

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Olje- og Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 16 DES 2011
Vår ref.: 200700439-66 kv/maca
Arkiv: 312 /153.22C
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Marit Carlsen
22 95 90 60

NVEs innstilling - søknad fra Helgelandskraft AS om konsesjon for bygging av Vassenden kraftverk, Leirfjord kommune

Etter en helhetsvurdering av planene, resultatene fra konsekvensutredningene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Vassenden kraftverk er større enn de antatte skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Kraftverket vil, med vårt forslag til minstevannføring produsere ca. 38 GWh per år. En utbygging vil generere skatteinntekter til kommune, fylkeskommune og stat, samt inntekter til utbygger og grunneiere. De negative konsekvensene vil i hovedsak berøre reindrift, naturmiljø og landskap. Med avbøtende tiltak som blant annet kraftstasjon i fjell og slipp av minstevannføring hele året mener vi at tiltakets forventede negative virkninger er akseptable. Vi legger i vår vurdering vekt på at inntakene skal bygges veiløse.

NVE anser at § 25 i vannressursloven er oppfylt, og anbefaler at Helgelandskraft AS innvilges konsesjon etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Vassenden kraftverk. Konsesjonen anbefales gitt på vedlagte vilkår. Vår vurdering legger til grunn søknadens alternativ B og gjennomføring av avbøtende tiltak.

Innhold

Sammendrag.....	2
Utdrag fra søknaden.....	3
Høringsuttalelser.....	8
Søkers kommentarer til uttalelsene.....	27
Ytterligere utredninger	35
NVEs oppsummering av saken.....	49
Vurdering av konsekvensutredningene.....	53
Vurderinger av konsesjonssøknaden	57
NVEs anbefaling.....	75
Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene	75
Andre merknader	79

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

HelgelandsKraft AS søker om å bygge ut Vassenden kraftverk i Storvatnvassdraget (vassdragsnr. 153.22C) til produksjon av elektrisk kraft. Planene går ut på å overføre vann fra Sørrelva til Hansfinnvatnet, og videre utnytte fallet mellom Nordelva ved utløpet av Hansfinnvatnet og kraftstasjon i Vassenden. Fallet de ønsker å utnytte utgjør ca. 420 høydemeter.

Prosjektet "Nonsvatnet" er tidligere behandlet i Samlet plan og plassert i kategori I. Et prosjekt kalt Hansfinnvatn-prosjektet, som var en redusert versjon av Nonsvatn-prosjektet, ble innvilget forenklet behandling i 2002. Vassenden kraftverk er en redusert versjon av Hansfinnvatn-prosjektet, uten regulering av inntaksmagasinet. Søknaden om bygging av Vassenden kraftverk kan dermed konsesjonsbehandles.

I søknaden er det fremmet to utbyggingsalternativer. Alternativ A går ut på å overføre vann fra to steder i Sørrelva, via Helltjørna og videre til Hansfinnvatnet, for deretter å utnytte fallet fra inntak i Nordelva ved utløpet av Hansfinnvatnet (kote 493,5), via tunnel ned til kraftstasjon i Vassenden (kote 74). Alternativ B innebærer overføring av vann fra ett sted i Sørrelva, ført i tunnel under Helltjørna direkte til Hansfinnvatnet. Vannet vil i begge alternativ føres i sjakt og tunnel fra inntaket i Nordelva. Plassering av inntak, mengde overført vann, fallhøyde og antatt kraftproduksjon er det samme for begge utbyggingsalternativ.

En Pelton-turbin med effekt 11,6 MW er planlagt installert i kraftverket. Årsmiddelproduksjonen er beregnet til 38,7 GWh for begge alternativ, iberegnet søkers eget forslag til slipp av minstevannføring. Det er søkt om nettilknytning på totalt 12 km på spenningsnivå 22 kV. Nettilknytningen skal skje ved hjelp av jordkabel i veiskulder i Vassenden, sjøkabel gjennom Storvatnet, og videre jordkabel fra utløpet av Storvatnet frem til Leirosen koplingsstasjon. Løsningen er lik for begge alternativ.

Høringsinstansene er delt i synet på utbyggingen. Kommunen og fylkeskommunen er positive til planene, som også støttes av grunneierne og det lokale bondelaget. Fylkesmannen, Reindriftsforvaltningen, Norges naturvernforbund, FNF Nordland og andre lokale organisasjoner er negative til utbyggingen.

De negative virkningene av den planlagte utbyggingen er i hovedsak knyttet til reindrift, naturmiljø og landskap. Sørrelva og Nordelva vil få sterkt redusert vannføring store deler av året. Flomforholdene vil endres noe. Det vil gi endringer i vekstgrunnlaget til flommarkskogen i Vassenden. Inntaksdammene i Nord- og Sørrelva, lukehus og trafobrygg vil bli mer eller mindre synlige inngrep i landskapet, og vil kunne føre til negative virkninger for landskapet og landskapsopplevelsen. Området benyttes til rekreasjon og friluftsliv, men i relativt begrenset grad. Reinen vil oppleve økt forstyrrelse i løpet av anleggsperioden. Med kraftstasjon i fjell og nedgravd utløpsrør, blir reindriftens tap av beiteland etter vår mening begrenset til et akseptabelt nivå. Ved å slippe minstevannføring hele året vil livsgrunnlaget for bunndyrfauna og fisk ivaretas, og negative konsekvenser for vassdragstilnyttet flora, fugl og pattedyr vil avbøtes. En betydelig mengde minstevannføring i sommermånedene juli og august vil til en viss grad opprettholde Nord- og Sørrelvas betydning for landskapsopplevelsen.

NVE mener at de gjennomførte konsekvensutredningene, mottatte høringsuttalelser og kommentarer til disse, sammen med våre egne vurderinger danner et tilstrekkelig grunnlag for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet. I NVEs samlede vurdering inngår også konsekvensene av de hjelpeanlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Vassenden kraftverk.

Etter en helhetsvurdering av planene, resultatene fra konsekvensutredningene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Vassenden kraftverk er større enn de antatte skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Kraftverket vil, med vårt forslag til

minstevannføring produsere ca. 38 GWh per år. En utbygging vil generere skatteinntekter til kommune, fylkeskommune og stat, samt inntekter til utbygger og grunneiere. De negative konsekvensene vil i hovedsak berøre reindrift, naturmiljø og landskap. Med avbøtende tiltak som blant annet kraftstasjon i fjell og slipp av minstevannføring hele året mener vi at tiltakets forventede negative virkninger er akseptable. Vi legger i vår vurdering vekt på at inntakene skal bygges veiløse.

NVE anser at § 25 i vannressursloven er oppfylt, og anbefaler at Helgelandskraft AS innvilges konsesjon etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Vassenden kraftverk. Konsesjonen anbefales gitt på vedlagte vilkår. Vår vurdering legger til grunn søknadens alternativ B og gjennomføring av avbøtende tiltak.

Utdrag fra søknaden

NVE har mottatt søknad om bygging og drift av Vassenden kraftverk fra Helgelandskraft AS, datert 13.8.07. Vi siterer i det følgende fra søknadsbrevet, søknadens sammendrag og tabellen for hoveddata. Søknaden i sin helhet, samt et oversiktskart, er lagt ved vår innstilling.

Søknadsbrevet

"Helgelands Kraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Nordelva og Sørelva i Storvatnvassdraget i Leirfjord kommune, Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Vassenden kraftverk*
- intern overføring av vann mellom Sørelva og Nordelva via Helltjørnene*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Vassenden kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og jord- og sjøkabel som beskrevet i søknaden.*

3. Etter forurensningsloven om tillatelse til

- gjennomføring av omsøkte tiltak.*

Det vises til vedlagte konsekvensutredningsrapport (hovedrapport) for nærmere beskrivelse av planene. Det er i tillegg utarbeidet en mer detaljert utbyggingsplan for prosjektet og seks delrapporter som beskriver konsekvensene for naturmiljø, fisk, landskap, kulturminner, friluftsliv og jord- og skogbruk, reindrift og ferskvannsressurser."

Søknadens sammendrag

"Bygging av Vassenden kraftverk har vært planlagt i mange år, først som et utbyggingsprosjekt i Samlet plan fra 1990. Det prosjektet som presenteres nå er betydelig omarbeidet. Basert på en vurdering av forholdet mellom kraftteterspørsel og tilgang på kraft i markedet, samt en vurdering av lønnsomheten i prosjektet, ønsker HelgelandsKraft å fremme planene for konsesjonsbehandling.

Om planarbeidet

Utbyggingsplanene er vurdert i Samlet plan for vassdrag ved vassdragsrapport fra 1990. Det ble den gang planlagt å overføre vann fra Hansfinnvatnet og nærliggende nedbørfelter til Nonsvatnet og Ranelva. Det var planlagt regulering av Hansfinnvatnet. Dette prosjektet var

plassert i kategori I, og kunne vært konsesjonsbehandlet. HelgelandsKraft mener imidlertid at konsekvensene av et slikt prosjekt ville blitt for store, og har derfor i en lengre planprosess vurdert andre løsninger der vannet ikke føres bort fra Storvatnvassdraget. Et slikt alternativ ble gitt forenklet behandling av Direktoratet for naturforvaltning i 2002, og kan konsesjonssøkes. Konsekvensutredningen er gjennomført i samsvar med utredningsprogrammet fastsatt av NVE i mars 2007.

Områdebeskrivelse

Storvatnvassdraget ligger i Leirfjord kommune. Vassdraget har sine kilder i fjellområdene mellom Ranfjorden i nord, Drevja i sør, Middagsfjellet i øst og Leirfjord i vest. Vest i vassdraget ligger det 8 km lange Storvatnet. Fra Storvatnet går Leirelva, som har utløp i Leirfjord. Det er spredt bosetting langs Leirelva fra utløpet og opp til Storvatnet. I sørvestenden av Storvatnet er det en del hytter. Det går vei frem til Storvatnet. I Vassenden ligger det to hytter. Storvatnvassdraget er lite berørt av tekniske inngrep.

Utbyggingsplanene

Vassenden kraftverk vil utnytte et fall på ca. 420 m mellom inntaket rett vest for Hansfinnvatnet og Vassenden. Vannet overføres i hovedsak i sjakt og tunnel, men på den siste strekningen føres vannet i nedgravd rør. For å øke vannmengden til inntaket overføres Sorelva og Helltjørnene til Hansfinnvatnet. Vannet fra Sorelva og Helltjørnene overføres også med tunnel. Det må bygges kaianlegg i vest- og østenden av Storvatnet for transport av utstyr. Fra kaianlegget i østenden må det bygges 600 m vei til kraftstasjonsområdet. Det planlegges massedeponi rett nord for kraftstasjonen i tilknytning til eksisterende ur. Fra påhugget for tunnelen bygges det en midlertidig vei bort til massedeponiet. Inntaket vil bli bygd i en eksisterende kulp i Nordelva ca. 1 km vest for utløpet av Hansfinnvatnet. Der bygges det en liten terskel og et lite lukehus. I Sorelva bygges det en dam med høyde på ca. 4 m. I Vestre Helltjørna bygges det to små terskler i utløpselva og en kanal for å føre vannet til tunnelpåslaget (alt. A). I alt. B erstattes denne kanalen av en liten terskel der Østre Helltjørna renner inn i Vestre Helltjørna. I alt. A vil masser fra sprenging av tunnel mellom Sorelva og Helltjørnene plasseres i deponi ved Østre Helltjørna. Massene fra sprenging av tunnel mellom Helltjørnene og Hansfinnvatnet vil plasseres på dypt vann i Hansfinnvatnet. I alt. B vil massene fra sprenging av tunnel mellom Sorelva og Hansfinnvatnet plasseres på dypt vann i Hansfinnvatnet. Kraften transporteres ut av området i en 22 kV kabel som delvis graves ned og delvis senkes ned i Storvatnet.

Konsekvenser

Hydrologi og minstevannføring

Overføring av vann fra Sorelva vil gi sterkt redusert vannføring rett nedenfor inntaksdammen. Det er dog et stort restfelt ned mot Vassenden, noe som gir en betydelig restvannføring. I Nordelva mellom inntaksdammen og kraftstasjonen vil det bli sterkt redusert vannføring. Her er restfeltet lite, og restvannføringen vil bli mindre enn i Sorelva. Ved vurdering av minstevannføring er det satt som mål at Nordelva og Sorelvas sentrale funksjoner skal opprettholdes etter en utbygging. I Sorelva varierer tilsiget betydelig over året, og både overløp over inntaksdammen og avrenning fra restfeltet vil bidra med betydelige vannmengder.

Erosjon og sedimenttransport

De foreslåtte inngrepene med overføring av vann fra Sørrelva til Nordelva vil redusere flommene noe. De største flommene vil imidlertid være store nok til at en stadig vil ha massetransport ned Sørrelvdalen. For Nordelva gjelder tilsvarende at de normale flommene vil bli redusert ovenfor kraftstasjonen og økt nedenfor kraftstasjonen, men at større flommer vil ha tilnærmet samme transportkapasitet som tidligere. Det forventes ikke endringer av betydning av massetransporten som følge av de foreslåtte inngrepene.

Is, vanntemperatur og lokalklima

Det forventes kun små endringer i is, vanntemperatur og lokalklima som følge av utbygging.

Forurensning og vannkvalitet

Redusert vannføring i Sørrelva og Nordelva vil medføre redusert fortynning av næringsstoffer. Dette kan føre til periodevis høyere innhold av bl.a. fosfor og nitrogen i vannet, og dette kan antas å medføre noe bedre betingelser for plantevekst. Flomepisoder vil imidlertid opptre som før, og tilvekst av moser og alger vil bli vasket bort. I Helltjørnene vil økt vanngjennomstrømning medføre redusert oppholdstid, som igjen kan medføre økt fargetall. I anleggsfasen kan prosessvann fra sprenging av tunneler og sjakter gi forurensning til vassdraget. Det forutsettes derfor rensing av prosessvannet med slam- og oljeavskiller. Ved utbygging etter alternativ A vil sprenging av tunnel fra Sørrelva til Østre Helltjørna gi et betydelig massevolum. Massene skal legges i tipp ved vannet. Det vil bli utvasking av sprengstoffrester og partikler fra massedeponiet i en periode etter anleggsperioden. I tillegg vil det bli avrenning av prosessvann, som også her forutsettes renseset før det slippes ut i Østre Helltjørna. Ved begge utbyggingsalternativ vil det bli etablert massedeponi på dypt vann i Hansfinnvatnet. Dette vil medføre blakking av vannet i anleggsperioden, men på sikt vil slampartiklene sedimentere og blakkingen avta. I tillegg vil det bli avrenning av prosessvann, som også her forutsettes renseset før det slippes ut i Hansfinnvatnet. En utbygging vurderes å ha liten til middels negativ konsekvens for vannkvalitet. Dette gjelder begge utbyggingsalternativ. Konsekvensvurderingen forutsetter god håndtering av prosessvann.

Fisk

I Nordelva kan sjøvandrende laksefisk i Nordelva bli påvirket av forurensende utslipp fra tunnelsprenging og annen anleggsaktivitet i inntaksområdet og i Vassenden. I Sørrelva kan anleggsaktiviteten ved bygging av inntaksdam medføre forurensende utslipp av betongrester, partikler og søl av kjemikalier. Det er et langt stykke fra inntaksdammen ned til anadrom strekning, og det vil foregå en naturlig renseprosess på veien. Utbygging etter alternativ A kan medføre at det blir tidvis blakking av vannet i Helltjørnene. Prosessvann fra sprenging av den 570 meter lange tunnelen vil medføre tilførsel av bl.a. suspendert stoff til Østre Helltjørna. En utbygging vurderes å ha liten til middels negativ konsekvens for fisk i anleggsperioden. Vurderingen er den samme for begge utbyggingsalternativ. Fiskeundersøkelser i Nordelva viser at større ungfisk, sannsynligvis elvelevende ørret, dominerer. De potensielle gyteområdene er på strekningen nedenfor kraftstasjonen, og det var der det i størst grad ble fanget årsyngel og ettåringer. Ovenfor kraftstasjonen ble det i all hovedsak fanget større fisk. Vanndekt areal nedstrøms kraftstasjonen kan bli noe større etter en utbygging og større arealer vil kunne bli egnet som oppvekstområde. Sjøvandrende laksefisk i Sørrelva vil bli lite påvirket av en utbygging. Restvannføringen i elva vil bli betydelig etter utbygging og det vil aldri bli helt tørt i elva. Fiskebestandene i Hansfinnvatnet forventes å bli svært lite påvirket av en utbygging.

Fiskebestanden i Helltjørnene kan bli påvirket av utbygging ved at vanngjennomstrømningen endres. Dette gjelder kun ved utbygging etter alternativ A. Det er vanskelig å anslå hvilket omfang de nevnte endringene vil få for fisk, men det er sannsynlig at veksten vil bli litt mindre enn i dag. Påvirkningen av fisk i Helltjørnene vurderes som liten til middels negativ ved utbygging etter alternativ A. Dette forutsetter absolutt vandringshinder i tunnel mellom Helltjørna og Hansfinnvatnet. Ved utbygging etter alternativ B vurderes påvirkningen av fisk som ubetydelig. Vanngjennomstrømningen gjennom Storvatnet vil ikke endres, men en større andel vil komme fra Nordelva og en mindre andel fra Sørrelva. Dette kan påvirke oppvandring av gytefisk i de to elvene. Fiskens gytemuligheter vil imidlertid påvirkes i liten grad. Utbygging av Vassenden kraftverk vurderes samlet sett å medføre middels negativ konsekvens for fisk ved alt. A og liten til middels negativ konsekvens ved alt. B.

Naturmiljø

Bygging av Vassenden kraftverk vil redusere arealer av urørt natur. Urørthet er en verdi i seg selv fordi urørte områder består av intakte økosystem. Det er ikke registrert rødlistearter av planter i planområdet. Området består av en rekke naturtyper, men ingen av disse er spesielt verdifulle. Spesielt Vassenden er rikt på plantearter, men da vidt utbredte arter i regionen. Vassenden er rikt på småfugl og elg. I resten av planområdet er det få arter av fugl og pattedyr. Det lever fossefall i både Sørrelva og Nordelva. Utbyggingen vil medføre små negative konsekvenser for pattedyr og fugl. Ingen verneområder eller foreslåtte verneområder vil bli berørt av utbyggingen. Utbygging av Vassenden kraftverk vurderes samlet sett å medføre liten til middels negativ konsekvens for naturmiljø for begge alternativ.

Landskap

De fleste planlagte inngrep vil gli godt inn i landskapet forutsatt godt fargevalg og skånsom bygging. De fleste av inngrepene ligger i områder som er lite besøkt av folk. Redusert vannføring vil endre opplevelsen av landskapet i Vassenden, men restvannføringene vil bli betydelige. Samlet sett kommer alternativ B best ut for landskapstemaet. Dette skyldes at en i dette alternativet unngår den uheldige plasseringen av tippmasser i Helltjørna øst og den seksti meter lange kanalen i Helltjørna vest. Utbygging av Vassenden kraftverk vurderes samlet sett å medføre middels til liten negativ konsekvens for naturmiljø for alt. A og liten negativ konsekvens for alt. B.

Kulturhistorie/kulturminner/kulturmiljø

Tiltaket berører ikke registrerte kulturminner direkte og kun i begrenset grad det samiske kulturlandskapet. Konsekvensene for kulturminner, kulturhistorie og kulturmiljø vurderes som liten negativ for begge utbyggingsalternativ.

Friluftsliv og reiseliv

Utbyggingsområdet i Vassenden og ved Helltjørna i Leirfjord kommune er lite tilgjengelig og har lav bruksfrekvens. På grunn av en del spesielle natur- og kulturhistoriske kvaliteter, og symbolverdien av området som et av de siste inngrepsfrie områdene i Leirfjord, vurderes området å ha middels verdi for friluftsliv. For alt. B vurderes konsekvensen av tiltakene for friluftsliv som liten negativ. Alt. A innebærer noe større inngrep omkring Helltjørna, og konsekvensen vurderes derfor som liten/ middels negativ. Området blir ikke benyttet av reiselivsnæringen per i dag. Det er tvilsomt om området har en attraksjonsverdi som gjør at det kan tiltrekke seg turister i fremtiden. Det vurderes derfor å ha liten verdi for reiseliv. Omfanget

av den planlagte utbyggingen vurderes likt som for friluftsliv, og konsekvensen av begge utbyggingsalternativ vurderes som liten negativ/ubetydelig for reiseliv.

Jord- og skogbruk, reindrift og ferskvannsressurser

På grunn av vanskelige forhold for uttransport av tømmer vurderes Vassenden å ha liten verdi for skogbruk. De planlagte tiltakene vil ha en liten positiv effekt, og i sum vurderes en kraftutbygging å ha en liten positiv konsekvens for skogbruk i området. Det er verken dyrka mark, innmark- eller utmarksbeite i området, så prosjektet vil ikke få noen konsekvenser for jordbruk. Vassdraget benyttes ikke som drikkevann eller vanningsvann, og anses å ha liten verdi som ferskvannsressurs. En utbygging ansees ikke å påvirke ferskvannsressursene i området, og de planlagte tiltakene har ubetydelig konsekvens for dette fagområdet. Influensområdet for utbyggingen er mye brukt til reindrift. Det er kalvingsområde, sommerbeite, flyttleier og samlingsplass for rein i området, som vurderes å ha stor verdi for reinnæringa. Omfanget av tiltakene i området vurderes som liten/middels negativ, og konsekvensen for reindrift av en utbygging vurderes som middels/liten negativ for alternativ A, og liten/middels negativ for alternativ B.

Andre samfunnsinteresser

Anleggsarbeidene vil strekke seg over 1½ år og sysselsette ca. 20-25 personer totalt og derav ca. fem personer fra lokalmiljøet. I driftsfasen vil kommunen få økte skatteinntekter i størrelsesorden 1.000.000 kr/år. Konsekvensene for andre samfunnsinteresser vurderes som liten til middels positiv.

Avbøtende tiltak

Ved vurdering av behov for avbøtende tiltak er det lagt til grunn at vassdraget etter utbygging skal kunne dekke de sentrale funksjoner det har i dag, om enn ikke i samme omfang. Det er forutsatt en minstevannføring på 0,05 m³/s på sommeren og 0,03 m³/s på vinteren fra inntaket i Nordelva. Det er forutsatt en minstevannføring på 0,06 m³/s på sommeren og 0,03 m³/s på vinteren fra inntaket i Sørrelva. Slipp av minstevannføring vil redusere produksjonen i kraftverket med 2,1 GWh/år. Det er også forutsatt installasjon av omløpsventil for å unngå stranding av fisk nedstrøms kraftstasjonen. Tiltaket skal i størst mulig grad tilpasses omgivelsene, og arealbruken skal være så liten og skånsom som mulig.”

Tabell med hoveddata

Vassenden kraftverk		alt. A	alt. B
Tilslutning			
Nedbørfelt	km ²	14	14
Middelvannføring (1961 – 1990)	m ³ /s	1,64	1,64
Alminnelig lavvannføring (Nord-/Sørrelva)	m ³ /s	0,04 / 0,05	0,04 / 0,05
Kraftverk			
Inntak	moh	493,5	493,5
Avløp	moh	74	74
Fallhøyde, brutto	m	419,5	419,5
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,964	0,964
Slukeevne, maks	m ³ /s	3,3	3,3

Slukeevne, min	m ³ /s	0,3	0,3
Tilløpsrør - diameter	mm	1200	1200
Tunnel/sjakt - tverrsnitt	m ²	12,5 / 1,3	12,5/1,3
Tunnel/sjakt/rør – lengde	m	840 / 600 / 545	840 / 600 / 545
Installert effekt, maks	MW	11,6	11,6
Brukstid	timer	3300	3300
Produksjon			
Produksjon, vinter (1/10 – 30/4)	GWh	14,5	14,5
Produksjon, sommer (1/5 – 30/9)	GWh	24,2	24,2
Produksjon, året	GWh	38,7	38,7
Økonomi			
Byggekostnad	mill. NOK	127,2	133,1
Utbyggingspris	NOK/ kWh	3,3	3,4

”

Høringsuttalelser

NVE sendte søknaden på høring og la den ut til offentlig gjennomsyn i Leirfjord høsten 2007, med høringsfrist 21.12.07. Åpent, offentlig møte ble gjennomført på Leira grendehus 29.11.07. Befaring av prosjektområdet ble gjennomført sammen med søker og høringsparter 22.9.08, og det ble deretter åpnet for eventuelt supplerende uttalelser i saken. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Leirfjord kommune uttaler i brev datert 8.1.08:

”Leirfjord kommune har ingen innsigelser mot den foreliggende søknad om konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk. Kommunen pålegger utbygger å bruke utbyggingsalternativ B da konsekvensutredninger viser at alternativet blir mer skånsomt i forhold til fiskebestand, landskap og reindrift. Det forutsettes at utbygginga skjer innenfor de foreliggende planer som fremgår i hovedrapporten og at de avbøtende tiltak som er foreslått i rapporten blir iverksatt.

I tillegg må eventuelle skader ved plasseringa av stasjonen ved utbygginga av Forsland 1 rettes opp før konsesjon gis.”

Videre siteres kommunens vurdering:

”I kommuneplanens arealdel for perioden 2003 - 2014 er det berørte området disponert som Landbruks-, natur- og friluftsområde (NLF-område). I henhold til foreliggende konsekvensutredninger vil utbyggingen gi relativt små negative konsekvenser i forhold til NLF-interessene i området. Konsekvensutredningene viser imidlertid at alternativ B utmerker seg ved å medføre mindre negative konsekvenser, enn alternativ A i forhold til fagtemaene fisk, landskap og reindrift. I konsekvensutredningene er det tatt hensyn til de krav kommunens planutvalg har stilt i sak nr. 0072/06.

Av positive konsekvenser av en event. utbygging kan nevnes:

- *Utbyggingen vil ha en varighet på ca. 2 år, og sysselsette 20 - 25 personer.*
- *Ut fra dagens regelverk skal kraftforetak betale en naturressursskatt på 1,1 øre/kWh til kommunene.*
- *Kommunen har anledning å skrive ut eiendomsskatt på det enkelte kraftanlegg, på samme måte som for annen næringseiendom i kommunen.*

- *Anleggsveien som opparbeides ved en event. utbygging, kan også benyttes i forbindelse med landbruksdrift i tilgrensende område."*

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 19.2.08:

"Generelt om småkraftverksutbygginger i Nordland

Vi ser at det i Nordland løpende kommer inn søknader om småkraftutbygginger. Disse småkraftverkene vil, om de får konsesjon, sakte men sikkert "spise opp" en stor del av det vi har igjen av inngrepsfrie naturområder i Nordland. For å unngå en utbygging av små vannkraftverk der "først til mølla" i stor grad har vært gjeldende praksis, arbeides det nå med å få på plass fylkesvise planer for småkraftverk. Vi har fått signaler fra Nordland fylkeskommune om at arbeidet med en fylkesdelplan for småkraftverk vil starte opp ved årsskiftet 2007/2008. Vi mener at behandlingen av alle småkraftprosjekter og spesielt de med stort konfliktpotensial bør utsettes til denne planen foreligger. Vi vil da kunne vurdere konfliktgrunnlaget gjennom en "samlet plan" og dermed ha bedre mulighet til å prioritere de minst miljøskadelige og samtidig mest lønnsomme prosjektene.

Viktige miljøtema i denne utbyggingssaken

I vår høringsuttalelse legger vi vekt på miljøtema som vi mener er mest aktuelle i denne saken, samt tema der vi har utfyllende og nye opplysninger. I denne uttalelsen vil vi fokusere på vassdragsvern, sjøvandrende laksefisk (spesielt sjørøye), prioriterte naturtyper, landskap og friluftsliv samt inngrepsfrie naturområder.

Vassdragsvern

Vi vil her vise til Fylkesmannens og andres uttalelser om verneverdiene i Leirelvvassdraget i forbindelse med supplering av Verneplan for vassdrag. Leirelvvassdraget ble tatt ut av lista over aktuelle vassdrag i forbindelse med andre "utsiling" i august 2002.

Etter 2002 er det framkommet ytterligere dokumentasjon på verneverdiene. I 2007 ble det gjennomført en kartlegging av rødlistearten elvemusling som en del av handlingsplanen for elvemusling i Norge (DN rapport 2006 - 3). Fra Hans Mack Berger i firmaet Feltbio som hadde oppdraget med kartleggingen på Helgeland, har vi fått opplyst at det nå er dokumentert at Litjvassella i sørvestenden av Storvatnet har en bestand av elvemusling. Denne delen av Leirelvvassdraget vil imidlertid ikke bli direkte påvirket av en eventuell utbygging av Vassenden kraftverk.

Det har ellers framkommet ytterligere dokumentasjon på at Leirelvvassdraget har flere viktige områder for biologisk mangfold. Dette gjelder spesielt brakkvannsdeltaet i utløpet av Leirelva/Ranelva samt området med flommarkskog i innerenden av Storvatnet. Oppdatert informasjon om miljøverdiene i Leirelvvassdraget finnes ellers i Naturbasen (www.naturbase.no).

Sjøvandrende laksefisk

Leirelvvassdraget (Storvatnvassdraget) har store bestander av sjørret og sjørøye, jf. lakseregisteret (www.laksereg.no). Sjørøyebestandene i Leirelvvassdraget og i Flostrandvassdraget lenger nord har vært regnet som de to største av i alt ca. 40 registrerte sjørøyebestander i Nordland. I konsesjonssøknaden blir sjørøyebestanden i Leirelvvassdraget

betegnet som den sørligste i Norge. Den nest sørligste er det korrekte, i og med at Urvollvassdraget i Bindal kommune også har en egen bestand.

Laksebestanden i Leirelvvassdraget vurderes som utryddet pga tidligere smitte av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* (gyro). Leirelva fra utløpet av Storvatnet og ned til sjøen ble rotenonbehandlet mot gyro første gang i 1996. Behandlingen var vellykket og vassdraget ble friskmeldt i 2003. Dessverre ble parasitten registrert på nytt i 2004 med etterfølgende rotenonbehandling i 2005. I 2007 måtte Leirelva nedenfor Storvatnet samt Litjvassselva behandles enda engang på grunn av påvisning av gyro i naboelva Ranelva. Formålet med bekjempelsen av gyro i vassdragene innerst i Leirfjorden har vært å hindre gyro-smitten i å spres opp i Storvatnet, som i praksis er umulig å behandle. En eventuell smitte i Storvatnet vil skape store problemer for bekjempelsen av gyro i hele Vefsnfjordregionen.

De gjennomførte rotenonbehandlingene har ført til en viss reduksjon av sjørøretbestanden, mens sjørøyebestanden vurderes som så godt som upåvirket, fordi den har det aller meste av sine gyte- og oppvekstområder i Storvatnet ovenfor rotenonbehandla område. Fangststatistikken fra Leirelvvassdraget indikerer likevel at sjørøyebestanden er betydelig redusert i løpet av de siste 10 årene. Til orientering ble det ved manuell telling i en fiskefelle i utløpet av Storvatnet i 1997 registrert en oppgang på 2524 sjørøyer, 2326 sjørøret og noen få laks (Øyvind Kanstad Hanssen, pers. med.). Samme år ble det rapportert om en fangst på 25 laks (82 kg), 197 sjørøret (448 kg) og 551 sjørøye (175 kg). Høyeste fangst ble registrert i 1999 da det ble rapportert om en fangst på 17 laks (51 kg), 751 sjørøret (1221 kg) og 2281 sjørøye (936 kg). Bunnivået ble nådd i 2007 da det kun ble rapportert om en fangst på 89 laks (214 kg), 298 sjørøret (319 kg) og 76 sjørøye (36 kg).

Årsaken til den kraftige reduksjonen i sjørøyefangstene i Leirelvvassdraget de seinere år er ikke klarlagt, men fra flere hold er det pekt på problemer med endrete strømforhold i fjorden, feilvandring, forsinket oppgang og ulovlig fiske knyttet til Forsland 1 kraftverket, som har utløp i munningen av Leirelva. I tillegg ser det ut til at sjørøya har en generell nedgang i sitt utbredelsesområde i Norge. Dette kan ha sammenheng med klimaendringer (høyere vanntemperaturer) som antas å favorisere ørret/sjørøret foran røye/sjørøye. Høyere vanntemperaturer de siste somrene kan også ha ført til at sjørøya raskere går ned på dypere og kaldere vann når den kommer opp i Storvatnet og på den måten blir vanskeligere å beskatte.

Den mulige nedgangen i sjørøyebestanden i Leirelvvassdraget betyr at bestanden nå må vurderes som mer sårbar i forhold til inngrep. De undersøkelser som er gjort av elvene i Vassenden tyder på at disse i seg selv har liten verdi som gyte- og oppvekstområde for sjørøya. Lokal kunnskap indikerer imidlertid at innerenden av Storvatnet der Sørrelva og Nordelva munner ut er det viktigste eller et av de viktigste gyteområdene for sjørøya. Endringer i vanntemperatur og vannføring i Sørrelva og Nordelva vil kunne påvirke sjørøyas gyte- og oppvekstforhold i dette område. Spesielt vil røye yngelen være sårbar i en periode etter klekking da den er svært stasjonær og avhengig av at næringen fraktes dit den befinner seg. Næringsdyrene følger vannstrømmene og endringer i disse kan føre til at næringsdyrene blir ført bort fra området der yngelen befinner seg med økt yngeldødelighet som konsekvens.

I delutredningen som omhandler fisk er konsekvensene for sjøvandrende laksefisk vurdert som middels til liten negativ. Her er det etter det vi kan se ikke gjort vurderinger av faren for negative konsekvenser på sjørøyas gyte-, klekke- og oppvekstforhold på de viktige gyteområdene innerst i Storvatnet. Vi synes også at Leirelvvassdragets verneverdi som et av Nordland og Norges viktigste sjørøye vassdrag er for lite vektlagt. Ut fra dette mener vi at verdien av

fiskebestandene i Leirelvvassdraget (Storvatnvassdraget) bør vurderes som stor og ikke som i konsekvensutredningen der fiskebestandene er gitt middels verdi.

Fylkesmannen går generelt i mot utbyggingsprosjekt der det forventes negative effekter på trua, sårbare eller spesielt verdifulle bestander av sjøvandrende laksefisk. Sjørøyebestanden i Leirelvvassdraget er vurdert som spesielt verneverdig, jf. kultiveringsplanen for ferskvannsfisk i Nordland (rapp. 6-95 fra Fylkesmannen i Nordland, miljøvernadv.). Bestanden ser i tillegg ut til å være inne i en negativ utvikling og dermed mer sårbar.

Prioriterte naturtyper

I St.meld. nr. 26 (2006-2007) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand", er det satt som et strategisk mål at "naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter". Det er satt som et nasjonalt resultatmål at "I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes."

Vassenden-vest inneholder den prioriterte naturtypen gråor-heggeskog. Utformingen er flommarksskog. Gråor-heggeskog av type flommarksskog er klassifisert som en truet naturtype. I Naturbasen er Vassenden-vest klassifisert som svært viktig, dvs et område av nasjonal betydning (A-verdi). Vassenden-øst inneholder den viktige naturtypen bjørkeskog med hogstauder. Utformingen er nordlig frodig bjørkeskog. Bjørkeskog med hogstauder er klassifisert som en hensynskrevende naturtype. I Naturbasen er Vassenden-øst vurdert som viktig, dvs et område av regional betydning (B-verdi).

Verdsettingen av disse to områdene i Naturbasen baserer seg i stor grad på Andersen og Dyrhaug 2002 (Vassenden kulturlandskapsprosjekt, intern rapport Midt-Helgeland Forsøksring). Vi registrerer at Sweco Grøner vurderer verneverdien i Vassenden-vest og Vassenden-øst som lavere enn verdsettingen i Naturbasen. Den planlagte utbyggingen vil dersom den blir realisert, gi flere betydelige terrenginngrep i disse to prioriterte områdene. I tillegg vil vannregimet på elvesletta i Vassenden kunne bli betydelig endret gjennom hydrologiske påvirkninger og fysiske inngrep. Dette vil kunne påvirke flommarksskogen negativt.

Fylkesmannen går generelt i mot utbyggingsprosjekt som berører områder av A-verdi samt områder av B-verdi knytta til vann og vassdrag. Dette er også i tråd med føringene i St. meld. nr. 26 (2006-2007).

Landskap og friluftsliv

Friluftslivskvaliteter henger nøye sammen med miljøtema som landskap, inngrepsfrie områder, fiske og jakt. Negative konsekvenser for disse verdiene påvirker også friluftslivet.

Verdien av inngrepsfrie områder i friluftsliv- og reiselivssammenheng vil høyst sannsynlig øke i framtida etter hvert som slike områder blir mangelvare. Dette synes vi er for lite vektlagt i delrapporten om friluftsliv og reiseliv. Vi mener også at dagens bruk av område i friluftssammenheng er noe undervurdert. Her vil vi spesielt trekke fram det attraktive sjørøye-, og sjørøretfiske i Leirelva og Storvatnet som er av regional betydning. I Storvatnet er fiske fra båt etter sjørøye i den østre enden av vatnet spesielt attraktivt. Storvatnet, Vassenden og område videre innover fjellet brukes også en del til organiserte turer og i undervisningssammenheng (Leirfjord barne- og ungdomsskole).

Inngrepsfrie naturområder

Tekniske inngrep har redusert arealet og antallet villmarksprega områder (>5 km fra tyngre tekniske inngrep) i Norge de siste 100 år. I perioden 1988 - 2003 mistet Nordland 701 km² villmarksprega områder, mer enn noe annet fylke i Norge. I samme periode mistet Nordland 978 km² inngrepsfrie naturområder (> 1 km fra tyngre tekniske inngrep), også dette mer enn noe annet fylke i Norge. Av denne reduksjonen sto vannkraftutbygging for henholdsvis 81 % og 45 %. I løpet av 2008 har Direktoratet for naturforvaltning planlagt å oppdatere INON-kartet. Oppdateringen vil vise en ytterligere nedbygging av inngrepsfrie naturområder etter 2003. Det forventes at vannkraftutbygging har bidratt i betydelig grad.

Det har i mange år har vært et miljøpolitisk mål å sikre store, sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep. Dette går blant annet fram av St.meld. nr 29 (1996-97). Regional planlegging og miljøpolitikk, St. meld. nr 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, i St. meld. nr 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen, og i Sem-erklæringa til forrige regjering. I Stortingets behandling av stortingsmelding nr 37 (2000-2001) sier komiteen blant annet følgende: "Komiteens flertall mener potensialet i framtidige utbygginger kombinert med den økte verdien av å sikre de gjenværende naturområdene gjør at epoken med store vannkraftutbygginger er over. Flertallet mener hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt".

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) fra Miljøverndepartementet, er INON ført opp som eget arbeidsmål nr. 2.2. "Sikre at gjenværende naturområde med urørt preg blir tekne vare på". Dette er klare føringer som man må forholde seg til. Dagens regjering viderefører også dette i plattformen de har lagt gjennom Soria Moria forhandlingene. De sier blant annet i sin erklæring: "Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørte."

Det går fram av konsekvensutredningen at den planlagte utbyggingen vil føre til at 24,4 km² vil endre status fra INON sone 1 (3-5 km fra inngrep) til sone 2 (1-3 km fra inngrep), mens 6,4 km² vil endre status fra sone 1 til inngrepsnært.

Fylkesmannen fraråder generelt utbyggingsprosjekt som medfører en reduksjon av mer enn 2 km² inngrepsfrie områder. Dersom Vassenden kraftverk og Øvre Forsland kraftverk blir bygd ut, vil en stor del av det som er igjen av inngrepsfri natur i Tovenfjellområdet, miste sin inngrepsfrie status.

Konklusjon

Ut fra en totalvurdering av konsekvensene for miljøverdiene i området går Fylkesmannen mot utbygging av Vassenden kraftverk. Det vi legger mest vekt på i denne saken er reduksjonen av inngrepsfri natur, inngrep i trua og hensynskrevende naturtyper, usikre konsekvenser for den verneverdige og sårbare sjørøyebestanden samt negative konsekvenser for dagens og framtidens friluftsliv i området.

Fordi Leirelvvassdraget i motsetning til Forslandsvassdraget ikke er påvirket av eksisterende vannkraftutbygging og fordi berørte miljøverdier/verneverdier er større i Leirelvvassdraget, er Fylkesmannens innvendinger mot utbygging større for Vassenden kraftverk enn Øvre Forsland kraftverk. Vi viser ellers til vår høringsuttalelse til konsesjonssøknad for Øvre Forsland kraftverk.

Dersom det til tross for Fylkesmannens fraråding blir gitt tillatelse til utbygging av Vassenden kraftverk, vil vi anbefale at alternativ B blir valgt fordi dette alternativet er noe mer skånsomt enn alternativ A i forhold til fiskebestander, landskap, friluftsliv og reindrift.

Dersom det blir gitt konsesjon foreslår vi følgende avbøtende tiltak:

Anleggsfasen

Det vises her til kap 5.2 i hovedrapporten. Vi har fått tilbakemeldinger om at det ved flere småkraftutbygginger har vært betydelige problemer med utvasking av finstoff, tilgrusning og nedslamming av elvestrekninger under anleggsfasen. Dette kan i seg selv og spesielt i kombinasjon med sprengstoffrester gi store negative effekter på fisk og andre vannlevende organismer. Det er derfor svært viktig at prosessvann fra tunnelsprengning m.m. blir tilstrekkelig rensert og det føres nøye kontroll med bruken av kjemikalier.

Minstevannføring

For å opprettholde en viss produksjon av elvelevende organismer på de berørte elvestrekningene samt av hensynet til friluftslivsinteressene og landskapsbilde, bør det stilles krav om en minstevannføring som minimum tilsvarer alminnelig lavvannføring. Slipp av minstevannføring vil også være av positiv betydning for eventuelle fuktighetskrevenne arter/vegetasjonstyper langs de berørte elvestrekningene.

Omløpsventil

Stans av kraftverket uten at det er montert omløpsventil og/eller slippes stor nok minstevannføring vil kunne føre til rask reduksjon av vannføringen og mulig kortvarig tørrlegging av elva nedstrøms. For å ivareta gyte- og oppvekstmulighetene for sjørørret, laks og sjørøye i Nordelva forutsetter vi at det monteres omløpsventil i kraftverket.

Plassering av kraftstasjon og utløp

Vatnet fra kraftstasjonen bør primært føres ut ovenfor vandringshinderet for sjøvandrende laksefisk slik at gyte- og oppvekstforholdene blir minst mulig påvirket. Dette vil også kunne gi avlufting av vannet slik at mulig gassovermetning og dødelighet hos fisk nedstrøms kan unngås.

Tilpasning av anlegget:

- Under stikking av eksakt trase for veg og rørledning/vannveg, plassering av kraftstasjon og inntaksdamper samt deponering av overskuddsmasser, må det tas hensyn til miljøverdiene i området, blant annet naturtyper, vegetasjon og landskap.*
- Rør og kabler bør graves ned der det er mulig. I den forbindelse er det viktig at den samme massen som graves opp brukes til tildekking. Biologisk sett er det gunstig at de stedege artene får revegetere inngrepsområdet på en naturlig måte og at det ikke sår til med frøblanding. Dette gjelder også for eventuelle massetipper. Dersom det på enkelte områder må tilsås, bør det brukes stedege frø fra området.*
- Det må ellers legges vekt på skånsom behandling av terreng og vegetasjon, blant annet er det viktig å bevare kantvegetasjonen langs elvene."*

Nordland fylkeskommune underretter om fylkesrådets vedtak i brev av 31.3.08:

"Følgende vedtak ble fattet:

- 1. Utbygging av Vassenden kraftverk vil ha negative konsekvensene for uberørt natur, nasjonalt og regionalt viktige naturtyper, den sårbare sjørøyebestanden og*

friluftsliv. Fylkesrådet vil derfor fraråde at det gis konsesjon for bygging av Vassenden kraftverk.

2. *Nordland fylkeskommune vil be om at konsesjonssøknaden for bygging av Vassenden kraftverk ses i sammenheng med konsesjonssøknad for bygging av Øvre Forsland kraftverk, og at sumvirkninger vektlegges i behandlingen av disse to søknadene. Utbygging av Vassenden vurderes som mer negativ enn en utbygging av Øvre Forsland.*
3. *Dersom OED likevel velger å gi konsesjon, vil Nordland fylkeskommune understreke følgende momenter:*
 - a. *Alternativ B bør velges da dette er det mest skånsomme for friluftsliv, landskap, fisk og reindrift.*
 - b. *Det vises til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i mark*
 - c. *Nordland fylkeskommune vil oppfordre til et nært samarbeid med reinbeitedistriktet angående detaljutforming av tiltaket.*
 - d. *Fylkesmannens anbefalinger til avbøtende tiltak må inntas i konsesjonsbetingelsene"*

Det siteres videre fra saksutredningen:

"Fylkesrådets vurdering

Inngrepsfrie områder har en egenverdi samtidig som de ofte kan ha vesentlige verdier knyttet til landskap, friluftsliv, naturtyper og biologisk mangfold. I et europeisk perspektiv er inngrepsfrie naturområder en unik ressurs i seg selv. I tillegg har de stor betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Utøvelse av friluftsliv er avhengig av arealer med god kvalitet. Et områdes verdi for friluftaktiviteter er derfor nært forbundet med andre tema som jakt og fiske, landskap, naturmiljø, biologisk mangfold og inngrepsfrie områder. Dette betyr at negativ innvirkning i forhold til et eller flere av disse deltemaene også vil påvirke friluftslivet.

Fylkesråden vil anbefale at utbygging av Vassenden kraftverk ses i sammenheng med utbygging av Øvre Forsland kraftverk som også er konsesjonssøkt. Sumvirkningene av disse bør vektlegges i konsesjonsbehandlingen. En realisering av begge disse to prosjektene vil føre til store inngrep i Tovenområdets inngrepsfrie natur- I tillegg vil de samlede negative konsekvensene for reindriftsnæringen være betydelige.

Fylkesråden vil vise til Fylkesrådets tiltredelseserklæring, hvor det er klargjort at prinsippet om bærekraftighet og hensynet til miljøet skal være gjennomgripende på alle politikkområder. På bakgrunn av dette kan ikke fylkesråden anbefale at det gis konsesjon til Vassenden kraftverk da dette vil medføre betydelige negative konsekvenser for inngrepsfri natur, regionalt og nasjonalt viktige naturtyper, sjørøyebestanden og friluftsliv. De negative konsekvensene av dette tiltaket vil derfor være større enn de positive ringvirkningene tiltaket vil ha for samfunnet i form av økt fornybar kraftproduksjon og verdiskaping.

(...)

Kulturminnefaglig vurdering

Tiltaket er sjekket mot våre arkiver og potensialet for hittil ukjente kulturminner er vurdert. Så langt en kjenner til, er det ikke i konflikt med kjente verneverdige kulturminner. Fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet har derfor ingen merknader til at det gis konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk, Storvatnvassdraget, Leirfjord kommune.

Landskap

Det undersøkte området kan deles inn i fem landskapsområder som er beskrevet og verdivurdert:

- *Vassenden/østlig ende av Storvatnet - stor verdi (A2)*
- *Vassendhella - stor verdi (A2)*
- *Hansfinnvatnet - middels verdi (B 1)*
- *Helltjørna - middels verdi (B 1)*
- *Sørelva - middels verdi (B1)*

I følge konsekvensutredningen vil tiltaket ha størst negativ påvirkning på landskapsområdene Helltjørna, Vassenden og til dels Sørelva. Massedeponiet i Helltjørna er det inngrepet som gir de største negative konsekvensene for landskapet, og er i miljørapporten vurdert til å være stor/middels. For alternativ B er det ikke aktuelt med massedeponi i Helltjørna og dette vil således ha mindre negativ effekt på dette landskapsrommet. Massedeponiet i Vassenden vil i følge utredningen gi middels negative konsekvenser for landskapet. Her må det understrekes at området er av stor verdi og tiltaket vil forringe et viktig elvedelta. For alternativ B er det planlagt en inntakskonstruksjon mellom Helltjørna øst og vest. Utredningen foreslår et avbøtende tiltak som innebærer tildekking med stein, i så fall vil konsekvensene bli ubetydelig i henhold til utredningen.(...)

INON

Inngrepsfrie områder (INON) omfatter alle områder som ligger mer enn en kilometer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Områder mer enn fem km fra tyngre tekniske inngrep, defineres som villmarkspregede områder. INON-verktøyet gir en absolutt avgrensing av områder ut fra avstand til bestemte typer tekniske inngrep. Inngrepsfrie områder har en egenverdi samtidig som de ofte kan ha vesentlige verdier knyttet til landskap, friluftsliv, naturtyper og biologisk mangfold. I et europeisk perspektiv er inngrepsfrie naturområder en unik ressurs i seg selv. I tillegg har de stor betydning for friluftsliv og naturopplevelse. De viktigste årsakene til tap av inngrepsfrie områder er veibygging, vassdragsinngrep, energiproduksjon og energitransport.

Dette aktuelle tiltaket berører store uberørte naturområder og mye INON- areal endrer status ved en realisering av prosjektet, uavhengig av alternativ (...).

Fisk

Storvatnvassdraget har bestander av alle de tre sjøvandrende artene laks, sjøørret og sjørøye. Forekomsten av sistnevnte er en av landets sørligste. Nordelva og Sørelva har verdi som gyte-

og oppvekstområde, spesielt for sjørret. Norsk institutt for vannforskning (NINA) har kartlagt fiskebestandene i Nordland og oppgir at Storvatnvassdraget har meget gode bestander av både sjørøye og sjørret og en liten andel av stasjonær røye. Verdien av Nordelva og Sørrelva vurderes i utredningen som middels for fisk. Vi stiller oss imidlertid bak Fylkesmannens vurdering om at Leirelvvassdragets (Storvatnvassdraget) verneverdi som et av Nordlands og Norges viktigste sjørøyevassdrag er for lite vektlagt i utredningen.

I følge Fylkesmannen er laksebestanden i Leirelvvassdraget vurdert til å være utryddet grunnet lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Rotenonbehandling av vassdraget har ført til en reduksjon av sjørrettbestanden, mens sjørøyebestanden er så godt som upåvirket. Fangststatistikken indikerer likevel at sjørøyebestanden er betydelig redusert i løpet av de siste 10 årene. Årsakene er ikke klarlagt, men det blir pekt på problemer med endrede strømningsforhold, feilvandring, forsinket oppgang og ulovlig fiske knyttet til Forsland I kraftverket. Nedgangen i sjørøyebestanden gjør at Fylkesmannen vurderer bestanden som mer sårbar i forhold til inngrep, en vurdering vi stiller oss bak.

Kraftutbyggingen vil medføre endringer i de hydrologiske forholdene i Sørrelva og Nordelva. I Nordelva vil vannføringen bli sterkt redusert på strekningen fra utløpet av kraftstasjonen (kote 74) til det absolutte vandringshinderet på ca. kote 100. Det vil bli en økning i vannføring nedstrøms kraftstasjonen. I Sørrelva vil det bli en vannføringsreduksjon i hele elvestrengen nedstrøms inntaket på ca. kote 500. I Nordelva forutsettes slipping av 0,05 m³/s sommerstid og 0,03 m³/s vinterstid fra inntaket i Nordelva. Fra inntaket i Sørrelva forutsettes slipping av 0,06 m³/s om sommeren og 0,03 m³/s om vinteren. I henhold til utredningen skal dette være tilstrekkelig for å opprettholde viktige gyteområder. Fylkesmannen påpeker at utredningen ikke er elvene i seg selv som har størst verdi som gyteområde, men at lokal kunnskap indikerer at de viktigste gyteområdene for sjørøyebestanden er i den innerste enden av Storvatnet hvor Nordelva og Sørrelva munner ut. Endringer i vannføring og vanntemperatur i elvene vil således kunne påvirke sjørøyens gyte- og oppvekstforhold. Dette er lite vektlagt i konsekvensutredningen.

Det skal bygges en omløpsventil i kraftstasjonen for å sikre at det blir et tilstrekkelig vanndekt areal i Nordelva ved uforutsette stopp i kraftstasjonen. Dette vil redusere risikoen knyttet til såkalt stranding av fisk, dvs. at fisk blir liggende igjen på tørt land når vannføringen faller dramatisk.

Innlandsfisk som benytter strekningen oppstrøms kraftstasjonen som gyte- og oppvekstområde, vil bli negativt påvirket av en utbygging. Verdien av røyebestanden i Helltjørnene vurderes til middels/stor i utredningen. Bestanden kan trues dersom overføringstunnelen fra Vestre Helltjørna til Hanfinnsvatnet tillater ørret å vandre opp i Helltjørna. Påvirkningen av fisk i Helltjørnene vurderes som liten til middels i rapporten, forutsatt at det dannes et absolutt vandringshinder i tunnelen. Alternativ B vil være det mest skånsomme valget for røyebestanden i Helltjørna.

Naturmiljø

Det finnes viktige naturtyper i området, elvedeltaet i Vassenden og bekkekløfta i Nordelva midt mellom utløpet av Hanfinnsvatnet og elvesletta i Vassenden. På elvesletten i Vassenden finnes flommarkskog og høystaudebjørkeskog. Dette er prioriterte naturtyper i direktoratet for naturforvaltnings system for kartlegging av biologisk mangfold.

Vassenden er et område i stadig forandring. Det er en rekke elver og bekker som går på kryss og tvers i rasvifta, og elver skilles for siden å møtes. Dette skaper et fragmentert naturlandskap med biotoper i stadig endring. Naturforholdene i Vassenden gir livsbetingelser for en rekke plantearter med ulike tilpasninger. I Vassenden-vest finnes flommarkskog med vegetasjon som er tilpasset tidvis oversvømmelse og generelt høyt grunnvannsnivå. Dette er å regne som naturtypen gråor-heggeskog som i direktoratet for naturforvaltnings database (Naturbasen) er klassifisert som svært viktig, og et område av nasjonal betydning (verdi A). I Vassenden-øst er løvskogen mindre tett, og består i større grad av bjørk. Her er fuktpåvirkningen mindre, og vegetasjonstypen er bjørkeskog med høystauder. I henhold til naturbasen er dette et område av regional verdi (verdi B). Tiltakshavers utredning vurderer verdien av disse områdene til å være lavere enn det som er oppgitt i direktoratets databaser. En eventuell utbygging vil gi terrenginngrep i disse viktige naturtypene, i tillegg påpeker fylkesmannen at vannregimet på elvesletten i Vassenden vil kunne bli betydelig endret gjennom hydrologiske påvirkninger og fysiske inngrep. Dette kan påvirke flommarkskogen negativt.

Fylkesmannen går generelt mot utbyggingsprosjekt som berører naturområder av A-verdi samt områder av B-verdi knyttet til vann og vassdrag.

Bekkekløften i Nordelva har stedvis og tidvis et fuktig lokalklima. Den er riktignok vestvendt og dermed sterkere utsatt for tørke om sommeren. På grunn av den store innsjøen Hanfinnsvatnet er vannføringen i elven utjevnet over året. Dette betyr at bekkekløften har en ganske jevn tilførsel av vann sommerstid. Utredningstrapporten mener likevel at potensialet for å finne rødlistede arter er lite. Dette begrunnes med at bergrunnen er fattig på næringsstoffer, og at dette vil være begrensende på planteveksten. I tillegg mener man at det mangler utpregede sprutsoner. Kløften er riktignok ikke undersøkt tilstrekkelig til å gi noen endelige konklusjoner.

Friluftsliv

Utøvelse av friluftsliv er avhengig at man har arenaer med god kvalitet. Et områdes verdi for friluftaktiviteter er derfor nært forbundet med andre tema som jakt og fiske, landskap, naturmiljø, biologisk mangfold og inngrepsfrie områder. Dette betyr at negativ innvirkning i forhold til et eller flere av disse deltemaene også vil påvirke friluftslivet. Dette lite vektlagt i utredningsrapporten. Sjørøye- og sjørøretfisket i Leirelva og Storvatnet er av regional verdi. I tillegg brukes området Vassenden og Helltjørna som et utfluktsområde for barn og unge i undervisningssammenheng.

(...)

Totalvurdering

Området innehar viktige miljøkvaliteter som inngrepsfri natur, prioriterte naturtyper av nasjonal og regional verdi, samt en sårbar sjørøyebestand. Tiltaket berører også landskap som er gitt stor verdi. Etter en totalvurdering av de samlede konsekvenser av tiltaket, frarådes det at konsesjon innvilges. Det som vektlegges sterkest er konsekvensene for inngrepsfri natur, inngrep i prioriterte naturtyper og hensynet til den sårbare og verneverdige sjørøyebestanden. Utbyggingen av Vassenden kraftverk bør ses i sammenheng med utbyggingen av Øvre Forsland kraftverk. I sum vil disse innebære store reduksjoner i inngrepsfri natur i Tovendistriktet.

Dersom konsesjon skulle innvilges anbefales alternativ B da dette er det mest skånsomme alternativet for landskap, fisk, reindrift og friluftsliv.”

Reindriftsforvaltningen i Nordland uttaler i brev av 11.1.08:

"Saken har vært på høring i Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, og vi har mottatt svar fra driftsgruppa i Toven. Det er denne driftsgruppa som blir berørt av det omsøkte tiltaket. Uttalelsen deres omhandler både Vassenden og Øvre Forsland kraftverk. Kopi av uttalelsen følger vedlagt. Nedenfor refereres uttalelsen fra Toven vedr. Vassenden kraftverk:

"Det nevnte området er svært viktig for reindriften i Toven reinbeitedistrikt. Selve Vassenden brukes tidlig på våren da det her blir tidlig bart for snø. Området rundt Hansfinnvatn og Heiltjønn er viktig tidlig på sommeren rundt sankthans tider, da reinen kommer opp fra Rundfjelldalen. Området brukes også som oppsamlingsområde tidlig på høsten for slakting i første halvdel av september.

Flyttleia over Vassendkløven ovenfor planlagt inntaksdam, vil jeg foreslå å deponere tunnelmassen i stedet for ved Heiltjønn, da blir ikke flyttveien så dyp og deponiet mindre skjemmende for omgivelsene. På islagte vann vil isen bli usikker ved inntak og utløp i Heiltjønn og Hansfinnvatn. Overføring av vann fra Heiltjønn til Hansfinnvatn med åpen kanal går reindriften imot da dette vil stenge for trekket mellom vannene. Utløpet av Hansfinnvatn kan bli mer ustabilt med islegging p.g.a overføringen fra Heiltjønn. Her må det settes inn tiltak for å sikre at det går an å komme over til enhver tid. Det samme gjelder ved utløpet av elva der inntaksdammen er planlagt.

Jeg er usikker på hvor kraftstasjonen i Vassenden blir liggende, her må det en befarings til for nøy plassering av kraftstasjon. Grunnen er at det er så trangt her vi sanker reinen ned i Vassenden. Veien som er planlagt i Vassenden blir et inngrep, deponering av steinmassene i ur er positivt.

Når det gjelder Heiltjønn som fiskevann så er dette det beste fiskevannet på nord- Toven og et viktig tilskudd i reindrifta. Det er bra med tiltak for at ørret ikke skal ta seg opp i Heiltjønn, men det er like viktig med tiltak så ikke røya forsvinner til Hansfinnvatn."

Reindriftsforvaltningen har tidligere gitt uttalelse da melding om planlagt kraftverk ble sendt ut (vårt brev av 31.08,06). Her har vi beskrevet en del konsekvenser av de ulike alternativene. Disse konsekvensene synes fremdeles å bli en realitet, selv om det er foretatt noen endringer i utbyggingsalternativene.

Reindriftsforvaltningen registrerer at det ikke lenger er aktuelt å heve vannstanden i Hansfinnvatnet (meldingens alternativ B). Dette ser vi på som et framskritt for å unngå de negative konsekvensene for reindriftens flytting forbi Hansfinnvatnet.

I stedet presenteres det et nytt alternativ B som ut fra beskrivelsen skal være noe mer skånsom enn alternativ A. Store deler av alternativ A og B er like, men med ulike løsninger for Helltjørna. Ved alternativ A er det snakk om en åpen kanal, mens alternativ B består av en liten terskel der Østre Helltjørn renner inn i Vestre. For reindriften vil en åpen kanal være mer problematisk og en større fare for små reinkalver.

I området rundt inntaksdam i Sørrelva og ved Helltjørn ser det ut til at konsekvensene vil bli tilsvarende det vi tidligere har beskrevet i vår uttalelse. Plasseringen av kraftstasjonen er viktig fordi den vil komme i et oppsamlingsområde. Det beste er å plassere stasjonen i fjell. Dersom det ikke er mulig, bør den nøyaktige plasseringen skje i samråd med reindriften i distriktet. Øvrige tiltak som plassering av masser, må også skje i samråd med reindriften. Her har

reinbeitedistriktet i sin uttalelse foreslått alternativer, og dette bør eventuelt følges opp av utbygger dersom det blir gitt konsesjon.

Når det gjelder konsekvensutredningen, må vi beklage at vi ikke har sett den fagrapporten om reindrift som ligger til grunn for presentasjonen av konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen i hoveddokumentet. Reindriftsforvaltningen har derfor ikke mulighet til å gå i detalj.

I hovedrapporten blir konsekvensene for reindrift oppsummert til å være "middels til liten negativ" for alternativ A og "liten til middels negativ" for alternativ B. Reindriftsforvaltningen stiller seg kritisk til denne vurderingen. Dette skyldes at både i alternativ A og B er det snakk om inngrep i et kalvingsområde, i tillegg at det her er tidlig sommerbeite, høstbeite, viktig oppsamlingsområde og flere viktige trekk- og flyttleier. Området er av reindriften selv definert som svært viktig.

Inngrep i kalvingsområder er noe av det mest alvorlige reindriften kan utsettes for. Reindriften i andre reinbeitedistrikt i Nordland har erfaringer med at kalvingsområder aldri blir det samme etter en kraftutbygging, selv mange tiår etter at utbyggingen er sluttført. Simlenes skyhet og unnvikelse fra kalvingsområder som det har skjedd inngrep i, ser ut til å bli overført fra generasjon til generasjon. Reindriftsforvaltningen kan ikke se at det i konsekvensutredningen er sagt noe om den spesielt sterke unnvikelseeffekten som oppstår i forhold til inngrep i reinens kalvingsområder.

Reindriftsforvaltningen stiller også spørsmål ved en av de "lette" løsningene som skisseres i forslagene til avbøtende tiltak. Her står det bl.a. at det er mulig å velge alternativ beite- og kalvingsområder for reinflokken. Hvis reindriften blir tvunget til å velge en slik strategi, kan det føre til at andre beiteområder blir sterkere belastet. Dette kan igjen føre til beiteslitasje og lavere produksjon i reindriften.

Problemet for driftsgruppa i Toven er at det ikke er flust med barmarksområder å velge mellom. Dette er uvanlig sammenlignet med resten av reindriften i Nordland der grønnbeiteområdene ofte er store og kvalitetsmessig gode. Slik er det ikke i Toven. Dette betyr at konsekvensene ved inngrep i barmarksområder blir større enn det en vanligvis kan forvente i andre reinbeitedistrikt i Nordland.

Reindriftsforvaltningen legger merke til at tiltakshaver har en spesiell tilføyelse i sin konklusjon og anbefaling i kap. 7 i hoveddokumentet. Her står det (sitat): "En utbygging av Vassenden kraftverk vil bedre tilgjengeligheten til eiendommene i Vassenden. Grunneieren har bl.a. vurdert muligheten for båtutleie i forbindelse av mulig realisering av Vassenden kraftverk. Turområder som i dag kun er forbeholdt de med båtrett i Storvatnet, og de som har god nok helse til å legge ut på overnattingsturer vil da i større grad gjøres tilgjengelig for allmennheten."

Reindriftsforvaltningen tolker dette slik at det kan forventes økt utfart av mennesker som ønsker å bruke området til friluftaktiviteter. Dette vil ikke virke positivt for reindriften. At slike forstyrrelser blir en konsekvens av tiltaket, er noe som vi ikke har vært klar over tidligere. Vi kan heller ikke se at det er omtalt i konsekvensutredningen om reindrift.

Ut fra områdets verdi for reindriften og det reindriften tidligere har erfart ved inngrep, kan det se ut som at de negative konsekvensene for reindriften er underestimert både for alternativ A og B. Reindriftsforvaltningens konklusjon er at vi sterkt fraråder at det gis konsesjon for dette kraftverket.

Når det gjelder avbøtende tiltak, mener Reindriftsforvaltningen at de blir mest virkningsfulle dersom reindriften selv får være med på å bestemme hvordan de skal utformes. Det er også viktig at det er løpende kontakt mellom utbygger og reindriften i anleggsperioden. Det bør opprettes en enkel kommunikasjonsform og avholdes jevnliges kontaktmøter.

Reindriftsforvaltningen vurderer også denne saken i forhold til søknad om konsesjon for Øvre Forsland kraftverk. Vi viser her til egen uttalelse. Når en ser disse to kraftverkene i sammenheng, er det klart at det vil være betydelige inngrep for driftsgruppa i Toven. Begge sakene berører svært verdifulle beite- og driftsområder. Reindriftsforvaltningen vil derfor fraråde at det gis konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk og Øvre Forsland kraftverk.

Advokat Geir Haugen, på vegne av Toven reinbeitedistrikt uttaler i brev datert 17.1.08:

"Den konsekvensutredning som er gjengitt i søknaden må ansees for å være fullstendig verdiløs. Det fremgår ikke hvem som har stått for den, men jeg vil anta at det er Sweco. Det innebærer at det ikke er reindriftssakkyndige som står bak utredningen.

Det kreves inngående reindriftsfaglige kunnskaper for å kunne utarbeide en konsekvensutredning, som kan gi grunnlag for å avgjøre i hvilken grad reindriften blir påført skader og ulemper av utbyggingen. Utredningen må bl.a. vurdere de forskjellige årstidsbeitene i sammenheng for å kunne bedømme konsekvensene av utbyggingen. Jeg vil i denne sammenheng trekke frem som et eksempel den reindriftssakkyndige utredning, udatert av Jens Halvdan Moslie vedrørende overføring av Buollanjohka, Slaedojohka og Olmajohka til Lassajavri, og tilleggsrapport av d.s. av 15.12.2006 (bilag I og 2).

I tillegg vil jeg trekke frem som et eksempel den reindriftsfaglige konsekvensutredning vedrørende sammenbinding av Mauken/Blåtind skyte- og øvingsfelt av Øje Danell og Inge Even Danielsen (bilag 3).

NVE må sette de samme krav til konsekvensutredning som det nylig er gjort i saken vedrørende utbygging av Fagervollan II og III beliggende i Hestmannen/Strandtindende reinbeitedistrikt. Inngrepsituasjonen i Toven reinbeitedistrikt er i prinsippet ganske lik den som er i Hestmannen/Strandtindende reinbeitedistrikt.

I henhold til foranstående kreves det således at NVE stiller samme krav til konsekvensutredning i denne sak som i saken vedrørende Fagervollan"

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard uttaler i brev av 05.11.07 at de ikke har kommentarer til saken.

Riksantikvaren uttaler i sitt brev av 09.11.07 at de ikke ønsker å gi egen uttalelse i saken, men referer til uttalelse fra Nordland fylkeskommune og Sametinget, som de mener vil ivareta kulturminneforvaltningens merknader.

Fiskeridirektoratet, Region Nordland uttaler i brev datert 16.11.07:

"Basert på våre registreringer av næringsaktivitet i området kan vi ikke se at den omsøkte utbyggingen av Vassenden kraftverk vil berøre interessene til fiskeri- og havbruksnæringa."

Kystverket Nordland uttaler i brev av 28.11.07:

"Kystverket har ut fra havne- og farvannsmessige hensyn ingen spesielle merknader til reguleringsplanforslaget som foreligger. (...)"

Havforskningsinstituttet uttaler i sitt brev datert 20.12.07:

"Tiltaket forventes ikke å medføre konsekvenser for marine ressurser. (...)"

Kjetil Martinsen Vatne, grunneier, uttaler følgende i brev datert 08.12.07:

"Vedr. kraftutbygging i Storvatnvassdraget, Vassenden Kraftverk, gnr. 62 bnr. 1.

Vassenden var bebodd frem til ca 1870. Beboerne på gården drev med fiske, jordbruk og skogbruk. Etter fraflyttingen er det blitt tatt ut ved til brensel, hugget tømmer, plantet gran, ryddet kratt og drevet skogkultivering. Det har hele tiden fra det ble fraflyttet, vært et ønske fra oss å ivareta/vedlikeholde de arealer og kulturminner som finnes i Vassenden, men mye står fortsatt igjen. Dette er svært arbeidsomt, da transporten av materialer og utstyr må foregå på vinterstid med sikker is på vatnet, da det ikke er fremkommelig langs vannet.

I nyere tid har muligheten til å komme frem til Vassenden med motorisert kjøretøy, uansett årstid, vært høyt ønsket. Ved ei kraftutbygging i Vassenden, er det planlagt kaianlegg. Dette vil føre til at tilgjengeligheten til Vassenden blir bedre, samtidig som de blir lite fremtredende i naturen. Strømkabler for utførsel av strøm er planlagt i kabel. Jeg som grunneier ser dette som en fordel da vi på den måten unngår skjemmende luftspenn. Kaianlegg gir nye muligheter og vil lette innsatsen til drift og bevaring av arealer, økt utnyttelse av et større potensiale for tømmer- og veddrift fra skogen, tilrettelegging av turstier for allmennheten, og ikke minst tilrettelegging for fiske- og naturopplevelser for rullestolbrukere. Jeg som grunneier har grundig lokal kjennskap til naturen i Vassenden og områdene som blir berørt av den foreslåtte kraftutbyggingen. Etter beskrivelse av anleggene, både i fagrapporter og konsesjonssøknadene, vil så godt som ingen områder bli neddemt. Vannet blir ført i tunneler og nedgravde rør fra inntak til kraftstasjonen. Etter anleggsperioden blir det bare kraftstasjonsbygningen å se. Kraftutbyggingen gir slik jeg ser det store muligheter for eiendommen og vil kun gi små inngrep i naturen.

Ellers stiller jeg spørsmål om de påstander og krav om utredninger som Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget kommer med. De siste årene har det blitt drevet omfattende hyttebygging ved Vasshodet i Storvatnet. Dette har tradisjonelt sett vært ett av de viktigste gyte og oppvekstområder for sjørret i hele Storvatnet. Her har det dog aldri blitt stilt krav om omfattende utredninger og de utredninger som er gjort er ofte egenvurderinger fra hyttebyggere og medlemmer av Vern Leirelvvassdraget. Jeg håper derfor at det i denne saken er faglig begrunnede utredninger som blir vektlagt og ikke egeninteresser fra noen få hyttebyggere og/eller medlemmer av verngruppa. Jeg som grunneier i Vassenden ønsker denne kraftutbyggingen på det sterkeste."

Leirfjord SV v/ Anne-Helen Pettersen uttaler i brev datert 23.9.08:

"Jeg representerte Leirfjord kommune v/ SV, og også mindretallet i kommunestyret som stemte mot forslaget om søknad om konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk. Jeg sender nå med vår begrunnelse for vårt standpunkt i denne saken."

Leirfjord SV sitt forslag til vedtak i forkant av kommunens avgjørelse siteres her:

"Leirfjord kommune anbefaler å si nei til den foreliggende søknaden om konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk. Dette begrunnes med at vi skal kunne gi vår oppvoksende slekt mulighet til å ferdes i uberørt natur som er såpass tilgjengelig som Toven. I dag er Toven

allerede berørt av to utbygginger; Forslandsdalen 1 og Kaldåvatnan. En ytterligere utbygging gjør at området blir forringet som friluftsområde.

Verdien av uberørt natur som er tilgjengelig for folk flest, kan i fremtiden vise seg å være vel så stor som den inntekten kraftverket vil gi. Uberørt natur av det slaget vi snakker om her vil sannsynligvis vokse i verdi år for år etter hvert som slike områder stadig bygges ut, og vil kunne bli et av kommunens største "aktivum" i framtiden, bl.a. med tanke på tilflytting.

Leirelva med dens unike sjørøyebestand vil også bli berørt av Vassenden kraftverk. Leirfjord har i mange år hatt besøk av fiskere fra fjern og nær som kommer for å høste av Norges sørligste sjørøyebestand. Denne turismen settes på spill når det allerede nå viser seg, kanskje på grunn av Forsland I, at røyebestanden er på vei ned.

Konsekvensutredningen viser til mange tilsynelatende små negative konsekvenser, men summen av alle disse konsekvensene kan bli større enn vi tror.

Hvilke følelser som settes i sving hos den enkelte ved naturopplevelser er varierende, og det er lite målbart.

På denne bakgrunn ber vi om at søknaden om konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk avises."

Leirfjord Bondelag uttaler i brev av 11.12.07:

"Leirfjord Bondelag er et aktivt lokallag med ca 90 medlemmer. Lagets engasjement er i hovedsak rettet mot grunneiers rettigheter. Norges bondelag er engasjert på grunneiers side i kraftutbyggingsspørsmål, og vil være med å støtte og ivareta fallrettshavers interesser. Vassenden og Øvre Forsland kraftverker, der grunneierne samarbeider med utbygger (HelgelandsKraft) er slike prosjekter som vi støtter. Vi ser bl.a. følgende positive virkninger av slike utbygginger.

- Et viktig bidrag for å skape aktivitet og følgelig "levende bygder"*
- Økt verdiskapning på de respektive eiendommer*
- Økte kommunale inntekter*
- En viktig og av og til nødvendig inntekt for videre aktivitet på de enkle eiendommer*
- Lettere daglig drift av eiendommer i form av veier som kan nyttes til skogdrift.*

Ut fra det som fremgår av konsesjonssøknader og fagrapporter er miljøkonsekvensen av disse utbyggningene svært små(vår vurdering). Når det gjelder Vassenden kraftverk og de antatte konsekvenser for fisk på grunn av endrede vannføringsforhold i Nord- og Sør elva, kom det frem på folkemøtet at det kun er ca 300 av totalt 16000 (knappe 2 %) fisk dette kan få konsekvenser for. Når da Øyvind Kanstad Hansen fra Ferskvannsbiologen mener at konsekvensene like gjerne kan bli positiv som negativ mener vi dette er lite å henge seg opp i. Når det gjelder Røyebestanden synes kanskje global oppvarming å være den største trusselen mot røya og det vil derfor være svært negativt å si nei til prosjekter som "sparer" miljøet for ca 60 000 tonn CO₂ pr år.

Leirfjord Bondelag gir derfor sin fulle støtte til grunneierne og helgeland kraft, og ønsker at begge utbygginger blir realisert. Når det gjelder Vassenden kraftverk vil alternativ B være å

foretrekke. Alternativene i Forslands dalen synes å være forholdsvis likestilt, men ut fra produksjonen vil vi gå inn for alternativ A.”

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget uttaler i brev av 12.12.07:

”Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget ble stiftet i januar 2004 med bakgrunn i et folkemøte knyttet til Helgelandskrafts tidligere utbyggingsplaner i området. Formålet med organisasjonen er å verne vassdraget mot kraftutbygging og sikring av biologisk mangfold for framtidige generasjoner i et inngrepsfritt område. Helgelandskraft søker nå om konsesjon for bygging av Vassenden kraftverk. I rapporten benytter HK begrepet Storvatnvassdraget som er identisk med Leirelvvassdraget. Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget er høringsinstans i saken og vil komme med denne uttalelsen.

Vassenden kraftverk

Vassenden er ei inngrepsfri naturperle i vassdraget, som består av Leirelva, Storvatnet, Vassenområdet med Nordelva, Sorelva og kildene på høgfjellet. Her er det unike muligheter for sportsfiske, småviltjakt, bærplukking, turgåing og fjellklatring. Samlet gir området store og inntryksfulle naturopplevelser. Konsekvensutredningen belyser i alt 6 delområder som først beskrives og deretter vurderes i forhold til konsekvenser av utbyggingen. Etter vår oppfatning er konsekvensutredningen mangelfull når det gjelder sjørøye, opplevelseskvalitetene i området og friluftsliv /reiseliv. I vår høring til planene for konsekvensutredningen påpekte vi nødvendigheten av å utrede nærmere de 2 første områdene, men dette ble ikke tatt til følge av utbygger.

Sjørøye

Konsekvensutredningen behandler ikke tema sjørøye spesifikt, men det er kort omtalt under tema anadrom fisk. Her heter det at en ikke har funnet sjørøye yngel i utløpselvene i Vassenden. Det er ikke foretatt noen undersøkelser av sjørøye i Storvatnet. Om sjøkabelen som skal legges på bunnen av Storvatnet i en lengde på 8 km sies det at den antas ikke å berøre sjørøyas gyteplasser. Det fremgår ikke av utredningen at utbygger har kunnskap om hvor i Storvatnet sjørøya gyter. Utredningen konkluderer med at kraftutbyggingen vil ha liten negativ innvirkning på fisk i Storvatnet. Fylkesmannens miljøavd. beskriver sjørøyebestanden i vassdraget som livskraftig, mens gyteforholdene er ukjent (Fm.2002). Vassdraget regnes som det sydligste i landet med en relativt stor og stabil bestand av sjørøye. Enkelte år kan det ha vært oppfisket rundt 500kg av denne arten (vår vurdering).

Bestandsutvikling

Sjørøyebestanden i Storvatnet og Leirelva har i løpet av de siste 4 årene gått kraftig tilbake. Fangststatistikken for disse årene ser slik ut (Fylkesmannens miljøavdeling/Lars Sæther nov. 2007):

År	Antall	Vekt(kg)
2004	604	309
2005	397	178
2006	311	149
2007	76	36

Tallene er dramatiske og kan i verste fall tyde på at bestanden er utryddingstruet. Trenden i andre vassdrag, feks. i Finnmark, viser også klar tilbakegang, (DN-2007). Generell

temperaturoppgang grunnet global oppvarming kan være en mulig årsak, uten at en eventuell sammenheng med denne faktoren er klarlagt.

I 2004 tok vernegruppa kontakt med en av landets fremste sjørøreforskere, dr. scient. Audun Richardsen, om situasjonen for sjørøya i Leirelvvassdraget i forbindelse med kraftutbyggingsplanene. Han vektla særlig betydningen av at yngelen var svært stasjonær like etter klekking, og i den forbindelse avhengig av at næringsdyr og mikroorganismer yngelen trengte for å overleve befant seg der yngelen var. Næringsdyra fulgte vannstrømmene, og små endringer i disse kunne lett før til at næringa ble ført bort fra området der yngelen befant seg, med omfattende yngeldød som konsekvens.

Endrede oppvekstforhold

I Storvatnet har sjørøya hatt sin viktigste gyteplass i Vassenden. Oppgangsfisk søker hit, og området har tradisjonelt vært en meget god fiskeplass for sjørøye. Tidligere isfiskefangster av utgytt sjørøye i Vassenden er klare tegn på at gyting også finner sted her.. I de senere år har mye av sjørøya blitt borte fra Vassendområdet i sommermånedene. Dette har skjedd samtidig med naturlige endringer i vannutstrømningen i Vassenden ved at elveleier har skiftet retning. Dette har ført til at det i dag er betydelig større vannutstrømning i Nordelva og tilsvarende mindre i Sørrelva. Gjennomføring av kraftutbyggingsplanene i Vassenden vil føre til at endringen i utstrømningsmønsteret blir ytterligere forsterket, ved at Nordelva får tilført betydelig mer vann mens Sørrelva får tilsvarende mindre. Det vil også bli en mindre temperaturstigning i utløpsvatnet fra kraftstasjonen i Nordelva. Dersom Hansfinnvatnet senere skulle bli regulert - noe som utbygger ønsker - vil problemene med utstrømning og isdannelse bli større (Delrapport Utbyggingsplan, s 26). Samlet vil disse endringen i vannutstrømningen til Vassenden kunne føre til isdanningsendringer og endringer i vannstrømmene i indre deler av Storvatnet, med den konsekvens at sjørøeyngelens naturlige nattilgang blir borte fra gyteplassene. Vi kan heller ikke se bort fra at gassovermetning i utløpsvannet fra kraftstasjonen og avrenning av kjemikalier fra sprengsteindeponi og andre utslipp gjennom uhell både i anleggs- og driftsfasen kan få uheldige følger for sjørøya.

Konklusjon

Vi har i vår høring om sjørøye påpekt noen forhold ved kraftutbyggingen i Vassenden som vi mener kan være kritiske for artens overleving i vassdraget. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til slike vurderinger. Vi mener allikevel at situasjonen for sjørøya, både generelt og i forhold til mulige konsekvenser av kraftutbyggingen, er såpass kritisk at "føre var - prinsippet" bør gjelde når konsesjonsspørsmålet skal avgjøres. Sjørøya er en svært viktig art i det biologiske mangfoldet i vassdraget. Det er et stort ansvar både for lokale og sentrale forvaltere av vassdraget å sørge for at den blir ivaretatt.

Opplevelseskvalitet

Dette begrepet er brukt i delrapporten om konsekvenser for landskapet, under beskrivelse og vurdering av landskapets karakter i de ulike deler av utbyggingsområdet. Vi foreslo i vår høringsuttalelse om hvilke saker som burde konsekvensutredes at dette burde undersøkes bredt blant brukerne av området. Utbygger ønsket ikke å gå inn på vårt forslag til undersøkelse, men ønsket heller å intervju brukere av området om dette spørsmålet. Det fremgår imidlertid ikke, hverken i tekst eller kildehenvisninger i noen av delrapportene, at dette er blitt gjort. (Enkelte utvalgte brukere og byråkrater er blitt intervjuet, men ikke om opplevelseskvalitet). I stedet for brukerundersøkelse har vi fått en ren fagrapport, der landskapet beskrives og kvalitetene

vurderes. Denne rapporten er utmerket når det gjelder landskapsbeskrivelse og inntryksdybde. Den har også et greit system for verdivurdering. Svakheten ved både denne rapporten og de 5 andre delrapportene er etter vår oppfatning at de alle bygger på det vi velger å kalle en atomistisk tilnærming: Man velger ut en rekke delområder (6) som antas å ha betydning for konsekvenser ved ei eventuell utbygging, og utreder disse isolert. Hovedrapporten blir heller ikke noe mer, utover ei oppsummering av synspunkter og konklusjoner fra delrapportene. Under slike forhold er det nærliggende å bagatellisere enkeltinngrep, fordi de innenfor avgrensede rammer kan synes ubetydelige. Vi er derfor uenig i de fleste konklusjonene i delrapportene som i sine verdivurderinger av inngrepenes virkning konkluderer med "lite negativt". Konsekvensutredningen mangler et helhetlig og overordnet verdibegrep som burde vært styrende for utredningsarbeidet.

Inngrepsfrihet

Vårt syn på konsekvensene for opplevelseskvaliteten ved ei kraftutbygging i området er knyttet til begrepet inngrepsfrihet. Inngrepsfrihet er med på å høyne opplevelseskvaliteten av et naturområde i betydelig grad, og bør være et styrende overbegrep når arealbruk planlegges. Både regjering og Storting har påpekt at inngrepsfrie naturområder er viktige av hensyn til nasjonal arv og identitet, friluftsliv og biologisk mangfold. I Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) om biologisk mangfold er bevaring av inngrepsfrie områder nevnt som viktig del av en bærekraftig arealbruk (miljostatus.no). I Stortingsproposisjon nr. 5 (2003-2004) uttaler et stort flertall i Energi og miljøkomiteen at "hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørt". I Soria Moria- erklæringen sier regjeringspartnerne at det skal utarbeides "fylkesvise planer for bygging av småkraftverk, som sikrer at ikke naturmangfold, friluftsliv eller store landskapsverdier går tapt". Dersom Vassendutbyggingen blir gjennomført vil det innenfor tiltaksområdet bli innpå 20 forskjellige inngrep, lokalisert rundt om i hele området (kai, vei, kraftstasjonsbygg, dammer, tunneler, vannsperrer, sprengsteindeponier m.m.). I sum vil dette bety at ca. 31 kvadratkilometer som i dag er inngrepsfritt naturområde etter ei evt. utbygging vil få endret status. Tidligere (ca. 1950) bygde Helgelandskraft ut Kaldåvatnan, som ligger kun ca. 4 km øst for Vassenden. Her var inngrepene enda mer omfattende enn planene for Vassenden kraftverk, ved at flere stor vatn ble regulert gjennom betydelig magasinerings. Her mistet et minst like stort område status som inngrepsfritt område som det som går tapt ved ei evt. utbygging i Vassenden. Når en så legger til at Helgelandskraft samtidig med Vassenden kraftverk søker konsesjon for utbygging av Forsland 2 (Ca. 12-15 km fra Vassenden) vil ved ei utbygging her det aller meste av Tovenfjellet med Klampen ha mistet sin inngrepsfrie status. Dermed har hele dette fjellområdet også mistet mye av sin attraktivitet som friluftsliv- og opplevelsesområde. (Vi viser til vedlagt kartskisse over områder i Toven/Klampen som har mistet sin inngrepsfrihet og som vil miste denne dersom planlagt kraftutbygging blir gjennomført).

Friluftsliv og reiseliv

Her vil vi spesielt fokusere på delrapporten om konsekvenser for friluftsliv og reiseliv, fordi denne etter vår oppfatning er svært mangelfull. Omfanget av dagens bruk er altfor lavt verdsatt, og potensialet for framtidig bruk er større enn det rapporten omtaler. Det er også liten sammenheng mellom landskapsbeskrivelser/verdisetting og konsekvensvurdering. Verdien av inngrepsfrihet trekkes ikke inn i verdivurderingene i noen del av rapporten. Rapporten gir inntrykk av begrenset kjennskap til området hos de som har skrevet den.

Under pkt. 5.3 (s 15) omtales rettmessig naturopplevelser som potensial for utvikling av reiseliv i området. I linjen etterpå sies det indirekte at naturopplevelser i utbyggingsområdet egentlig ikke er noe trekkplaster med internasjonal og nasjonal verdi. Vi har ved flere anledninger brakt så vel utenlandske som norske turister til det planlagte utbyggingsområde. Tilbakemeldinger fra disse er entydige på at naturopplevelsene de har hatt her er de største under oppholdet i landsdelen. Undersøkelser reiselivsnæringen har foretatt viser også at opplevelser i urørt natur er det som verdsettes høyst av turistene som besøker landsdelen (ref: flere oppslag i lokalpressen om dette 2007). Dette gjelder ikke bare kysten og skjærgården, som rapporten gir inntrykk av, men også Vassendområdet med sine særegne, varierte og storslagne kvaliteter.

I rapporten vurderes Vassenden til å ha "liten verdi" som friluftsområde (s 17). Dette synet står i sterk kontrast til hva de mener som har vært i området og som vi har hatt kontakt med. Utsagn som fantastisk, storslagent, urørt villmark, opplevelsesrikt, går stadig igjen i folks beskrivelser av Vassenden. Området kunne hatt større brukerfrekvens. Bruken er allikevel betydelig større enn det vi får inntrykk av i rapporten. På eiendommen Sommerset som eier deler av Storvatnet og mesteparten av grunnen langs Leirelvas sør-østside er det bygd 28 hytter. Mange av disse har båter i Storvatnet som brukes til turer til Vassenden. Vår organisasjon har også i løpet av de siste årene organisert turer til Vassenden og i området Hella/Helltjorna/Hansfinnvatnet. Vassenden har potensial til å bli en atskillig større besøksfrekvens. Derfor blir rapportens vurdering av Vassenden til å ha liten verdi som friluftsområde helt feil. Vassenden har "stor verdi" som friluftsområde. Rapportens konklusjon om at den planlagte kraftutbygging vil ha "liten negativ/ubetydelig konsekvens" for Vassenden som friluftsområde blir også feil, fordi rapporten bagatelliserer inngrepene og ikke ser dem i et helhetsperspektiv. Flere besøkende i området har hevdet at Vassenden blir forandret til et industriområde etter ei eventuell utbygging.

Grunnskolen bruk av området - Tapt leirskoleparadis?

Mellom 800 og 1000 ungdomsskoleelever fra Leirfjord barne- og ungdomsskole har de siste 27 årene benyttet området som ekskursjons- og undervisningsarena. Klasserommet er trukket ut i naturen på en måte som har gitt elevene sterke opplevelser knyttet til storslagen og urørt natur. De har fått naturfagundervisning knyttet til eget innsamlet materiale, som de har bearbeidet og lært om knyttet til praktisk bruk. De har lært å ta ansvar for seg selv og andre under krevende forhold som nødvendiggjør felles innsats. Mange har vokst på dette personlig. Disse turene er noe som elevene har gledet seg til i alle år. Tilbakemeldinger skolen har fått knyttet til oppsummeringer etter gjennomført ekskursjon er svært positive. Mange karakteriserer oppholdet på fjellet i Vassendområdet som noe av det fineste og mest lærerike de har opplevd i hele skoletiden. Naturopplevelsene verdsettes særlig høyt. Ei kraftutbygging i området, med de planlagte inngrep, vil sterkt redusere dets verdi som arena for virkelighetsnær pedagogisk virksomhet og opplevelser.

Konklusjon

Konsekvensutredningen mangler etter vårt syn et bredt og overordnet verdibegrep som grunnlag for hvordan vi best kan forvalte vassdragsnaturen i utbyggingsområdet. Dette kommer særlig til uttrykk i vurderingen av virkningen av inngrepene, der vi mener konklusjonene i særlig grad er farget av utbyggers interesser. Utredningen er mer å betrakte som et bestillingsverk, og gir som sådan ikke tilstrekkelige opplysninger om tiltakets totalvirkninger. Vi mener 0-løsning er den som best sikrer området og dets kvaliteter for framtidens generasjoner"

Leirfjord Jeger- og Fiskerforening uttaler i brev av 21.12.07:

"Leirfjord Jeger- og Fiskerforening går imot den planlagte kraftutbyggingen i Vassenden, hovedsakelig på grunn av følgende forhold:

Betydelige arealer urørt natur forsvinner

Området som tenkes utbygget er en del av de siste urørte naturområdene i Leirfjord Kommune. Urørt natur blir redusert årlig, og utviklingen er svært bekymringsfull også på landsbasis. Det skal sterke grunner til å bygge ned urørt natur, og vi kan ikke godta at dette siste villmarksområdet blir bygget ut.

Betydelig usikkerhet for utviklingen innen fiske

Konsekvensutredningen innen fiske synes å være noe mangelfull, og Leirfjord JFF er meget bekymret for utviklingen for sjørøya. Vassdraget har hatt en av de største forekomster av sjørøye i Nordland, og er også det sørligste vassdraget med sjørøyebestand av noen særlig betydning. De siste årene har imidlertid oppfisket kvantum hatt en katastrofal utvikling, noe vi mener skyldes utbyggingen av kraftstasjonen i Leirosen. Dette er meget alvorlig, og vi frykter at selv med liten påvirkning av vannmiljøet i Storvatnet vil sjørøya i vassdraget være svært truet. Vi mener uansett om Vassenden blir utbygget, at Helgelandskraft må pålegges å utrede denne problemstillingen skikkelig, og også må pålegges å gjennomføre tiltak for å kunne få tilbake normal røyebestand i Leirelva.

Hvis anlegget mot formodning blir godkjent og bygget, forutsettes det at utbygger blir pålagt tiltak i form av fiskekultivering og bidrag til andre berørte parter som erstatning for reduserte naturopplevelser og for å kunne redusere skadevirkningene innen friluftsliv, jakt og fiske."

Søkers kommentarer til uttalelsene

Søker har fått tilsendt alle innkomne høringsuttalelser og kom 22.7.08 med følgende kommentarer til disse:

"Det er totalt kommet inn 13 uttalelser. Reindriftsforvaltningen, Nordland fylkeskommune, advokat Geir Haugen, Organisasjonen vern Leirelvvassdraget, Leirfjord Jeger og Fisk og Fylkesmannen i Nordland har innvendinger mot prosjektene.

Leirfjord Bondelag og grunneier Kjetil Vatne er positive til en utbygging. Disse fokuserer på økt verdiskapning på berørte eiendommer og lokalt i kommunen, og på at konsekvensene ser ut til å bli små. Leirfjord kommune har ingen innvendinger mot prosjektet, men krever at alt. B velges. Kommunen forutsetter samtidig at prosjektet gjennomføres skånsomt og med avbøtende tiltak som foreslått i søknaden.

Bergvesenet, Fiskeridirektoratet og Kystverket har ingen spesielle merknader knyttet til sine ansvarsområder. Havforskningsinstituttet er opptatt av overvåkning av torskebestandene i fjordene. Vi kan ikke se at dette har relevans i denne saken. Riksantikvaren uttaler at de ikke vil avgi egen uttalelse i saken, men viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune.

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget (OVL) og Leirfjord Jeger og Fisk (LJF) har avgitt uttalelser der de i store trekk kommenterer de samme tema. Vi vil derfor kommentere de to uttalelsene samlet. Mange tema er omtalt, og vi tar dem derfor punktvis.

Utredning av sjørøye

OVL hevder at utbygger ikke har tatt til følge deres ønske om å gjennomføre flerårige undersøkelser av sjørøyebestanden i vassdraget. Det er ikke HK som fastsetter utredningsprogrammet. Dersom NVE hadde sett behov for utredning av sjørøye som foreslått av OVL ville de ha tatt det inn i det endelige utredningsprogrammet, og HK ville ha igangsatt slike utredninger.

Et viktig moment ved konsekvensutredninger er at de skal være beslutningsrelevante og knyttet til konsekvenser av det omsøkte tiltaket. Utredning av sjørøye som foreslått av OVL ville sikkert vært nyttig for miljømyndighetene generelt og interessant for allmennheten, men ville gitt lite nyttig informasjon vedrørende utbygging av Vassenden kraftverk.

Sjørøyebestanden er i sterk nedgang i hele sitt utbredelsesområde langs norskekysten, og det er så langt ingen som har kunne gi eksakte svar på hvorfor dette skjer. Vi har sett på fangststatistikken for seks utvalgte vassdrag fra Urvollvassdraget i sør til Reisavassdraget i nord. Leirelvvassdraget skiller seg ut på den måten at en generell trend med nedgang i fangsten er større her enn i andre vassdrag. Det har nå vært flere somre på rad med høye temperaturer i Nord-Norge, og de som har våget å spekulere i sjørøyas bestandsutvikling tror nedgangen kan ha med nettopp dette å gjøre. Med dette som bakteppe synes vi det blir søkt å kreve av en kraftverksutbygger at det skal gjennomføres utredninger som med svært liten sannsynlighet vil styrke beslutningsgrunnlaget i den konkrete utbyggingssaken.

Det eneste vi ser kan få betydning for sjørøyebestanden i denne saken er eventuell akutt forurensning i anleggsfasen. Dette kan i så fall medføre forurensning av gyte- og oppvekstområder på brattkanten rett ut for rasvifta i Vassenden. Vi antar at dette er et godt gyteområde. Forurensning i anleggsfasen i form av partikler, olje eller nitrogenforbindelser skal imidlertid unngås ved bygging av renseanlegg, og ved kontinuerlig overvåking av vannkvaliteten i avløpsvannet. Alt dette vil bli gjort i tråd med fastsatte krav gitt i form av en utslippstillatelse fra Fylkesmannen.

Det er svært lite sannsynlig at gassmetning, bestander av næringsdyr og vanntemperatur vil endre seg i en grad som vil påvirke sjørøye. Dette er dokumentert i konsekvensutredningen.

Opplevelseskvalitetene i området og friluftsliv.

På samme måte som for sjørøye har OVL foreslått å gjennomføre omfattende spørreundersøkelser for å finne bruksfrekvensen av området til friluftsliv, og for å kunne vurdere opplevelseskvalitetene. Dette ble ikke tatt til følge av NVE i det endelige utredningsprogrammet. Det vanlige i saker av denne størrelse er at utredningene konsentreres omkring dybdeintervju med enkeltpersoner. SWECOs utreder av fagtema friluftsliv har intervjuet leder i OVL og leder i UF. Dette har dannet grunnlaget for innholdet i utredningen. Det aller meste av det som ble opplyst fra OVLs side i folkemøtet på Leira Grendehus ang. friluftsliv er å finne i friluftslivsrapporten. Vi regner med det er selve konsekvensvurderingen OVL er misfornøyd med - at konsekvensene ikke er satt høyt nok, og at OVL mener konsekvensene er betydelig mye større enn utredet. HK synes på sin side konsekvensene for friluftsliv er satt for høyt for flere delområders vedkommende, og mener det er riktig med mildere vurderinger. Det er derfor uavhengige konsulenter ofte involveres i slike utredninger. Utbygger vil ofte mene at konsekvensene av sine prosjekter er mindre enn oppgitt, mens vernegrupper og hyppige brukere av et område alltid vil vurdere konsekvensene som for mildt vurdert. Begge sider har hver sin agenda, og den riktige konklusjonen ligger nesten alltid et sted midt i mellom. Påstander om at SWECO ikke er uhildet som utreder får stå for OVLs regning.

Det er nødvendig med tett kontakt mellom søker og utreder i slike saker for å få til en god utvikling av prosjektet, og for å få tilstrekkelig kjennskap til prosjektet. Vi vil hevde at konsekvensutredningen ville blitt den samme selv om det ble gjennomført spørreundersøkelser i stor skala, eller om vi hadde benyttet et annet rådgivningsfirma.

Helhetlig og overordnet verdibegrep

OVL savner et helhetlig og overordnet verdibegrep for vurdering av opplevelseskvalitet. De mener at når et større område blir delt inn i mindre delområder, vil konsekvensene aldri bli vurdert som alvorlige nok. Dette gjelder både delrapportene for landskap og friluftsliv. De savner en helhetlig tilnærming der hele influensområdet betraktes under ett. Årsaken til at delutredninger gjennomføres på denne måten, er for det første knyttet til lesbarheten for høringsinstansene - at det skal være mulig for leseren å identifisere de ulike delområdene. For det andre er det et poeng at hvert enkelt arealinngrep må ses i sammenheng med det landskapsrom det er en del av, eller det friluftslivsområdet det er en del av. Dersom utreder hadde hatt grunn til å si at et større område ble betydelig påvirket som følge av mange mindre inngrep, ville det ha gått frem av oppsummeringen i fagrapporten.

INON-bortfall.

Vassenden kraftverk vil medføre bortfall av INON-områder. Vi betrakter dog INON som et verktøy som ikke sier noe om de reelle verdiene i et område. Vi forstår samtidig at det er et nasjonalt mål å ivareta områder uten inngrep, men vil i tillegg vise til at funksjonen av området for de aller fleste tema i stor grad vil bli som i dag, også etter en utbygging. For folk som ferdes i området etter utbygging vil området oppleves så å si som i dag. Det får her bli opp til besluttende myndighet hvilke verdier som skal veie tyngst når beslutning om konsesjonsspørsmålet skal tas.

Storvatnvassdraget som 'Leirskoleparadis'

OVL mener Storvatnvassdraget vil miste sin nytte som leirskoleområde. Dette har å gjøre med at siste år i grunnskolen har en årlig tur inn i influensområdet, og at vernegruppa mener Vassenden kraftverk vil medføre at denne muligheten er tapt for fremtida. Vi er enig i at det kullet som skal besøke prosjektområdet det året anleggsarbeidene pågår for fullt vil få en amputert friluftslivsopplevelse. Det vil imidlertid bli lagt stor innsats i at inngrepene ikke skal bli synlige etter utbygging, og ett til to år etter at prosjektet er bygd mener vi det vil være svært lite å se til sårene etter det. Det vil også gi muligheter for skolen til å høyne det pedagogiske opplegget ved å vise et småkraftverk i funksjon.

Vi vil samtidig presisere at dette er et innspill fra OVL og at det aldri, i noen av prosjektets faser, har blitt registrert motstand fra Leirfjord Barne og Ungdomskole som arrangør av den mye omtalte skoleturen. Ut fra dette kan mye tyde på at Leirfjord Barne og Ungdomskole ikke ser de store problemene med det omsøkte prosjekt.

Fargede utredninger

OVL mener vurdering av virkningene er farget av utbyggers interesser, og at utredningen er å betrakte som et bestillingsverk. Det er helt opplagt at vektingen ville blitt en helt annen dersom vernegruppa hadde utarbeidet utredningen. Lokale vernegrupper verdsetter verdiene i sine nærområder høyt. Utreder må betrakte enkeltsaker i et større perspektiv, og se litt bredere på verdien av et enkeltområde sammenliknet med et annet. Utredningene gjøres derfor etter standardiserte metoder, med skalaer som skal kunne favne ethvert inngrep i ethvert område.

Vi vil hevde at konsulentene har truffet ganske bra i denne saken, som i en større sammenheng må kunne betraktes som liten. Dersom vi sammenlikner med liknende saker på Helgeland kan vi for eksempel nevne Brønnøy kalks planer om kalkbrudd på Akselberg, Fred Olsens planer om vindkraftverk i Åbjøråområdet, Gruvedrift i Kolsvika, Toventunnelen og planer om nye 420 kV kraftledninger over lange strekninger. Dette er betydelig større saker, og det må være en sammenheng mellom konsekvensgraden i konkrete utbyggingssaker, slik at konsekvensvurderingen alltid står i forhold til størrelse og konfliktgrad. Noen ganger kan prosjekter som berører små areal medføre store konsekvenser, men vi mener det ikke er grunn til å konkludere slik i denne saken. Dette er et typisk lite/ middels konfliktfylt prosjekt sett i en større målestokk, slik det kommer frem i hovedrapporten og fagrapportene.

Fylkesmannen i Nordland har avgitt en fyldig uttalelse. Denne peker på en god del av de samme problemstillingene som OVL gjør. Vi vil derfor henvise til kommentarene over når det gjelder sjørøye, friluftsliv, INON der dette er relevant.

Fylkesvise planer

Fylkesmannen mener fylkesvise planer for etablering av småkraftverk ville gjort det mulig å sortere ut de minst miljøskadelige og mest lønnsomme prosjektene. Vi vil vise til at det er mange motstridende interesser i regjeringsplattformen og andre dokumenter som er vedtatt av Stortinget, og vil i den forbindelse sitere fra regjeringsplattformen, s. 52 (Soria Moria-erklæringen):

"Eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre, og bruken av små-, mini- og mikrokraftverk må økes, uten å komme i konflikt med naturverninteresser."

og videre på side 58:

"Regjeringen vil i større grad utnytte potensialet som ligger i opprusting av eksisterende vannkraftverk og i bygging av små- mini- og mikrokraftverk."

Vi vil i denne forbindelse også vise til Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk. Disse retningslinjene skal legges til grunn for NVEs konsesjonsbehandling frem til eventuelle fylkesvise planer foreligger. Følgende står innledningsvis i kap. 7:

"Det er behov for å øke tilgangen på miljøvennlig, fornybar energi. Det er derfor ikke aktuelt å utsette behandlingen av alle prosjekter til den fylkesvise planleggingen er avsluttet. Samtidig kan det være hensiktsmessig å utsette behandlingen av prosjekter som er lokalisert i områder med særlig planleggingsbehov, og som kan gi en dårlig forvaltning av vassdragsressursene og miljøverdiene i området samlet sett."

Her står ulike hensyn opp imot hverandre, og vassdrags- og miljømyndighetene må derfor sammen finne ut i hvilken grad disse to målene kan forenes, og hvorvidt det er et særlig planleggingsbehov i området.

Verneverdiene i vassdraget

Fylkesmannen fokuserer på verneverdiene i vassdraget. På tross av forslag om vern ble vassdraget ikke vernet i 2006. Vi er enig i at verdiene er høye, men mener det er svært lite sannsynlig at de vil gå tapt som følge av en utbygging. Fylkesmannen fokuserer på verneverdier som elvemusling i Leirelva, sjørøye i Storvatnet og høystaudeskog i Vassenden som viktige verneverdier. Det er imidlertid intet som tyder på at disse verdiene vil bli vesentlig berørt av en utbygging. Vi forstår for eksempel ikke hvorfor Fylkesmannen fokuserer på elvemusling, så

lenge artens leveområde ligger utenfor sakens influensområde. Vi må komme bort fra praktiseringen av et system der registreringer og verdivurderinger i et område direkte sier noe om konsekvensen av et foreslått prosjekt. Elvemuslingens status er ikke interessant så lenge vannkraftprosjektet verken berører eller betyr noe for bestanden.

Flommarkskogen i Vassenden får sitt bidrag med fukt i forbindelse med flommer og et generelt høyt grunnvannsnivå i rasvifta. Vi vil vise til den redegjørelsen som er gjort for hydrologi i søknaden, og i tillegg vise til kartene over området. Anleggsobjektene er nå trukket helt ut til rasviftas nordlige ytterkant. Det vil ikke være hensiktsmessig for HK å bygge verken vei eller andre anleggsobjekter der det er stadige oversvømmelser. Elvestrukturen i Vassenden er dannet av isgang og store flommer. Det settes stadig i gang nye økologiske suksesser etter en flom, der nye bekker og elveløp dannes. Flytting på noen store steiner kan gi nye elveløp der det dagen før var tørt land. Det er ingen grunn til å tro at dette ikke vil skje etter en utbygging, fordi de store flommene vil gå som før, og fordi det fortsatt vil gå mye is i elva i mildværsperioder på vinteren og/eller i vårflommen. Vi vil fortsatt hevde at de prioriterte naturtypene vil bli lite berørt av en utbygging og at konsekvensutredningen i så måte er riktig.

Konsekvenser for sjørøyebestanden

Fylkesmannen mener, på samme måte som OVL at konsekvensene for sjørøyebestanden er for lite kartlagt. Dette er vi uenig i. Vi har utredet vanntemperaturendringer, forurensningsfare, vannføringseendringer, og i tillegg drevet et intensivt prøvefiske i Nordelva og Sorelva både etter ungfisk og voksenfisk. Kravene i utredningsprogrammet er derfor etterkommet. I tillegg vil vi igjen påpeke at endringene i vanntilførsel ut i Storvatnet vil bli marginale, og at næringsdyrtilførselen derfor umulig kan bli påvirket. Alt vann som kommer til inntakene vil umiddelbart bli benyttet i kraftverket eller gå i overløp. Samtidig er det her viktig å huske at gyteområder i vassdrag som Storvatnvassdraget svært sjelden er en begrensende faktor for Sjørøyas bestandsstørrelse. Det kan ikke derfor ikke forventes negative effekter på sjørøyebestanden i vassdraget. Dersom man uansett velger å gå i mot dette prosjektet på grunn av negative konsekvenser for sjørøyebestanden har man trukket "føre var"-prinsippet vel langt.

INON

Fylkesmannen fokuserer på samme måte som OVL på verdien av inngrepsfrie områder i friluftslivssammenheng, og konkluderer samtidig med at de generelt fraråder utbyggingsprosjekter som medfører bortfall av mer enn 2 km² inngrepsfrie områder. Det vises her til Soria Moriaerklæringen, som bl.a. sier følgende:

"Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørte."

Dette står imidlertid i motstrid til andre sentrale mål for samme regjering, nevnt tidligere i dette dokumentet. Det ville ikke bli bygd mange nye småkraftverk i Norge, og i alle fall ikke i Nordland, dersom Fylkesmannen i Nordlands føringer for INON skulle bli fulgt opp av NVE.

Nordland fylkeskommune har i sin uttalelse, vedtatt av Fylkesrådet, fulgt opp mange av de momentene som fremkommer i uttalelsen fra Fylkesmannen. Argumentasjonen er mye den samme, og vi vil her kommentere noen momenter.

Fylkesrådet mener utbygging av Vassenden kraftverk vil ha negative konsekvenser for uberørt natur, nasjonalt og regionalt viktige naturtyper, den sårbare sjørøyebestanden og friluftsliv.

Fylkesrådet fraråder at det gis konsesjon for bygging av Vassenden kraftverk. Nordland fylkeskommune ber om at konsesjonssøknaden for bygging av Vassenden kraftverk ses i sammenheng med konsesjonssøknad for bygging av Øvre Forsland kraftverk, og at sumvirkninger vektlegges i behandlingen av disse to søknadene. Utbygging av Vassenden vurderes som mer negativ enn en utbygging av Øvre Forsland.

Vi reagerer på Fylkeskommunens beskrivelse av prosjektets konsekvenser. I saksframlegget fra administrasjonen er det lagt stor vekt på verdiene i området, og lite fokus er satt på omfanget og det som blir de reelle konsekvensene av en utbygging. Vi kan være enig i at det er flere verdier i området som blir berørt, men det som er interessant og beslutningsrelevant er hvordan prosjektet påvirker området i anleggsfasen og driftsfasen.

Fylkesrådet argumenterer nærmest utelukkende med argumenter som fremkommer av uttalelsen til Fylkesmannen og derfor vises det også til våre kommentarer tidligere i dette dokumentet. Vi mener det i saksfremlegget til Fylkesrådet er flere grove feil og at Fylkesrådet helt tydelig ikke har satt seg inn i saken.

Det er med bakgrunn i det ovenfor nevnte sendt egen klage til Fylkeskommunen / Fylkesrådet fra HK når det gjelder behandlingen av denne sak. Det kan også informeres om at det er sendt inn klage fra hhv. Leirfjord kommune, Nordland Bondelag og øverste politiske ledelse i de 14 kommunene på Helgeland (da gjennom generalforsamlingen i HelgelandsKraft).

Vi er kjent med at det i mange saker er tett dialog mellom Fylkesmannens miljøvernavdeling og ulike miljøvernorganisasjoner, noe vi mener er svært uheldig. Vi mener Fylkesmannen skal være forsiktig med å legge frem lite sannsynlige teorier fra medlemmer av vernegrupper i slike saker. Den siste tiden har det også vært eksempel på svært nær kontakt mellom Fylkesmannens miljøvernavdeling og miljøvernorganisasjoner (I dette konkrete tilfellet var det en sak mellom Fylkesmannen og Naturvernforbundet som gjaldt en anmeldelse i Grane kommune).

Vi vil med dette som bakteppe presisere viktigheten av at Fylkeskommunen gjør egne vurderinger og vektlegger de fagutredninger som er tilgjengelig, i stedet for å henge seg på Fylkesmannens vurderinger.

Det må presiseres at Fylkesmannen i slike prosjekter i svært liten grad sitter på egne utredninger og at de har begrenset kunnskap om prosjektet utforming og virkningen av dette . Det er derfor viktig å se på de ulike fagrapporter samt lytte til innspill fra den berørte kommune for å danne seg et best mulig grunnlag for å fatte vedtak i en slik sak. Fylkesrådet oppfordrer for øvrig til et nært samarbeid med reindriftsinteressene angående detaljutforming av tiltaket. HelgelandsKraft har vektlagt informasjon, involvering og samarbeid med reindriftsinteressene i hele prosessen. Reineieren i området valgte imidlertid og ikke fortsette dette samarbeidet i januar 2008, etter at en advokat ble involvert i saken. Vi er imidlertid fortsatt opptatt av å ha et godt forhold til alle som har interesser i området. Ved å ta hensyn til allmennheten i anleggsfasen og driftsfasen mener vi det er mulig å unngå vesentlige konflikter.

Dersom OED likevel velger å gi konsesjon ønsker Nordland fylkeskommune at alt. B velges, da dette er det mest skånsomme for friluftsliv, landskap, fisk og reindrift. Fylkeskommunen viser til tiltakshavers aktsomhets - og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminne, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Nordland fylkeskommune oppfordrer til et nært samarbeid med reinbeitedistriktet angående detaljutforming av tiltaket. De mener videre at Fylkesmannens anbefalinger til avbøtende tiltak må inntas i konsesjonsbetingelsene.

Reindriftsforvaltningen i Nordland fraråder i sin uttalelse sterkt at det gis konsesjon. De mener konsekvensene både for alt. A og B er underestimerte, at det blir inngrep i et kalvingsområde og at flytt- og trekkleier blir betydelig berørt.

Innledningsvis må vi si at vi er undrende til at reindriftsforvaltningen ikke har lest fagrapporten som er utarbeidet for reindrift. Det er ressurskrevende å utarbeide delrapporter, og det er viktig at de når frem til de som er målgruppen. Vi er usikker på hva som har skjedd - om NVE ikke har sendt ut delrapporten til de nevnte - eller om de har fått den men ikke lest den. Reindriftsforvaltningen, reinbeitedistriktet og reineierne burde være åpenbare mottagere av delrapporter om reindrift, og det blir vanskelig å forholde seg til kritikk som kun baserer seg på konklusjoner hentet fra en mindre utfyllende beskrivelse av saken.

Reindrifta venter verdiene av de områdene de utnytter på en lite differensiert måte. I uttalelser til så og si alle utbyggingssaker som planlegges i reinbeiteområder kan vi lese følgende standard formulering: "Området er av reindriften selv definert som svært viktig." Denne formuleringen er det umulig å motsi, fordi den kommer fra næringa selv. Ved å gradere viktigheten av delområder i et større område kunne reindriftsnæringa ha fått større gjennomslagskraft i de sakene som faktisk er betydelig negative for dem.

Reinbeitedistrikt Toven har ikke uttalt seg negative til utbyggingen i det underlag de har sendt til Reindriftsforvaltningen. Det kan derfor også se ut som om reindriftsnæringa har litt motstridende syn i saken.

Det har i hele planfasen vært en god kontakt mellom Bengt Renfjell (talspersonen for reinbeitedistriktet) og HK. Konfliktpotensialet i slike saker er erfaringsmessig svært stort, og HK har hatt en intensjon om å unngå dette ved god informasjonsflyt, involvering og dialog. Det har vært møter i forbindelse med utarbeidelse av melding og utredningsprogram, Renfjell deltok på befaringsammenkomsten med utrederne sommeren 2006, og det har vært møter i forbindelse med høring av konsesjonssøknaden. HK har satt stor pris på den gode og tette dialogen, som har dempet konfliktgraden vesentlig, og som har bidratt til justering av prosjektet i favør av reindriften. Dette er i tråd med ønskene fra Reindriftsforvaltningen i Nordland i slike saker. HK ønsker i utgangspunktet å fortsette dialogen, men det er verken selvfølgelig eller enkelt slik saken nå har utviklet seg. Reinbeitedistriktet benytter nå en advokat som i sterke ordelag tar styring i saken, og som fører en kommunikasjonslinje som i svært liten grad maner til dialog og samarbeid (se under).

Ved gjennomgang av høringsuttalelsene har HK tatt kontakt med flere personer som kjenner bruken av reinbeitedistriktet godt gjennom selv å ha drevet med rein i Sør- og Nord-Toven. Samtalene gir en del nyttig informasjon som ikke kom frem i fagrapporten om reindrift. Det har oppstått forvirring omkring bruken av Vassenden som kalvingsland, og vi mener det er vesentlig for saken å få klart svar på hvorvidt dette området noen gang har blitt bruk og eventuelt fremdeles brukes til dette formålet. Reindriftsfaglig er det vanskelig å se for seg logikken i at dette stedet skal ha egenskaper som gjør det egnet som kalvingsland:

- *Det ligger langt fra vinter- og vårbeitet*
- *Det er vanskelig tilgjengelig og snørikt på vinteren*
- *Det er tungt å drive rein til og fra dette området på våren, og det er vanskelig å få reinen til å holde seg i Vassenden.*

- *Det finnes langt bedre alternativ nærmere kysten, og Leirvika er fremhevet som det stedet som benyttes som kalvingsland.*

SWECO har gjennomført nye intervju av tidligere drivere i området og lokalkjente. Det er lagt ved et notat og et referat fra samtale. I notatet fra SWECO opprettholdes konsekvensvurderingen.

Reindriftsforvaltningen mener konsekvensene er satt for lavt både for alt. A og B. Som tidligere sagt er konsekvensene satt ut i fra vurdering av det konkrete prosjektet, samtidig som det er lagt vekt på å utnytte vurderingsskalaen med tanke på større og mer konfliktfylte saker. Utredningene av reindrift følger utredningsprogrammet fullstendig. Det er fokusert på alle tema som reindriftsforvaltningen fikk inn etter høring av meldinga. At det fra SWECOs ståsted ikke konkluderes med samme konsekvenser som Reindriftsforvaltningen ville ha konkludert med, mener vi har på gjøre med at reindriftsnæringa ikke har satt seg godt nok inn i sakens dokumenter.

Hva gjelder konsekvensene av den aktuelle saken vil vi bemerke at det her dreier seg om andre typer inngrep enn i de vannkraftprosjekter vi kjenner fra nærliggende områder. Det er lett å tenke på utbyggingene i Toven rett sør for prosjektområdet, med regulerte innsjøer og neddemte beitearealer. I Vassenden er det derimot ikke snakk om regulering av innsjøer, det vil ikke bli bygd veier av betydning, alle vannveier vil gå i fjell, inngrepene på fjellet vil bli svært små. Området vil i stor grad fremstå som i dag etter en utbygging. Alle flytt- og trekkleier vil bli opprettholdt som før utbygging. Det er i hovedsak anleggsfasen som kan medføre konsekvenser, og dette er det fokusert på i fagrapporten.

Det er forsøkt å komme med forslag til avbøtende tiltak i søknaden, bl.a. valg av alternative beite og kalvingsområder i anleggsfasen. Dette blir mottatt som "lettevinte" løsninger. Dersom det skulle bli gitt konsesjon til en utbygging er reindistriktet imidlertid nødt til å forholde seg til dette som en av flere muligheter, og da er en midlertidig endring av beiterutiner en av få mulige løsninger. Det var for øvrig reindistriktet selv som foreslo disse tiltakene i tidlig fase. Vi tar gjerne imot andre forslag til avbøtende tiltak. HK er forberedt på å kompensere eventuelle tap som følge av en utbygging, og har vært åpen på dette hele tiden ovenfor reinbeitedistriktet.

Reindriftsforvaltningen påpeker stadig viktigheten av å få til god dialog mellom partene, noe vi mener å ha forsøkt å få til i denne saken. Det er imidlertid svært lite motiverende å gå i dialog når en som motsvar stadig blir møtt med hard kritikk og nærmest skittkasting.

Advokat Geir Haugen representerer nå Toven reinbeitedistrikt. Til tross for at reindistriktet ikke ga negative uttalelser til Reindriftsforvaltninga har advokaten avgitt en lite flatterende uttalelse i sakens anledning. Det går verst utover SWECO, som har stått for utredning av fagtema reindrift. Det er tydelig at Haugen har dårlige erfaringer med SWECO fra andre saker. Vi er usikker på hva Haugen legger i begrepet "reindriftssakkyndig" - om det er et juridisk begrep som benyttes om personer som kan oppnevnes som sakkyndige i retten, eller om det handler om kvalifikasjoner i form av fagkompetanse eller erfaring. SWECO benytter som oftest naturforvaltere fra Universitetet for miljø- og biovitenskap, tidligere landbrukshøgskolen på Ås, som fagutredere i slike saker. De som benyttes har fordypning i viltøkologi og erfaring fra reindriftstemaet fra andre utredninger. Dette skulle etter vår oppfatning være tilstrekkelig til å kunne utrede konsekvenser for reindrift av ulike samfunnstiltak.

Det er skuffende at advokat Haugen ikke har tatt seg bryet å skaffe seg delrapporten om reindrift. Vi vil hevde at dette bør være et minstekrav i forbindelse med uttalelser i slike saker.

Alle delrapportene har i høringsperioden vært lagt ut på internett, og de har vært tilgjengelige både hos NVE og HK, i tråd med bestemmelsene om informasjon og medvirkning i konsekvensutredninger.

Advokat Haugen viser til to andre utredninger ang. reindrift og skriver følgende:

"Det kreves inngående reindrifsfaglige kunnskaper for å kunne utarbeide en konsekvensutredning, som kan gi grunnlag for å avgjøre i hvilken grad reindriften blir påført skader og ulemper av utbyggingen. Utredningen må bl.a. vurdere de forskjellige årstidsbeitene i sammenheng for å kunne bedømme konsekvensene av utbyggingen. Jeg vil denne sammenheng trekke frem som et eksempel den reindriftssakkyndige utredning, udatert av Jens Halvdan Moslie vedrørende overføring av Buollanjohka, Slaedojohka og Olmajohka til Lassajavri, og tilleggsrapport av d.s. av 15.12.2006 (bilag 1 og 2). I tillegg vil jeg trekke frem som et eksempel den reindrifsfaglige konsekvensutredning vedrørende sammenbinding av Mauken/Blåtind skyte- og øvingsfelt av Øje Danell og Inge Even Danielsen (bilag 3)."

Den første saken er en skønnsvurdering tilknyttet erstatningsansvar mm. ved en annen kraftutbygging, mens den andre er en konsekvensutredning av sammenbinding av to skytefelter. Hvorvidt disse sakene har overføringsverdi til Vassenden kraftverk er det vanskelig å si noe om, men den først nevnte saken er i alle fall knyttet til en helt annen sakstype/fase. Vi vil også hevde at konsekvenser av et skytefelt har et betydelig større omfang og en helt annen konsekvensgrad enn det planlagte Vassenden kraftverk vil få.

Advokat Haugen mener NVE må sette de samme krav til konsekvensutredning som det nylig er gjort i saken vedrørende utbygging av Fagervollan II og III beliggende i Hestmannen/Strandtindende reinbeitedistrikt. Han mener inngrepsituasjonen i Toven reinbeitedistrikt er ganske lik den som er i Hestmannen/Strandtindende reinbeitedistrikt. I Fagervollan II og III, for øvrig også prosjekter i regi av HK og med SWECO som utreder, er det stilt krav om at prosjektet skal vurderes i forhold om det kan være i strid med folkerettens urbefolkningsvern. Advokat Haugen mener det samme kravet må stilles til konsekvensutredningen for Vassenden kraftverk. Dersom NVE krever det vil HK akseptere dette kravet, og har i den forbindelse avtalt en mulig utredning av dette med advokatfirmaet Thommesen. De vil da legge fagrapporten for reindrift til grunn for sin redegjørelse. Dersom dette arbeidet vil kreve ytterligere utredninger vil dette bli fremskaffet etter behov."

Ytterligere utredninger

NVE mottok 3.11.09 rapporten "Utdyping av fagtema etter høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning" og forespørsel fra HK, om å gjennomføre en ekstra høring i saken. Aktuelle tema i denne sammenheng var konsekvenser for sjørøyebestanden, prioriterte naturtyper, endring av INON-status og brukspraksis av de nedre delene av prosjektområdet. Initiativet til ytterligere utredninger/beskrivelser og høring ble tatt av søker selv. NVE har ikke bedt om tilleggsutredninger i saken. Fra rapporten siteres sammendraget, samt bakgrunn og formål. Rapporten i sin helhet er å finne på sakens egen nettside via www.nve.no/vannkraft.

"Sammendrag

Oppvandringsregistreringer i Leirelva og flere runder med prøvefiske i Vassenden har vist at Nordelva og Sorelva kun gir et lite bidrag til fiskeproduksjon i vassdraget. Den planlagte utbyggingen vurderes i lite omfang å medføre redusert rekruttering i sjørøytbestanden i vassdraget, og forventes ikke å påvirke røyebestanden i vassdraget innenfor en målbar skala.

Det har vært et bortfall av INON-områder i Vassenden etter at det ble bygd skogsbilvei i 2009. Nye kart som illustrerer situasjonen etter utbyggingen er utarbeidet.

I Vassenden er det en prioritert naturtype som påvirkes av flomsituasjonen i Nordelva og Sørenelva. Alle tekniske inngrep i Vassenden er imidlertid flyttet ut av det arealet som oversvømmes, og som beskrives som flommarkskog. Redusert vannføring vil endre de store og middels store flommene i liten grad, og rasvifta i Vassenden forventes å fortsette å utvikle seg etter utbygging. Vannføringen i Nordelva blir større etter utbygging, noe som vil føre til høyere frekvens av oversvømmelser i flommarkskogen.

I høringen av konsesjonssøknaden sies det fra enkelte høringsparter at Vassenden er et viktig friluftsområde, men dette er ikke i tråd med utreders og søkers oppfatning.”

”Bakgrunn og formål

I forbindelse med høring av konsesjonssøknad for Vassenden kraftverk ble konsekvensutredningene kritisert på en rekke fagfelter, og konklusjoner trukket på bakgrunn av påstander som søker og utredere mener er misforståelser av fagutredningene. Dette ble kommentert i forbindelse med Helgelandskrafts kommentarer til høringsuttalelsene.

I 2009 ble det bygd vei i prosjektområdet, og dette endrer områdets urørthetsgrad iht. INON. Det inngrepet som er gjennomført er det største som vil komme i Vassenden også hvis kraftverket bygges.

Etter at søknaden ble utarbeidet, folkemøte avholdt og høringsuttalelsene mottatt er det gjennomført nytt utredningsarbeid i området. Det er bl.a. gjennomført fisketelling i Leirelva, og kartlagt i hvilken grad Forsland kraftverk bidrar til å forhindre fisk i å gå opp i Leirelva. I prosessen fra utarbeidelse av søknad til i dag er det i flere forbindelser fremlagt ny informasjon i saken som hittil ikke har vært nedfelt i skriftlig form.

Denne rapporten er utarbeidet for å gi NVE og de som er høringsparter i den nye høringsrunden oppdatert informasjon i saken. Rapporten omfatter nye vurderinger av INON, prioriterte naturtyper, fisk og friluftslivsbruken i prosjektområdet.

Sweco Norge AS og Ferskvannsbiologen AS (Øyvind Kanstad-Hansen) har samarbeidet om denne rapporten.

Vi presiserer at det i denne rapporten kun fokuseres på alternativ B, som innebærer overføring av Sørenelva i tunnel under Helltjørnene.”

Høringsuttalelser til tilleggsrapport

NVE sendte 25.11.09 tilleggsrapporten ut på en begrenset høring, til de som allerede hadde uttalt seg i saken, med høringsfrist satt til 9.4.10 (den forholdsvis lange høringstiden ble satt i påvente av en varslet ekstra rapport for reindrift, som kom noe senere, slik at begge rapporter kunne være ute på høring samtidig). Følgende uttalelser ble i denne høringsrunden mottatt:

Leirfjord kommune uttaler i brev datert 18.12.09:

”Leirfjord kommune har ingen innsigelser mot den foreliggende søknad om konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk. Kommunen pålegger utbygger å bruke utbyggingsalternativ B da konsekvensutredninger viser at alternativet blir mer skånsomt i forhold til fiskebestand, landskap og reindrift. Det forutsettes at utbygginga skjer innenfor de foreliggende planer som fremgår i hovedrapporten og at de avbøtende tiltak som er foreslått i rapporten blir iverksatt.”

Det refereres videre fra saksutredningen:

"I kommuneplanens arealdel for perioden 2003 — 2014 er det berørte området disponert som "Landbruks-, natur- og friluftsområde" (NLF-område). I henhold til foreliggende konsekvensutredninger vil utbyggingen gi relativt små negative konsekvenser i forhold til NLF-interessene i området. Konsekvensutredningene viser imidlertid at alternativ B utmerker seg ved å medføre mindre negative konsekvenser, enn alternativ A i forhold til fagtemaene fisk, landskap og reindrift. I konsekvensutredningene er det tatt hensyn til de krav kommunens planutvalg har stilt i sak nr. 0072/06.

Av positive konsekvenser av en evt. utbygging kan nevnes:

- Utbyggingen vil ha en varighet på ca. 2 år, og sysselsette 20 — 25 personer.*
- Ut fra dagens regelverk skal kraftforetak betale en naturressursskatt på 1,1 øre/kWh til kommunene.*
- Kommunen har anledning å skrive ut eiendomsskatt på det enkelte kraftanlegg, på samme måte som for annen næringseiendom i kommunen.*
- Anleggsveien som opparbeides ved en evt. utbygging kan også benyttes i forbindelse med landbruksdrift i tilgrensende område."*

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev datert 17.12.09:

"Fylkesmannen mener at Swecos nye rapport ikke gir grunnlag for vesentlige endringer i vurderingen av miljøkonsekvensene av en utbygging. Vi viser her til vår høringsuttalelse av 19.02.2008. Vi ønsker likevel å gi noen tilleggskommentarer/-opplysninger om følgende fagtema: Sjøvandrende laksefisk, inngrepsfrie naturområder (INON) og prioriterte naturtyper.

Sjøvandrende laksefisk

Som nevnt i vårt høringsbrev av 19.02.2009 kan det se ut som om sjørøya har en generell nedgang i sitt utbredelsesområde i Norge. Det ser likevel ut til å være betydelige forskjeller i bestandsutviklingen i ulike sjørøyevassdrag. Registrering av oppvandrende fisk i felle/fisketrapp viser at Leirelvvassdraget (Storvatnvassdraget) har hatt en kraftig nedgang i antall oppvandrende sjørøyer fra 1997 til 2008 og 2009 (se tabell nedenfor). Årlig oppvandring av sjørørret er også redusert, men ikke så mye som for sjørøya.

År	Laks	Sjørørret	Sjørøye	Tot. antall
2009	-	1211	896	-
2008	4	2045	529	2579
1997	9	2326	2524	4938

Den negative bestandsutviklingen hos sjørørreten har trolig sammenheng med tidligere rotenonbehandlinger av Leirelva som har slått ut en betydelig del av yngel- og ungfiskbestanden av sjørørret. Dette vil være en midlertidig effekt.

Sjørøya som har sine gyte- og oppvekstområder i Storvatnet antas å ha blitt svært lite berørt av rotenonbehandlingene. Hos sjørøya er årsaken(e) til bestandsnedgangen usikker. Den negative bestandsutviklingen hos sjørøya gjør at bestanden må anses som mer sårbar for inngrep enn tidligere. De fiskefaglige vurderingene indikerer at de negative effektene på sjørørret- og

sjørøyebestandene av en utbygging trolig vil bli svært begrensa. Vi mener likevel at den sårbare situasjonen sjørøya er i og det at bestanden vurderes som spesielt verneverdig tilsier at man må være svært restriktiv til inngrep som kan gi negative effekter på gyte- og oppvekstforholdene.

Inngrepsfrie naturområder (INON) – "Gråtassvegen"

Leirfjord kommune ga den 26.03.2009 grunneier Kjetil Martinsen Vatne tillatelse til bygging av inntil 50 m traktorveg klasse 8. Resterende behov skulle løses med enkle kjøretraseer som ikke regnes som tyngre tekniske inngrep etter INON-systemet. I kommunens saksutredning ble det lagt vekt på at inngrepet skulle være såpass begrenset at områdets INON-status ikke skulle bli endret. Det vises her til kommunens saksutredning og vedtak.

Etter møtet mellom Fylkesmannen, Helgelandskraft og Leirfjord kommune den 21.10. 2009 sendte vi et brev der vi ba kommunen om å redegjøre for utbyggingen av "Gråtassveien", jf. vårt brev av 23.10.2009 (se vedlegg). Etter å ha befart området ga Leirfjord kommune i brev av 05.11.2009 følgende redegjørelse:

"Tiltaket er etter det jeg kan se utført i henhold til vedtak fattet i Nærings- og forvaltningsutvalget 26.03.2009. Vedtaket som var fattet var følgende:

- Traseen skal ikke overstige 50 meter.*
- Kjøretraseen forutsettes lagt i terrenget slik at man kan forsere den bratteste delen av tidligere omsøkt trase. Resterende forutsettes løst med enkle kjøretraseer som ikke går inn under søknad om bygging av landbruksvei.*

Den delen av traseen som ligger i det bratteste området, hvor landbruksvei er godkjent er førti meter. Terrenginngrepet i denne delen synes minimal. Resterende del av traseen er utført med ubetydelige terrenginngrep jf. Forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål".

På bakgrunn av disse opplysningene kan vi ikke se at byggingen av "Gråtassveien" endrer INON-statusen i området.

Prioriterte naturtyper

I følge Helgelandskraft vil alle fysiske inngrep knyttet til utbyggingen av Vassenden kraftverk bli lagt utenfor de to prioriterte områdene; Vassenden-vest (flommarkskog) og Vassenden-øst (høgstaudebjørkeskog). Utbygger hevder at det eneste inngrepet som kan påvirke flommarkskogen er den allerede bygde skogsvegen, men at det er tvilsomt om vegen i det hele tatt vil påvirke økologien i området. I følge opplysningene fra Leirfjord kommune (se kapitlet foran) skal terrenginngrepene i den aktuelle delen av kjøretraseen være minimale. Til tross for at de planlagte fysiske inngrepene ikke vil påvirke prioriterte/utvalgte naturtyper direkte vil redusert vannføring i Sørrelva og økt vannføring i Nordelva påvirke flommarkskogen ved at frekvensen av oversvømmelser vil bli høyere. Hva slags effekt dette vil få på flommarksskogen på lengre sikt er usikkert.

I denne forbindelse vil vi vise til den nylig vedtatte naturmangfoldloven og dens fokus på blant annet bevaring av utvalgte naturtyper (lovkapittel VI, <http://lovdata.no/all/tl-20090619-100-006.html#52>).

Konklusjon

Etter at Fylkesmannen sendte sin høringsuttalelse den 19.02.2008 er det framkommet en del nye opplysninger om miljøverdier og utbyggingsplaner. Vi kan ikke se at de nye opplysningene gir oss grunnlag for å endre på hovedkonklusjonen i vår opprinnelige uttalelse. Ut fra en totalvurdering av konsekvensene for miljøverdiene i området går derfor Fylkesmannen fortsatt mot en utbygging av Vassenden kraftverk. Fordi Leirelvvassdraget (Storvatnvassdraget) i motsetning til Forslandsvassdraget ikke er påvirket av eksisterende vannkraftutbygging, og fordi miljøverdier/verneverdier er større i Leirelvvassdraget, er Fylkesmannens innvendinger mot utbygging klart større for Vassenden kraftverk enn Øvre Forsland kraftverk. Vi viser ellers til vår høringsuttalelse til konsesjonssøknad for Øvre Forsland kraftverk."

Nordland fylkeskommune kommer med uttalelse i brev av 22.2.10. Fylkestingets vedtak siteres i sin helhet:

1. *"Fylkestinget vil på grunnlag av at tiltaket vil gi mye kraft og små irreversible konsekvenser, anbefale at NVE gir konsesjon til Vassenden kraftverk. Alternativ B vurderes som det mest skånsomme for friluftsliv, landskap, fisk og reindrift, og fylkestinget anbefaler dette alternativet.*
2. *Det vises til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller naturlige/uventede steinkonsentrasjoner må vi underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.*
3. *Nordland fylkeskommune vil oppfordre til et nært samarbeid med reinbeitedistriktet angående detaljutforming av tiltaket.*
4. *Fylkestinget ber om at Fylkesmannens anbefalinger til avbøtende tiltak tas i konsesjonsbetingelsene."*

Det refereres videre fra saksutredningen:

"Fylkesrådet la i sitt vedtak i FR sak 32/08 vekt på tiltakets konsekvenser for INON, biologisk mangfold (fisk og naturtyper) og friluftsliv. Nå foreligger det en utdyping av disse problemstillingene. I forhold til biologisk mangfold er det etter fylkesrådets vurdering klart at konsekvensene av en utbygging vil bli mindre enn antatt. Tilleggsutredningen viser at utbyggingen i liten grad vil redusere rekrutteringen til sjørørrebestanden, og det forventes ikke at det i målbar skala vil påvirke røyebestanden i vassdraget. I forhold til de prioriterte naturtypene, flommarksskogen i Vassenden kan ikke fylkesrådet se at denne i vesentlig grad vil bli påvirket.

I forhold til friluftsliv er det gjennom høringen i 2007/08 og denne tilleggshøringen kommet frem at området benyttes til ekskursjon for skoleelever. Fylkesrådet har forståelse for at dette er en verdifull opplevelse for elevene, men kan ikke se at utbyggingen i vesentlig grad forhindrer fortsatt bruk av området for elevene.

I forhold til INON er det klart at tiltaket vil medføre at et større område mister sin status som inngrepsfritt, eller endrer status fra sone 1 til sone 2. I følge Fylkesmannen i Nordland er det 15,2 km² som mister INON-status, mens 15,5 km² endrer status fra sone 1 til sone 2. En eventuell bygging av Øvre Forselv kraftverk, jf vedtaket i FR sak 32/08, kan medføre at ytterligere 2,7 km² mister INON-status, mens 3,6 km² endrer status fra sone 1 til sone 2 og 0,4

km2 endrer status fra villmarkspreget natur til sone 1. Totalt kan de to kraftverkene medføre et tap på 17,9 km2 mens 19,0 km2 endrer status fra sone 1 til sone 2 og 0,4 km2 fra villmarkspreget natur til sone 1.

Fylkesrådet konstaterer at Vassenden kraftverk ikke berører villmarkspreget natur (mer enn 5 km fra større tekniske inngrep). Videre er det etter rådets vurdering ikke knyttet større regionale verdier for friluftsliv eller biologisk mangfold til området. Fylkesrådet er derfor av den oppfatning, at sett i forhold til mål om økt produksjon av fornybar energi, er det akseptabelt at tiltaket medfører tap av INON areal.

I forhold til Nordland fylkeskommune som regional kulturminnemyndighet viser fylkesrådet til FR sak 32/08 der det fremkommer at fylkeskommunen ikke har noen kulturminnefaglige merknader til at det gis konsesjon for utbygging av Vassenden kraftverk, Storvatnvassdraget, Leirfjord kommune.

Det er viktig for fylkesrådet at utbyggingen er et stort elvekraftverk som vil produsere opp mot 40 GWh per år. Dette vil bidra til økt fornybar energi og er i tråd med regional politikk på området. Tilleggsutredningen viser at konsekvensene for de tema fylkesrådet i FR sak 32/08 vektla er mindre enn det de var vurdert til den gang. Dette gjelder spesielt i forhold til biologisk mangfold (fisk og prioriterte naturtyper).

I forhold til reindriftsinteressene i området, så er Fylkesrådet enig med Reindriftsforvaltningen i at de avbøtende tiltakene blir mest virkingsfulle dersom reindriften selv får være med å utforme dem. Løpende kontakt mellom utbygger og reindriftsnæringen er derfor viktig i utbyggingsperioden.

Fylkesrådet vil videre opprettholde sin vurdering om at alternativ B er det foretrukne utbyggingsalternativet da dette er det mest skånsomme for friluftsliv, landskap, fisk og reindrift. Fylkesrådet vil derfor anbefale at Vassenden kraftverk får konsesjon, og forutsetter at det er alternativ B som bygges ut.

Norges Naturvernforbund, avdeling Nordland uttaler i brev av 20.12.09:

"Vi viser til e-post av 25.11.2009 fra NVE og brev av 02.11.2009 fra Helgelandskraft vedlagt rapport fra Sweco med utdyping av en del fagtema. Naturvernforbundet mener at Swecos nye rapport ikke gir grunnlag for endringer i vurderingen av miljøkonsekvensene av en utbygging.

Konsesjonen for bygging av Vassenden kraftverk må ikke innvilges. Ingen nye opplysninger framkommer som forsvarer en utbygging i forhold til de negative konsekvenser dette får for naturverdier, friluftsliv og reindrift.

Bakgrunn for denne høring

For oss som har gitt innspill til behandlingen av Gråtassveien er det merkelig at en vei på 50 meter skal bety noe for bruken av Vassenden i framtida for Helgelandskraft, slik prosjektleder Torkil Nersund skriver i en e-post til Fylkesmannen tidligere i høst. Den bygde traseen egner seg til uttak av trevirke med lettere teknisk utstyr, men er uegnet for transport til den planlagte kraftutbygging.

Utbygger påstår at grunneier har fått tillatelse av Leirfjord kommune til å bygge en "skogsbilvei innover Vassenden fra Storvatnet", og at 24.4 kvadratkilometer av det i alt 30.7 kvadratkilometer store utbyggingsområdet (som også omfatter fjellområdene innom Vassenden) faller bort som inngrepsfritt område.

Dette er helt galt, og det bekrefter den mangel på forståelse som rår i Helgelandskraft for å sikre truede naturtyper, biologis mangfold og inngrepsfri natur. Leirfjord kommune har aldri gitt tillatelse til bygging av noen skogsbilvei fra Storvatnet og innover Vassendlandet. Det er kun gitt tillatelse til opparbeidelse av en "trase" som ikke endrer områdets naturverdier og INON. Kommunens administrasjon har i tillegg fulgt opp under arbeidet med å forhindre at det ble gjort inngrep som endret områdets inonstatus. Det hadde vært meget enkelt for konsulenten Sweco å finne ut av.

Norges Naturvernforbund, avdeling Nordland, har følgende tilleggsopplysninger til vår tidligere uttalelse fra 2008:

Søknaden må vurderes i henhold til Naturmangfoldloven som trådte i kraft 2009-07-01. Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypens utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og skade på naturmangfoldet.

Naturvernforbundet har påpekt mangelfullt kunnskapsgrunnlag på noen vesentlige områder for biologisk mangfold, målet om å bevare inngrepsfri natur og konsekvenser for reinsdrifta og friluftsliv. Her må NVE legge føre-var-prinsippet i § 9 til grunn: "Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak."

Området er konsekvensutredet og grundig vurdert av Fylkesmannen, Nordland fylkeskommune, Reindriftsforvaltningen, reindriftsnæringa og Naturvernforbundet som alle har sterkt frarådd de inngrep kraftutbygging i Vassenden medfører fordi viktige natur- og landskapsverdier, inngrepsfri natur går tapt og friluftslivsbruken og opplevinga av området blir skadelidende. Disse tilråningene er solid tuftet på nasjonalt vedtatt miljøpolitikk.

Naturvernforbundet mener Leirfjord kommune har fått sikret svært lite inngrepsfri natur (INON), biologisk mangfold, landskap og kulturminner gjennom vern. Det påligger derfor NVE et spesielt ansvar for å stoppe nedbygging av INON og dermed ikke redusere natur- og landskapsverdiene ytterligere. Jeg minner i denne sammenheng om det store kraftoverskudd vi har i denne region og de mange planer som foreligger om å bygge ut samtlige av større bekker/elver i tilknytning til fjellet Toven. To av disse, Kaldåvatnene og Forslandsdalen 1 er allerede bygd ut, mens et tredje er under utbygging (Orsdalselva). I tillegg foreligger det planer om utbygging av: Dagsvikselva, Forslandselva, Åmøydalselva, Forslandsdalen 2 og det her omtalte Leirelvvassdraget. Dersom alle disse planene blir realiserte, vil området framstå som ganske ribbet i forhold naturverdier, friluftsliv og reindrift.

Naturverdier

Vassenden-Vest inneholder den prioriterte naturtypen gråorsheggeskog. Utformingen er flommarksskog. Gråorsheggeskog av type flommarksskog er klassifisert som en truet naturtype. I Naturbasen er Vassenden-Vest klassifisert som svært viktig, dvs et område av nasjonal betydning (A-verdi). Vassenden-Øst inneholder den viktige naturtypen bjørkeskog med hogstauder. Utformingen er nordlig frodig bjørkeskog. Bjørkeskog med hogstauder er

klassifisert som en hensynskrevende naturtype. I Naturbasen er Vassenden-Øst vurdert som viktig, dvs et område av regional betydning (B-verdi).

Inngrep som berører områder av A-verdi samt områder av B-verdi knytta til vann og vassdrag er ikke i tråd med føringene i St. meld. nr. 26 (2006-2007), et synspunkt Naturvernforbundet støtter.

Området vil bli punktert som inngrepsfritt etter utbygging og vassdragsreguleringen vil påvirke flommarksskogen. Samlet vil det bli ca. 20 enkeltinngrep i hele området dersom den planlagte utbygging blir gjennomført. (Vassenden, elvedalene Hella, Helltjønna, Hansfinnatnet, fjellplataene). Det er derfor faglig feil av utbygger å fremstille området som urørt etter en utbygging.

Landskap og friluftsliv

Friluftslivskvaliteter henger nøye sammen med miljøtema som landskap, inngrepsfrie områder, fiske og akt. Negative konsekvenser for disse verdiene påvirker også friluftslivet.

Vi mener også at dagens bruk av område i friluftssammenheng ikke er kartlagt, vurdert og verdisatt tilstrekkelig i konsekvensutredningen. Det kan ikke brukes som argument for at området har liten verdi. Vassenden og område videre innover fjellet brukes en del til organiserte turer og i undervisningssammenheng (Leirfjord barne- og ungdomsskole). Friluftsliv er forøvrig godt beskrevet i uttalelsen fra organisasjonen Vern Leirelvvassdraget.

Reindrift

Ut fra områdets verdi for reindriften og tidligere erfaringer av inngrep, er konsekvensene for reindriften underestimert. Reindriftsforvaltningen vurderer Vassenden som betydningsfull for reindriftsgruppen i Toven, et synspunkt Naturvernforbundet støtter.

Sjøvandrende laksefisk

Situasjonen for sjørøyebestanden i vassdraget er dramatisk, med en nedgang de 2 siste årene på vel 80 % i forhold til for 10 år siden. Årlig oppvandring av sjørret er også redusert, men ikke så mye som for sjørøya. Naturvernforbundet slutter seg til de vurderinger Fylkesmannen og organisasjonen Vern Leirelvvassdraget har gitt uttrykk for."

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget uttalte i brev av 13.12.09:

"Vårt syn er at det ikke foreligger misforståelser av fagutredningene som gir grunn for nye høringer i saken. Vi vil i det følgende begrunne dette:

Fiskefaglige vurderinger

I dette spørsmålet står sjørøyebestanden i vassdraget sentralt. Vi viser her til hva vi skrev i vår uttalelse om konsekvensutredningen (des. 2007). Vi har intervjuet eldre fiskere om dette. Kort oppsummert går svarene ut på at Sørrelva til tider har hatt betydelig oppvandring av sjørøye i sommerhalvåret. Etter ei eventuell kraftutbygging vil det meste av vatnet i Sørrelva bli overført kraftstasjonen. Elva kan med det bli betydelig redusert som habitat for oppvandet sjørøye. For øvrig mener vi at de fleste synspunktene som kommer fram i denne delen av utbyggers framstilling i liten grad motbeviser de betenkeligheter vi har kommet med i forbindelse med sjørøyebestanden. Vi har for eksempel aldri sagt at utbyggingen vil få "dramatiske konsekvenser" for bestanden. (Kanstad Hansens uttalelse i Helgelands Blad, 4,-5 nov. d.å.). Vi kan ikke se at uttalelsene fra utbygger har grunnlag i nye observasjoner eller studier i

vassdraget. Derimot er situasjonen for sjørøyebestanden i vassdraget dramatisk, med en nedgang de 2 siste årene på vel 80 % i forhold til for 10 år siden. Fisketellingene de 2 siste årene viser dette. (Vi viser for øvrig til våre synspunkter i kapittelet om "Sjørøye" i vår høring til konsekvensutredningen, des. 2007).

INON

Endret status

Her hevder utbygger at grunneier i ettertid har fått tillatelse av Leirfjord kommune til å bygge en "skogsbilvei innover Vassenden fra Storvatnet", og at 24.4 kvadratkilometer av det i alt 30.7 kvadratkilometer store utbyggingsområdet (som også omfatter fjellområdene innom Vassenden) faller bort som inngrepsfritt område. Dette er helt galt og må bygge på feilinformasjon eller misforståelser fra utbyggers side. Leirfjord kommune har aldri gitt tillatelse til bygging av noen skogsbilvei fra Storvatnet og innover Vassendlandet. I saksutredningen til veisøknaden har kommunens administrasjon lagt avgjørende vekt på å forhindre at det ble gjort inngrep som endret områdets INON-status. Det er derfor kun gitt tillatelse til opparbeidelse av en "trase" som ikke endrer områdets INON-status. (Vi viser ellers til saksutredning og vedtak i saken). Den bygde traseen egner seg til uttak av trevirke med lettere teknisk utstyr, men er uegnet for transport til den planlagte kraftutbygging og drift. Etter traseen ble bygd for 3-4 måneder siden har vår organisasjon vært på befaring i området. Observasjonene viser at traseen er bygget helt i tråd med kommunens forutsetninger. Det er derfor ikke gjort inngrep i det aktuelle utbyggingsområdet som endrer INON-status.

INON-verktøyet

Vi er helt uenig i at området "i stor grad" vil bli oppfattet som urørt etter utbygging. Samlet vil det bli ca. 20 enkeltinngrep i hele området dersom den planlagte utbygging blir gjennomført (Vassenden, elvedalene Hella, Helltjønna, Hansfinnatnet, fjellplataene). Vi har tidligere kritisert utbygger for å ha et manglende helhetssyn på konsekvensene av en eventuell utbygging. Konsekvensutredningen er delt opp i ulike fagområder som vurderes hver for seg og uavhengig av et helhetssyn. Vi mener INON er et utmerket verktøy for å kunne ivareta et slikt helhetssyn.

Naturtyper

Her tar utbygger først for seg en beskrivelse og vurdering av naturtypene slik de er beskrevet i Naturbasen (v/DN). Deretter følger noen kommentarer som utdypet det DN beskriver. Til sist følger en verdivurdering av naturtypene og en verdivurdering knyttet til en mulig kraftutbygging. Det er vanskelig å uttale seg om holdbarheten i de vurderingene som foretas. Om virkningene blir små middels eller store er etter vår oppfatning svært vanskelig å dokumentere. Det blir allikevel helt feil når det fra utbyggers side hevdes at den "allerede" bygde "veien" er det eneste inngrepet som kan påvirke flommarksskogen. Byggingen av den tidligere omtalte traseen har ingen innvirkning verken på landskap eller vannveier. Vi mener derimot at overføring av Sørrelva vil føre til meget større og stabilere vannføring i flommarksskogområdet i verste del av Vassenden. Dette vil igjen kunne føre til at den verneverdige flommarksskogen får større og mer konstant tilførsel av vann enn det vekstgrunnen normalt har hatt. Vi er engstelige for at dette kan føre til at flommarksskogen på sikt dør ut.

Bruk av området til friluftsliv og undervisning

Det meste som utbygger beskriver i dette korte avsnittet er misvisende eller fei. Vi viser først til det vi har skrevet om denne saken i høringsuttalelsene fra 2007 om "Grunnskoleens bruk av

området. "Det er riktig som utbygger hevder at grunnskoleelevene i liten grad oppholder seg i nedre del av Vassendenområdet. Opphold, ekskursjoner, fiske og opplevelsesturer varer i 4 dager med 3 overnattinger i området. To av overnattingene er i området ved Hansfinnvatnet og Helltjønna. Vassenden er allikevel en sentral del av det totale naturopplevelsesfeltet, sett fra fjellet – der V-formede elvedaler med glitrende fossestryk går over i en vid U-dal som ender i Storvatnet. Når utbygger gir inntrykk av at elvene bare "besøker" området og "går videre" etter "trase" er dette en misvisende og tendensiøs beskrivelse.

Det sentrale området på fjellet, der elevene oppholder seg, er der de fleste inngrepene ved en eventuell kraftutbygging blir gjort (terskler, demninger, dammer, tunneler, steinfallinger, tørrlagte bekke-/elveleier, spor etter anleggsmaskiner) Det må bero på en fundamental feilvurdering når utbygger hevder at dette området "vil være nærmest uten synlige tekniske inngrep". Vi vil legge til at Vassendenområdet ved flere anledninger er brukt som fiskecamp for ungdom arrangert av lokale lag/foreninger. Området har et stort potensial som arena for friluftsliv og storslagne naturopplevelser. (Området er sentralt plassert på Helgeland og kan nås etter en båttur på ca. 10 min.)

Konklusjon

Med bakgrunn i de svar, konklusjoner, beskrivelser og vurderinger vi har gjort her, samt vår opprinnelige høring til konsekvensutredning, mener vi at saken er tilstrekkelig belyst og at det ikke er grunnlag for å fatte nye vedtak.

Kommentar: Tovenområdet

Det foreligger i dag planer om å bygge ut samtlige av større bekker/elver i tilknytning til fjellet Toven. To av disse, Kaldåvatnene og Forslandadalen 1 er allerede bygd ut, mens et tredje er under utbygging (Orsdalselva). I tillegg foreligger det planer om utbygging av: Dagsvikselva, Forslandselva, Åmøydalselva, Forslandsdalen 2 og det omtalte Leirelvvassdraget. Dersom alle disse planene blir realiserte, vil området framstå som ganske ribbet i natursammenheng.

Det vassdraget som etter vårt syn helt klart er mest verneverdig, er uten tvil Leirelvvassdraget. For hvor finner du i dag et område så sentralt beliggende med de tre anadrome laksefiskene (sjørøye, sjørret og laks) samlet i samme vassdrag med storslått natur i tillegg?

Leirfjord kommune har pr. dato ikke vernet en kvadratmeter av sitt areal og er klart den kommunen på Helgeland som har nedprioriter naturvern mest. Verning av Leirelvvassdraget mot kraftutbygging er derfor ingen stor forsakelse for kommunen."

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland uttalte i brev datert 13.03.2010:

"Flere av våre medlemsorganisasjoner har vært engasjert i denne saken om Leirelvvassdragets videre skjebne da det berørte området er viktig både for biologisk mangfold, uberørt natur, prioriterte naturtyper og sjørøyebestand. Området er mye brukt som friluftslivsområde også til rekrutterings- og opplæringsformål. Det vises til tidligere innsendte uttalelser fra Naturvernforbundet, Leirfjord JFF og Vern Leirelvvassdraget.

Under siste fylkestingssamling vedtok fylkestinget i Nordland å tilrå at konsesjon for bygging av Vassenden kraftverk blir gitt. Dette vedtaket er i strid med faglige vurderinger fra Fylkesmannens miljøvernavdeling, med Reindriftsforvaltningens vurderinger og med de innspill som er kommet fra allemannsrettighetshaverne. Vedtaket tar heller ikke inn over seg de forvaltningsprinsipper som nå er gjeldende etter at naturmangfoldloven trådte i kraft.

Denne saken om Vassenden kraftverk er en av de første naturforvaltningssakene som Fylkestinget i Nordland behandler etter at de som følge av forvaltningsreformen overtok forvaltningsansvaret for blant annet vilt, innlandsfisk, allemannsrett og friluftsliv. FNF Nordland er svært bekymret med hensyn til den praksis med å tilsidesette faglige vurderinger som Fylkestinget nå ser ut til å legge opp til i sin forvaltning av naturressurser.

FNF Nordlands fellesmøte av 13. mars 2010 anmoder på det sterkeste om fylkestingets tilråding ikke blir tatt til følge, og om at konsesjon for Vassenden kraftverk i Leirfjord ikke blir gitt."

Høringsuttalelser til ekstra reindriftsrapport

19.1.10 mottok NVE en ekstra reindriftsrapport, "Vassdragsutbygging i Vassenden og Øvre Forsland - Konsekvenser for reindriften". Initiativet til nye utredninger og utarbeidelse av en ekstra rapport ble tatt av søker selv. NVE har ikke bedt om tilleggsutredninger av konsekvenser for reindrift. Vi valgte allikevel å sende rapporten ut på en begrenset høring. Rapporten er å finne på sakens egen nettside via www.nve.no/vannkraft.

Rapporten ble 8.3.2010 sendt på høring til de parter som allerede hadde uttalt seg i saken. Høringsfristen ble satt til 9.4.2010.

Reindriftsforvaltningen uttaler i brev av 7.4.2010 at de ikke har noen merknader til innholdet i rapportens kapitler 1 - 6, men presiserer:

"Vi vil imidlertid understreke at vår uttalelse ikke omfatter kapittel 7 i fagrapporten som går på kompensasjon for negative effekter som ikke lar seg avbøte. Vi anser spørsmål om erstatning som en sak mellom partene i saken dersom det blir gitt konsesjon til utbygging."

NVE har ikke mottatt flere innspill til tilleggsrapporten utover denne ene.

Søkers kommentarer til uttalelser fra høring av tilleggsrapport

De innspill som er kommet i forbindelse med høring av tilleggsrapporten om fisk, naturtyper og INON ble av HK den 1.6.10 kommentert på følgende måte:

"Fylkestinget behandlet saken på nytt og har endret sin innstilling fra negativ til positiv. Dette begrunnes med ny kunnskap og endringer i prosjektet. Samt reduserte konsekvenser for INON.

Naturvernforbundet, Forum for Natur og Friluftsliv og Organisasjonen vern Leirelvassdraget har også uttalt seg i forbindelse med tilleggshøringen uten at de kommer med nye momenter i saken. De faglige vurderingene tillegges lite vekt hos disse organisasjonene.

Man må vel bare akseptere at organisasjoner som arbeider for naturvern i liten grad ønsker å lytte til faglige utredninger dersom de ikke underbygger deres synspunkter og således kan bidra i deres arbeid for å unngå nye utbygginger. Vi synes det er mer bekymringsfullt at Fylkesmannen i Nordland som et statlig forvaltningsorgan ikke viser tillit til utredninger gjennomført av landets fremste ekspertise på sine respektive områder.

Fylkesmannen var i meldingsfasen blant de høringspartene som hadde flest kommentarer til utredningsprogrammet. De presiserte også viktigheten av et faglig godt beslutningsgrunnlag. Vi har tatt dette svært alvorlig og utredet prosjektet på et nivå som aldri før har blitt gjort i forbindelse med nye prosjekter i HelgelandsKraft. Bland annet har vi engasjert to uavhengige fiskebiologer hvorav en av disse er blant landets fremste eksperter på Sjørøye.

Når utredningene nå er ferdigstilte og konkluderer med små konsekvenser for de fleste fagtema herunder konsekvenser for Sjørøya som ikke vil være målbare, synes vi det blir lettvis av miljøvernmyndighetene og dekke seg bak "føre var"-prinsippet. Dette vil man alltid kunne gjøre og dersom Fylkesmannen uansett vil dekke seg bak dette prinsippet synes det unødvendig å stille strenge krav til våre utredninger.

Da vi tok initiativ til denne tilleggshøringen var det på bakgrunn av at:

- Områdets bruk er endret (Bla. etablert vei i Vassenden)*
- INON-status er betydelig endret*
- Ny kunnskap om fiskebestanden i vassdraget*
- Misforståelser knyttet til påvirkning av flommarkskog*

Etableringen av vei i Vassenden vil i tillegg til at det fysiske inngrepet i nå stor grad er gjennomført også ha stor betydning for kraftverkets konsekvenser for INON. Vi mener dog at alle inngrep i utgangspunktet er lagt svært skjult og at området (både på høyfjellet men også i selve Vassenden) også i ettertid i stor grad vil fremstå som urørt. I så måte vil vi påstå at selve bortfallet av INON er mindre viktig. Det er dog kjent at flere av høringspartene utelukkende ser på bortfall av INON i seg selv og ikke hvor synlige inngrepene i realiteten blir. Dette er også en svakhet med selve INONsystemet.

HelgelandsKraft har i eget møte informert Fylkesmannen om de nye utredningene samt den endringen som har blitt i Vassenden etter veibyggingen. I høringsuttalelsen fra Fylkesmannen lager man et større nummer ut av at saksbehandlingen i Leirfjord kommune la opp til at veien ikke skulle regnes som såkalt "tyngre teknisk inngrep". Og følgelig ikke fikk betydning for INON-status.

Fylkesmannen vet godt at definisjonen av tyngre teknisk inngrep verken har med lovverk veien er behandlet etter eller veiklasse å gjøre.

Vi mener at veien i Vassenden som totalt er 400-500 meter, helt klart medfører bortfall av INON. Og når dette tidligere har vært brukt som et av hovedargumentene mot en kraftutbygging bør dette nå være et argument som ikke er like relevant i den videre behandling. Vedlagt denne uttalelse (Vedlegg A) fremlegges bilder av veien i Vassenden.

Når det gjelder prioriterte naturtyper i Vassenden (flommarkskog og hogstaudebjørkeskog) kan det ut fra registreringene i naturbasen se ut som det vil være en direkte konflikt mellom planlagte anlegg og de ovenfor nevnte naturtyper. Dette er ikke tilfellet da alle tekniske inngrep er lagt utenfor utbredelsesområdet. Konflikten skyldes en noe upresis i registrering i naturbasen (mtp utbredelse).

Utover dette har det også vært et diskusjonstema hvorvidt verdsettingen av disse naturtypene har vært riktig. Fylkesmannen viser til at grunnlaget for registreringene i naturbasen er en rapport av Andersen og Dyrhaug fra 2002. Vi ønsker dog å peke på at hensikten med dette arbeidet ikke var verdsetting av naturtyper og Marit Dyrhaug uttaler selv i en redegjørelse for dette arbeidet (Vedlegg B):

"Jeg mener det er faglig uriktig at rapporten danner grunnlag for endelig verdsetting i Naturbase. Rapporten inneholder dokumentasjon som tilsier at området bør kartlegges for biologisk mangfold før eventuelle inngrep. Men en endelig verdsetting i Naturbase bør selvfølgelig baseres på en profesjonell kartlegging."

Når de tekniske inngrepene nå holdes utenfor utbredelsesområdet for disse naturtypene er det kun endringene i vanntilførselen som kan ha betydning for den eventuelle flommarkskogen. I Swecos rapport vedrørende naturmiljø skrives det på side 36:

"Flommarkskogen i området vil bli oversvømt i like stor grad eller i større grad enn før, fordi flommene i vassdraget vil øke noe. En eventuell økning av flomintervallet kan virke positivt på flommarkskogen".

Fylkesmannen mener på sin side at konsekvensene av dette på lengre sikt er usikker. Dette vil dog være å betrakte som ubegrunnet påstand.

HelgelandsKraft kan ikke se at Fylkesmannen på faglig grunnlag kan gå i mot dette prosjektet. Vi ønsker derfor en redegjørelse fra Fylkesmannen hvor man redegjør for sine antakelser og begrunner hvorfor man ikke legger de faglige vurderingene til grunn i denne sak. Dersom dette ikke kan begrunnes bør Fylkesmannen vurdere å endre sin konklusjon.

Dersom Fylkesmannen opprettholder sin konklusjon vil dette bety at man i alle saker kan dekke seg bak et "føre-var"-prinsipp. Dersom grundige faglige utredninger konkluderer med konsekvenser som ikke vil være målbare synes vi dette blir å trekke "føre-var"-prinsippet vel langt. Og da ser ikke vi hensikten med å gjøre grundige utredninger i forkant av slike prosjekter.

Vi forutsetter at den fagkunnskap som er fremskaffet om området vil danne grunnlaget for NVEs innstilling i denne saken. Forvaltningen av norges vannressurser bør baseres på faglige objektive vurderinger og ikke forutinntatthet og "føre-var"-prinsipp.

Sweco har i denne saken avgitt en egen uttalelse (Vedlegg C).

Når det gjelder tilleggshøring angående ny utredning på fagtema Reindrift har vi også noen små presiseringer.

Dette arbeidet ble iverksatt på eget initiativ og i samarbeid med reindriften. Utrederne ble plukket ut i felleskap. Rapporten skulle danne grunnlag for en avtale mellom HelgelandsKraft og Reindriften. Etter at dette arbeidet ble ferdigstilt har det ikke lyktes oss å komme i kontakt med reinbeitedistriktet. De har heller ikke kommet med noen uttalelse i forbindelse med høringen.

Vi ønsker en god dialog med reindriften og mener dette vil være viktig for at de i minst mulig grad blir påvirket av en eventuell utbygging. Siden vi ikke har hørt fra dem går vi ut fra at de er enige i rapportens innhold og konklusjoner. Rapporten viser at prosjektets på sikt (i driftsfase) vil ha liten betydning for reindriften. Det vil dog være utfordringer knyttet til anleggsdriften men også dette vil være løsbart med visse tilpassninger.

Ellers vises det til våre kommentarer i forbindelse med hovedhøringen. "

Sweco Norge AS, v/ Lars Størset, har i brev datert 30.4.10, sendt som vedlegg til søkers kommentar, kommet med egne innspill i forbindelse med tilleggshøringene:

"Naturvernforbundet avd. Nordland og Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget (OVL) har uttalt seg i brev datert hhv. 20.12.2009 og 11.12.2009. Innholdet i uttalelsene er som forventet. Språkbruken og argumentasjonen er mer ladet og krassere enn før, mens det er lite nytt om de faglige momentene i saken. Det irriterer dem at det er bygd en skogsbilvei og et "far" som ganske åpenbart er en vei etter INON-definisjonene, og således bør begrense utbredelsen av INON-områder. Det er nok samtidig viktig å huske her at de færreste vet hvor lite som skal til av en transportåre inn i et område før den medfører bortfall av INON. Stien inn til Tosdalsvatnet i

Brønnøy er et godt eksempel på dette, og det finnes mange andre "veier" som illustrerer det samme. Også for oss er det faglig sett vanskelig å forstå at transportårer som av mange betraktes som "stier" skal redusere utbredelsen av INON-områder, men dette er nå en gang realiteten i miljømyndighetenes strenge definisjoner og kriterier. Vi vet ikke hvor mye det ligger i uttalelsene om at Leirfjord kommune har fulgt anleggsarbeidet for at inngrepet ikke skulle påvirke INON-områder? Hvem har i så fall fått dem til å tro at et slikt tiltak ikke fører til INON-bortfall?

Dette blir uansett en diskusjon som ikke er spesielt interessant og av begrenset naturfaglig verdi, og den tjener ingen. Det er de reelle miljøkonsekvensene av en eventuell utbygging av Vassenden kraftverk som her bør trekkes frem og fokuseres.

Fylkestinget behandlet saken på nytt i fylkestingssamling 12.02.2010, og endret innstilling fra å være negativ til positiv til en utbygging. Bakgrunnen var bl.a. nye opplysninger som fremkom i notat med tilleggsopplysninger fra Sweco.

På bakgrunn av fylkestingets nye vedtak har Forum for natur og friluftsliv i Nordland sendt en uttalelse 13. mars der de på vegne av flere organisasjoner argumenterer mot at Fylkestingets tilrådning tas til følge. Argumentasjonen er knyttet til de samme momentene som i uttalelsen fra Naturvernforbundet og OVL.

Fylkesmannen modererer seg noe i sin uttalelse, selv om de avslutningsvis sier at de ikke endrer sin hovedkonklusjon. Både når det gjelder prioriterte naturtyper og sjøvandrende laksefisk er de nå i enda større grad enn i hoveduttalelsen inne på at "føre var"-prinsippet her må legges til grunn. Dette på grunn av det de anser som en usikkerhet omkring effektene av en eventuell utbygging på prioriterte naturtyper og sjøvandrende laksefisk, da spesielt sjørøye. I hoveduttalelsen gikk de betydelig lenger i å fremskrive mulige konsekvenser av en utbygging som ikke var godt nok faglig forankret.

Både tilleggsuttalelsen og hoveduttalelsen uttrykker imidlertid en form for mistillit til de faglige konsekvensutredninger som er gjennomført i forbindelse med søknaden og i fasen etter høring av søknaden. I denne saken er det gjort grundige utredninger av særdeles dyktige og erfarne biologer. En av utrederne har doktorgrad i fiskebiologi og er i dag forsker på sjøvandrende laksefisk i NINA, mens den andre er en av landets fremste fiskebiologer på sjørøye. I tillegg har andre biologer med erfaring fra andre naturfaglige fagområder vært involvert. Senior hydrolog har vurdert konsekvensene for hydrologi og geomorfologi i rasvifta i Vassenden, og hans vurderinger underbygger de biologiske vurderingene. Det er gjennomført undersøkelser i de berørte elvene flere ganger, og det er foretatt tilleggsundersøkelser i ettertid. Fylkesmannens medarbeidere har så vidt oss bekjent ikke besøkt området.

I utredningsprosessen har medarbeidere fra ei stor faggruppe i Sweco vært involvert i befaringer og utredningsarbeider, og det har hele tiden pågått en prosess der prosjektet stadig er utviklet i miljøvennlig retning på grunnlag av bidrag fra flere biologer, naturforvalter, landskapsarkitekt, arkeolog og hydrolog. Det prosjektet som nå skal sluttvurderes av NVE er et annet enn det som forelå i Samlet plan og i forhåndsmeldinga. Alle reguleringer er tatt ut, rasvifta og flommarkskogen i Vassenden vil bli svært lite berørt, og forholdene i innsjøene på fjellet vil endres i svært liten grad.

Konklusjon

Vi forutsetter at den fagkunnskap som er fremskaffet om området vil danne hovedgrunnlaget for NVEs innstilling i denne saken. Sammenliknet med de fleste andre utbyggingssaker er det her

lagt ned en betydelig innsats for å fremskaffe et godt faglig grunnlag for beslutning. HelgelandsKraft har gått langt i å gjennomføre utredninger som er i overkant av det som normalt kreves i en sak av denne størrelse. Argumentasjonen til de høringsinstanser som er negative til en utbygging av Vassenden kraftverk er ikke faglig dokumentert, men er så langt vi kan se preget av et sterkt ønske om å bevare dette området slik det er. Dette må respekteres, men er etter vår oppfatning mer av politisk enn faglig karakter.”

NVEs oppsummering av saken

Søker

HelgelandsKraft AS (HK) er et offentlig eid aksjeselskap med 14 kommuner som aksjonærer. Selskapet er delt inn i forretningsområdene kraftproduksjon, marked og nett. HK drifter 9 kraftverk med en årlig middelproduksjon på til sammen 1007 GWh. HK har kontorer i Mosjøen, Brønnøysund, Sandnessjøen og Mo i Rana.

Søknaden

Søknaden er datert 13.8.07. Det omsøkte prosjektet går ut på å utnytte fallet i Nordelva og Sørrelva i Storvatnvassdraget, Leirfjord kommune, til kraftproduksjon. Søknaden følger i sin helhet som vedlegg til denne innstillingen, og er i tillegg å finne på sakens egen nettside via www.nve.no/vannkraft. Det er søkt om følgende tillatelser:

- etter vannressursloven om bygging av Vassenden kraftverk og overføring av vann mellom Sørrelva og Nordelva,
- etter energiloven om bygging og drift av Vassenden kraftverk, med tilhørende koplingsanlegg, jord- og sjøkabel, og
- etter forurensningsloven om gjennomføring av omsøkte tiltak.

I 2002 planla tiltakshaver et prosjekt kalt Hansfinnvatnet kraftverk. Den gang var planen å overføre Sørrelva til Hansfinnvatnet, og utnytte fallet derfra ned til et kraftverk ved Storvatnet. HK valgte imidlertid ikke å gå videre med planene da Leirfjord kommune gikk mot prosjektet. Leirfjord kommune tok saken opp igjen i 2004, etter henvendelse fra grunneier med forslag til nye løsninger. Grunneier inngikk etter hvert en samarbeidsavtale med HK, der de antatt beste elementer fra opprinnelig prosjekt og nye løsninger ble videreført.

Bakgrunnen for søknaden er at HK ønsker å øke egen produksjon av elektrisk kraft, bidra til forbedring av kraftoppdekkingen både regionalt og nasjonalt, og å øke andelen av ny, fornybar energi.

Helgelandskraft har samtidig søkt om bygging av Øvre Forsland kraftverk. Mye av saksbehandlingen har for disse to sakene foregått parallelt, og noen rapporter og høringsuttalelser gjelder begge disse sakene. Avgjørelsen om tillatelse til bygging av Øvre Forsland kraftverk tas av NVE, da installert effekt er under 10 MW. NVE har gitt tillatelse til bygging av Øvre Forsland kraftverk.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Storvatnvassdraget (vassdragsnr. 153.22Z Leirelva) ligger i Leirfjord og Hemnes kommuner i Nordland fylke, og har utløp øst i Leirfjorden. Vassdraget har et samlet nedbørfelt på 56,8 km². Store deler av nedbørfeltet er snaufjellområder, og de høyeste toppene er nær 1000 moh. Det er en rekke større og mindre vann i høyereliggende deler av nedbørfeltet. Prosjektområdet strekker seg fra Sørrelva i øst, via Helltjørna (511 moh) og Hansfinnvatnet (500 moh) i nord, til Nordelva og videre ned til Vassenden, der

Nord- og Sørrelva renner ut i Stortvatnet (51 moh), et ca åtte kilometer langt vann. Leirelva fører vannet videre fra Stortvatnet til Leirfjorden.

Det er og har heller ikke tidligere vært kraftanlegg i Stortvatnvassdraget. I søknaden er det oppgitt at det i dag ikke er noen tyngre, tekniske inngrep i prosjektområdet. I løpet av tiden det har tatt NVE å behandle denne saken, er det av grunneier anlagt en skogsbilvei ("Gråtassveien") i Vassenden. Traseen for denne er nærmest identisk med den som var planlagt i forbindelse med bygging av Vassenden kraftverk.

Øst for Hansfinnvatnet ligger det to hytter. I Vassenden er det i dag en fritidshytte og noen tufter etter bosetting på 1700-tallet. Det går noen turstier med varder gjennom området, ellers er det ingen andre menneskelige inngrep innen for prosjektområdet.

Utbyggingsplanene

Kart over området, med planlagte inngrep inntegnet, følger som vedlegg.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen kan i følge søknaden plasseres i dagen eller inne i fjell. En kraftstasjon i dagen vil bli plassert like ved Nordelva med turbinsenter på kote 74, og med en grunnflate på ca. 150 m². Søker vil terrengtilpasse stasjonsbygget ved å legge villmarkspanel og torvtak. En kraftstasjon i fjell vil også ha turbinsenter på kote 74. Vannveiene til og fra kraftstasjonen er planlagt i tunnel.

Transformatorstasjonen (9 m²) blir stående ute i dagen, uavhengig av stasjonsplassering. Ved inntaket er det planlagt et lite lukehus (9 m²).

En Pelton-turbin med effekt 11,6 MW er planlagt installert i kraftverket. Ved ca 420 m fallhøyde har turbinen en maksimal slukeevne på 3,3 m³/s. Minste slukeevne vil ligge på ca. 0,33 m³/s.

Dammer og vannveier

Planene i alternativ A inneholder en inntaksdam (0,5x60 m) i Nordelva, på kote 493,5. For overføring av vann fra Sørrelva nord og sør vil det være behov for to dammer på henholdsvis 4x37 m og 2x5 m, på kote 512 og 560. I tillegg er det planlagt en terskel (ca 0,5x5 m) vest i Helltjørna. Alle inntakskonstruksjoner er planlagt prinsipielt likt, med dykket inntak og med stengeanordning. Det søkes om føring av vann i tunnel på mesteparten av strekningen, men også i nedgravd rør siste del frem mot kraftstasjonen. I tillegg er det planlagt en åpen overføringskanal (ca. 60 m), fra Vestre Helltjørna frem til påhugg til tunnel mot Hansfinnvatnet.

Dersom planene realiseres etter alternativ B, vil det kun bygges én dam (4x30 m) for overføring av vann fra Sørrelva, på kote 498. Vannet fra Sørrelva vil bli ført i tunnel under Helltjørna direkte til Hansfinnvatnet. Tunnelen vil få dykket inntak og dykket utløp. I tillegg vil det bli boret eller sprengt en sjakt ned til overføringstunnelen, for overføring av vann fra Helltjørna. Ellers er planene for dammer og vannveier etter alternativ B identiske med alternativ A.

Veier og kaianlegg

Adkomst til inntaksområdene er planlagt veiløst. Her vil transport skje med helikopter eller beltevoan. Fra kraftstasjonen planlegges en 100 m midlertidig vei opp til massedeponiet. Veien vil bli fjernet når anleggsperioden er over. Det var i søknaden planlagt en 600 m permanent vei fra kraftstasjonen til kaianlegget (8x5 m) i den nordøstre enden av Stortvatnet. En slik vei er nå allerede anlagt av grunneier i området, etter godkjenning fra kommunen. HK har opplyst at de for å realisere sine planer kun behøver

å utbedre den eksisterende skogsbilveien. Det vil være behov for et tilsvarende kaianlegg i Bjørnhola, i andre enden av Storvatnet.

Tipper og rigger

I Vassenden vil masser fra tunneldrift plasseres i eksisterende rasvifte nord for Nordelva. Volumet på tippet avhenger av om kraftstasjonen blir anlagt i dagen ($25\,000\text{ m}^3$) eller i fjell ($60\,000\text{ m}^3$).

Masser fra tunnel- og sjaktdrift oppe i inntaksområdene vil for alternativ A plasseres delvis i tipp ved østre del av Helltjørna ($16\,500\text{ m}^3$) og delvis deponeres på dypt vann i Hansfinnvatnet ($6\,500\text{ m}^3$). Ved en utbygging etter alternativ B vil alle massene fra tunneldriften bli deponert i Hansfinnvatnet ($37\,000\text{ m}^3$).

Elektriske anlegg

Fra kraftstasjonen er det planlagt å legge 22 kV jordkabel (ca. 0,6 km) i skulder til permanent vei ned til Storvatnet. Derfra vil en senket sjøkabel transportere kraften videre gjennom Storvatnet (ca. 7,5 km). Fra Bjørnhola, i andre enden av Storvatnet, vil det i skulder til eksisterende vei legges jordkabel (ca. 3,9 km) som kobles på eksisterende 22 kV nett i Leirosen sekundærstasjon. Den totale lengden på kraftledninger vil ligge på ca. 12 km. Helgelandskrafts nettdivisjon er netteier i området.

Utbyggingsalternativer

Alternativ A og B, slik de er beskrevet i søknaden, skiller seg fra de to alternativene som ble omtalt i forhåndsmeldingen av prosjektet. Regulering av Hansfinnvatnet er ikke lenger aktuelt, og meldingens alternativ B går dermed ut. Tunnel viser seg å være eneste mulige tekniske løsning for overføring av vann mellom Sorelva og Hansfinnvatnet, noe som er grunnlaget for fremming av søknadens alternativ B. Overført vann fra Sorelva/Helltjørna vil i sin helhet få utløp i Hansfinnvatnet. Plassering av kraftstasjon, vei, massedeponi, kaianlegg og elektriske anlegg for utføring av kraft er flyttet fra elvesletta og ut til nordenden av Vassenden. Dette anses av søker som en bedre teknisk løsning, og i tillegg vil det føre til reduksjon av negative konsekvenser i Vassenden, for de aller fleste fagtema.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Tiltakshaver har inngått avtale med aktuelle grunneiere om fallrettigheter og de arealer som er nødvendig for bygging og drift av Vassenden kraftverk.

Kraftproduksjon og utbyggingskostnader

Det er beregnet en årlig gjennomsnittsproduksjon på 38,7 GWh for begge utbyggingsalternativene. 24,2 GWh vil bli produsert i løpet av sommersesongen (1. mai – 30. september) og 14,5 GWh i løpet av vintersesongen (1. oktober – 30. april).

Byggekostnadene er kalkulert til hhv. 127,2 og 133,1 mill. NOK (2007-priser) for alternativ A og B, noe som gir utbyggingspriser på hhv. 3,3 og 3,4 NOK/kWh.

Forholdet til offentlige planer

Samlet plan

Prosjektet "Nonsvatnet" ble behandlet i Samlet plan i St. meld. 60 (1991 – 92), og ble den gang plassert i kategori I. Det tidligere omtalte Hansfinnvatnet-prosjektet, som er en del av Nonsvatn-prosjektet, ble innvilget forenklet behandling i 2002. Vassenden er en redusert versjon av Hansfinnvatn-prosjektet.

Verneplan for vassdrag

Storvatnvassdraget er ikke et vernet vassdrag.

Nasjonalparker og andre verneområder

Prosjektet vil ikke berøre områder som er vernet eller foreslått vernet etter naturvernloven.

Fylkeskommunale og kommunale planer

Fylkesplanene for Nordland har ingen konkrete føringer for de berørte områdene. Prosjektområdet inngår i de arealer Leirfjord kommune har avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder) med byggeforbud. Det må dermed søkes dispensasjon fra kommunenes arealdel før bygging av Vassenden kraftverk kan påbegynnes.

Tiltakets konsekvenser

Under gis en punktvis sammenstilling av forventede positive og negative konsekvenser, slik det er presentert i søknadens hovedrapport (følger systemet i Statens vegvesens håndbok 140 om konsekvensanalyser). Der ikke annet er oppgitt er forventede konsekvenser av tiltaket det samme for alternativ A og B. For fagtemaet ferskvannsressurser er forventede konsekvensene i følge søknaden ubetydelige.

Positive konsekvenser

- Kraftproduksjon: en realisering av Vassenden kraftverk vil bidra til ca. 38,7 GWh ny, fornybar kraft pr. år.
- Lokal og nasjonal økonomi: kraftproduksjonen vil generere inntekter til stat og kommuner. Naturressursskatt til Leirfjord kommune vil ligge på ca. 425 700 NOK/år, og Nordland fylkeskommune vil motta ca. 77 400 NOK/år. Kommunen vil i tillegg ha krav på eiendomsskatt. Eventuell overskuddsskatt tilfaller Mosjøen kommune, og grunnrenteskatt går til staten.
- Sysselsetting: det vil i anleggsperioden være behov for ca. 20 – 25 personer. En del av disse kan hentes fra lokalmiljøet. I tillegg kommer behov for overnatting og bespisning.
- Friluftsliv og helsemessige forhold: kaianlegg og utbedret vei vil være positivt for det tilrettelagte friluftslivet, det blir enklere å komme seg inn til Vassenden. Dette kan være et positivt bidrag til bruk av området og den lokale folkehelsen.
- Skogbruk: kaianleggene vil gjøre det noe enklere for grunneier å hente ut tømmer fra Vassenden.

Negative konsekvenser

- Landskap og friluftsliv: inngrepene i Sørelva, ved vannene og i Nordelva vil være relativt synlige, da de ikke skjules av vegetasjon. Høyfjellsområder som i dag er innenfor INON-sone 2 vil få inngrep som inntaksdammer og lukehus. Naturopplevelsen i dette området antas å bli noe redusert. Redusert vannføring i Nord- og Sørelva vil redusere naturopplevelsen ved Vassendehella i begrenset grad. Inngrepene nede i Vassenden vil ha liten negativ konsekvens for landskap eller friluftsliv dersom kraftverket legges i fjell. Det er allerede anlagt vei i området. Alternativ B innebærer færre inngrep i høyfjellsområdet og er et mer skånsomt alternativ for landskap og friluftsliv.

- Reindrift: utbyggingen vil representere forstyrrende elementer og aktivitet for reindrifta. Utover forstyrrelser i en anleggsperiode vil en utbygging av Vassenden kraftverk ikke føre til betydelig negative konsekvenser for reindrifta. Noe høyere vannføring ved et vadested ved utløpet av Hansfinnvatnet kan føre til større utfordringer når reinen skal krysse dette punktet i Nordelva.
- Fisk: en utbygging etter alternativ A vil føre til negative konsekvenser for røyebestanden i Helltjørna. Dette unngås ved en utbygging etter alternativ B.
- Naturmiljø: endret flomregime vil føre til endrede forhold for flommarkskogen i Vassenden, men vekstgrunnlaget vil fortsatt være til stede etter en utbygging. Vassdragstilknyttet flora vil få reduserte vekstforhold, men minstevannføring skal sørge for at vegetasjonen opprettholdes til en viss grad. Fossekalen kan få færre eller dårligere hekkelokaliteter. Dette kan avbøtes med hekkekasser.

Vurdering av konsekvensutredningene

Meldingen ble sendt på høring i mai 2006. Konsekvensutredningen (KU) er utarbeidet med utgangspunkt i utredningsprogrammet (UP) som ble fastsatt av NVE 26.3.07.

HK har i sin hovedrapport fra KU beskrevet konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn (inkl. hydrologi). I tillegg er resultatene av KU presentert i egne fagrapporter for temaene landskap, friluftsliv og reiseliv, naturmiljø, fisk, jord- og skogbruk, ferskvannsressurser, kulturminner, og reindrift. Etter høring av søknaden med KU, og gjennomføring av sluttbefaring, har HK på eget initiativ gjennomført tilleggsutredninger, som har resultert i tilleggsrapporter om konsekvenser for fisk, INON, naturtyper, friluftsliv og reindrift.

I løpet av vår vurdering vil vi kommentere de merknader som er kommet til de KU-rapporter som foreligger, samt ev. krav om tilleggsutredninger. Vi vil diskutere om disse kravene er beslutningsrelevante. Vi har også vurdert om det er dekning for slike krav i forhold til det fastsatte utredningsprogrammet.

Innkomne merknader og NVEs kommentarer

Innkomne kommentarer til innholdet i KU presenteres og kommenteres temavis.

Fisk

Fylkesmannen i Nordland har etterlyst vurderinger av mulige negative konsekvenser på sjørøyas gyte-, klekke- og oppvekstforhold innerst i Storvatnet. Nordland fylkeskommune har etterlyst det samme. Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget mener at det ikke fremgår av KU hvorvidt søker har kunnskaper om hvor i Storvatnet sjørøya gyter. Leirfjord Jeger- og Fiskerforening uttaler at KU "synes å være" noe mangelfull, uten at de konkretiserer hva de savner.

HK har kommentert innspillene og mener utredningsplikten er oppfylt. Allikevel utførte de tilleggutredninger, som resulterte i ny fagrapport, bl.a. for fisk, som ble sendt på ny høring.

Fylkesmannen mener tilleggsrapporten ikke gir grunnlag for vesentlige endringer i sin vurdering av miljøkonsekvensene av tiltaket. Nordland fylkeskommune nevner ikke spesifikke mangler ved KU i sitt innspill, og endret sin innstilling til planene etter tilleggshøringen. De gikk fra å være i mot prosjektet til å støtte utbyggingen. Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget uttaler gjennom høring av tilleggsrapporter at de mener saken er tilstrekkelig belyst.

HK har basert sin KU på egne undersøkelser i tillegg til eksisterende kunnskap. I tilleggsrapporten ble vurderinger av konsekvenser på sjørøyas gyteforhold i Storvatnet utdypet nærmere. NVE mener beskrivelsene av dagens forhold og forventede konsekvenser av en eventuell utbygging dekker de krav som er satt av oss i KU-programmet. Dette gjelder alle prosjektets delområder. NVE mener at konsesjonssøknaden med KU-rapporter for fisk danner tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag slik at det kan tas stilling til konsesjonsspørsmålet.

Landskap og friluftsliv

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget etterlyser en brukerundersøkelse for å kartlegge opplevelseskvalitet, samt et helhetlig og overordnet verdibegrep for dette temaet.

HK kommenterer at en helhetlig tilnærming hadde blitt gjort av deres konsulenter dersom de mente at et større område ble betydelig påvirket, samlet sett. Prosjektområdet er utredet som delområder for at KU-rapportene skal være letteste og gode, og for at de forskjellige landskapsrommene skal kunne identifiseres og vurderes hver for seg.

I høring av tilleggsrapporter kom Norges naturvernforbund, avdeling Nordland med en uttalelse. De henviser til en tidligere uttalelse. Denne uttalelsen er imidlertid aldri mottatt av NVE. Naturvernforbundet påpeker i sitt høringsinnspill mangelfullt kunnskapsgrunnlag bl.a. for vurdering av konsekvenser for friluftsliv. De mener dagens bruk av området ikke er kartlagt, vurdert eller verdisatt tilstrekkelig. Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget uttaler i tilleggshøringen at de mener saken er tilstrekkelig belyst.

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget sitt forslag om gjennomføring av brukerundersøkelse ved hjelp av spørreskjema ble ikke tatt til følge da NVE fastsatte endelig KU-program (søkers opplegg med intervjuer av diverse interessenter ble ansett tilfredsstillende). Vi mener ellers beskrivelsen av området og vurdering av konsekvenser ved gjennomføring av tiltaket er gjort på en tilfredsstillende måte, og i samsvar med det som ble fastsatt i KU-programmet. Søknaden, med KU-rapporter for landskap og friluftsliv, danner etter NVEs mening tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag slik at det kan tas stilling til konsesjonsspørsmålet.

Naturmiljø og biologisk mangfold

Nordland fylkeskommune trekker frem muligheten for funn av rødlistede arter i bekkekløfta i Nordelva, og mener kløfta ikke er tilstrekkelig undersøkt i forhold til å kunne gjøre en endelig konklusjon.

Søker har oppgitt at bekkekløfta i Nordelva er undersøkt så langt det lar seg gjøre uten bruk av teknisk klatreutstyr. Sørrelva er av sikkerhetsmessige årsaker ikke befart. Sørrelvdalen anses som for bred til å kunne være en typisk bekkekløft og det er ikke funnet sprutsoner med spesielt høy fuktighet. Vegetasjonen er beskrevet som triviell og de mest interessante funnene er gjort i tilknytning til de sørvendte sidene. Vi mener at sannsynligheten for å få ytterligere beslutningsrelevant informasjon ved å pålegge tilleggsutredninger er liten, og anser søknaden med KU for naturmiljø og biologisk mangfold som tilfredsstillende i forhold til å ta stilling til konsesjonsspørsmålet.

Reindrift

Reindriftsforvaltningen i Nordland skriver i sin uttalelse at de ikke har sett KU-rapporten om reindrift, og at de ikke har mulighet til å gå i detalj. Allikevel etterlyser de en vurdering av reinens unnavikelseeffekt i forbindelse med inngrep i kalvingsområder, samt effekten av bygging av kaianlegg, som kan føre til økt aktivitet i Vassenden. Toven reinbeitedistrikt har avgitt høringsuttalelse gjennom Reindriftsforvaltningen. De har kommentarer til gjennomføringen av tiltaket og forslag til justeringer og

avbøtende tiltak, men har ingen kommentarer til utredningene. Advokat Geir Haugen har også uttalt seg på vegne av reinbeitedistriktet. Advokaten mener at KU for reindrift er å anse som verdiløs, da "reindriftssakkyndige" ikke står bak utredningene. Advokaten krever i tillegg at NVE setter de samme krav til KU som ble gjort i forbindelse med bygging av Fagervollan II og III.

NVE tar til etterretning at Reindriftsforvaltningen ikke har lest fagrapport om konsekvenser for reindrift. Alle KU-rapportene har imidlertid vært tilgjengelige på NVEs konsesjonsnettsider. Nettsidene er åpne for alle med tilgang til internett. I tillegg er det informert om alle fagrapportene gjennom høringen. NVE mener tilgjengeligheten av fagrapportene har vært god, og at det derfor er overraskende at Reindriftsforvaltningen ikke har satt seg inn i resultatene og at de allikevel kommer med påstander om at utredningene ikke er gode nok. NVE mener at de forhold Reindriftsforvaltningen etterlyser - unnvikelse i kalvingsland og effekter av mulig økt aktivitet i Vassenden - er tilstrekkelig belyst gjennom KU.

Høring av melding med forslag til utredningsprogram har vært gjennomført tidligere. Den fasen er tilbakelagt for lang tid tilbake, og det er for sent for advokat Geir Haugen å komme med innspill til innholdet i utredningsprogrammet nå i søknadsfasen. Måten Geir Haugen formulerer seg på kan tyde på at heller ikke han har lest KU-rapport for reindrift, men kun søknaden der deler av konsekvensvurderingene er gjengitt. NVE mener det er meget uheldig dersom høringsparter fremmer påstander om mangler ved KU hvis de ikke har lest fagrapportene.

I tillegg til rapporten om konsekvenser for reindrift har utrederne gjennomført intervjuer med tidligere reindriftsutøvere i området og lokalkjente, og lagt ved et notat datert 7.4.2008, etter at høring var gjennomført. Dette har de gjort på oppdrag fra søker. NVE har ikke bedt om dette. Notatet konkluderer med at konsekvensvurdering i opprinnelig KU-rapport fastholdes. I 2009 tok søker på nytt initiativ til ytterligere utredninger. Utredningene er gjennomført av Vistnes og Danielsen, som har utarbeidet en ekstra reindriftsrapport, datert 14.1.2010. Vi påpeker at NVE ikke har bedt om tilleggutredninger av reindrift i denne saken. Vi valgte allikevel å sende den ekstra rapporten ut på en begrenset høring. Gjennom høring av denne ekstra rapporten mottok NVE kun uttalelse fra Reindriftsforvaltningen, som ikke har merknader til innholdet. De presiserer imidlertid at rapportens kapittel omhandlende erstatning/kompensasjon ikke omfattes av deres uttalelse, da de anser dette spørsmålet som en sak mellom partene i saken.

Opprinnelig rapport om konsekvenser for reindrift dekker etter NVEs mening de krav som ble satt til utredninger i KU-programmet. NVE mener det ikke har vært behov for å be om tilleggsutredninger av konsekvenser for reindrift. NVE anser søknad med opprinnelig KU for reindrift som tilstrekkelig i forhold til det som ble fastsatt i utredningsprogrammet, og godt nok for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet, samt eventuelle justeringer og avbøtende tiltak. NVE mener videre at ekstra rapport om reindrift, datert 14.1.2010 ikke tilfører ny, beslutningsrelevant informasjon. Rapporten omhandler kompensasjon og erstatningsspørsmål, og vurderingene av dette er ikke adskilt fra konsekvensutredningene. Dette gjør det vanskelig å vurdere KU-delen av rapporten uten at erstatningsspørsmål blir en del av vurderingene. NVE mener derfor det er uheldig å legge for mye vekt på vurderingene i denne rapporten.

NVE mener at KU-rapport om reindrift som fulgte søknaden dekker de krav som ble satt i KU-programmet, og at den sammen med søknaden danner tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag slik at det kan tas stilling til konsesjonsspørsmålet.

NVEs vurdering av konsekvensutredningene

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse

og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Plan- og bygningslovens KU- forskrift legger føringer for utredning av planer som bygging av vannkraftverk, og presisering av krav til utredninger i denne saken er av NVE fastsatt i eget KU-program.

Kunnskap om miljøvirkningene av vannkraftutbygging er generelt god. Det er imidlertid sjelden at alle virkninger kan forutsies helt eksakt. En viss grad av usikkerhet vil alltid være tilstede på enkelte områder. Der kunnskapen om miljøvirkningen er usikker, skal det tas høyde for å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 9. Det legges derfor stor vekt på avbøtende tiltak, som skal gjennomføres basert på standard vilkår fastsatt med hjemmel i vannressursloven.

Det er i denne saken gjennomført grundige fagutredninger, med utgangspunkt i KU-programmet NVE fastsatte 26.3.07. Utbyggingens forventede konsekvenser for følgende fagtemaer er utredet:

- Hydrologi
- Erosjon og sedimenttransport
- Is, vanntemperatur og lokalklima
- Forurensning og vannkvalitet
- Fisk og ferskvannsbiologi
- Naturmiljø
- Landskap
- Friluftsliv og reiseliv
- Reindrift
- Kulturhistorie, kulturminner og kulturmiljø
- Jord-, skogbruk og ferskvannsressurser
- Helsemessige forhold
- Næringsliv og sysselsetting
- Lokal og nasjonal økonomi
- Kraftproduksjon

Disse fagutredningene er lagt til grunn for søknaden. Etter vår oppfatning anses den samlede konsekvensutredningen å oppfylle de krav som ble satt i KU-programmet. Vi mener også at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er i samsvar med det krav til kunnskapsnivå som er satt i naturmangfoldloven § 8, tatt i betraktning sakens karakter og risiko for skade på naturmiljøet. I vår vurdering av risiko for skade har vi tatt hensyn til at de planlagte inngrepene vil skje i et område som er lite berørt av tidligere inngrep. Vi legger vekt på at risikoen for negative virkninger på naturmiljøet reduseres med avbøtende tiltak, jf. naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

NVEs konklusjon

Konsekvensutredningene for planene om bygging av Vassenden kraftverk, sammen med foreliggende kunnskap, høringsinnspill og tiltakshavers kommentarer til disse, danner etter NVEs mening tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at NVE kan avgi sin innstilling i saken, og slik at

Olje- og energidepartementet kan fatte vedtak. Vi legger til grunn at kravene i forskrift om konsekvensutredninger og det fastsatte KU-programmet anses å være oppfylt, og at kunnskapsgrunnlaget etter NVEs mening oppfyller kravene i naturmangfoldloven § 8.

Vurderinger av konsesjonssøknaden

Søknaden ble sendt til relevante høringsinstanser, kunngjort og lagt ut til offentlig gjennomsyn på vanlig måte høsten 2007. I november 2007 ble det arrangert et offentlig informasjonsmøte der NVE informerte om saksgangen og søker orienterte om de tekniske planene og resultatene fra konsekvensutredningen. I forbindelse med sluttbehandlingen har det vært befarung i planområdet med representanter fra berørte parter og myndigheter, høringsparter, Helgelandskraft og NVE.

Gjennom høringen av søknad med KU, samt tilleggsutredninger, har NVE mottatt en del synspunkter på de opplysninger og vurderinger som er gitt. I tillegg er det fremkommet synspunkter på om, og i hvilken grad, de omsøkte alternativene for utbygging bør gjennomføres. Videre er det fremkommet forhold knyttet til eventuelle vilkår. I avsnittene "NVEs vurdering av konsesjonssøknaden", "Merknader til konsesjonsvilkårene" og "Andre merknader" vil de innkomne synspunktene bli kommentert.

Høringspartenes vurderinger

Innkomne høringsuttalelser og andre innspill til søknaden er referert tidligere. Nedenfor gis en kort oppsummering av de viktigste synspunktene. Der disse er knyttet sammen med krav til vilkår for en eventuell konsesjon er disse kravene delvis gjengitt her, men alle vesentlige krav til vilkår er nærmere drøftet under våre merknader til konsesjonsvilkårene.

Leirfjord kommune støtter prosjektet og anbefaler at konsesjon innvilges. De forutsetter imidlertid at **alternativ B** velges og at utbyggingen gjennomføres med de avbøtende tiltak som er foreslått i søknaden. Kommunen legger vekt på positive konsekvenser for sysselsetting i anleggsfasen, skatteinntekter og anvendelse av vei til landbruksdrift i Vassenden.

Fylkesmannen i Nordland går imot prosjektet. Motstanden baseres i hovedsak på reduksjon av inngrepsfri natur (INON), inngrep i truede og hensynskrevende naturtyper, usikre konsekvenser for sjørøyebestanden, samt negative konsekvenser for friluftslivet. Fylkesmannen presiserer at de er mer imot bygging av Vassenden kraftverk enn Øvre Forsland kraftverk. Men dersom Vassenden realiseres **foretrekker de alternativ B**, da de anser dette som et mer skånsomt alternativ for miljø, friluftsliv og reindrift.

Nordland fylkeskommune støtter prosjektet og anbefaler at konsesjon gis. De var i en tidligere fase imot prosjektet, men endret sitt standpunkt etter at tilleggsutredninger av konsekvenser for fisk, INON og prioriterte naturtyper ble sendt på høring. Det forutsettes imidlertid at **alternativ B** velges, da det vurderes å være det mest skånsomme utbyggningsalternativet. Fylkeskommunen oppfordrer til nært samarbeid med reindriften og anbefaler at fylkesmannens anbefalinger til avbøtende tiltak etterfølges.

Reindriftsforvaltningen i Nordland går imot prosjektet. I Vassenden frykter de konsekvensene av økt menneskelig aktivitet ved bygging av kaianlegg spesielt og økt tilgjengelighet generelt. De påpeker også faren ved å etablere åpne kanaler, og at de foretrekker at kraftstasjonen legges i fjell.

Toven reinbeitedistrikt beskriver hvilke områder som er viktige for reindriften, hvilke inngrep som trolig blir mest konfliktfylte for dem, og de kommer med forslag til avbøtende tiltak.

Advokat Geir Haugen, på vegne av Toven reinbeitedistrikt uttaler seg kritisk til gjennomføringen av KU, men sier ikke eksplisitt i sin uttalelse om de er for eller imot gjennomføring av prosjektet.

Grunneier Kjetil Martinsen Vatne er for utbygging. Han peker på fordeler som bedre tilgjengelighet av Vassendenområdet og at kaianlegg vil lette grunneiers arbeid med drift og vedlikehold.

Leirfjord SV v/ Anne-Helen Pettersen går imot prosjektet. De legger vekt på negative konsekvenser for uberørt natur, naturopplevelsen og den usikre fremtiden til sjørøyebestanden.

Leirfjord Bondelag støtter prosjektet, og ønsker at alternativ B velges. De er generelt for prosjekter der grunneier og utbygger samarbeider om prosjekter, og mener dette prosjektet vil ha relativt beskjedne konsekvenser for miljøet.

Norges Naturvernforbund, avdeling Nordland er imot prosjektet. Mulige negative konsekvenser for flommarkskogen i Vassenden, landskap og friluftsliv, samt sjørøyebestanden er det som trekkes frem som argumenter mot utbyggingen.

Forum for natur og friluftsliv i Nordland er imot en utbygging på grunn av mulige negative konsekvenser for biologisk mangfold, uberørt natur, prioriterte naturtyper og sjørøyebestanden, i tillegg til bruk av området i forbindelse med friluftsliv og undervisnings-/leirskoleaktiviteter.

Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget er imot prosjektet. De legger vekt på negative konsekvenser for inngrepsfri natur, flommarkskogen i Vassenden, friluftsliv, områdets bruk i undervisnings-/leirskolesammenheng og usikker fremtid for sjørøyebestanden.

Leirfjord Jeger- og Fiskerforening er imot prosjektet, og begrunner i hovedsak dette med negative konsekvenser for utbredelsen av inngrepsfrie områder (INON) og usikker fremtid for sjørøyebestanden og det tilhørende fisket.

NVEs vurderinger

Konsesjonsbehandling etter vannressursloven innebærer en konkret vurdering av de fordelene og ulempene et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. Det er kun enkelte konsekvenser av tiltaket det er hensiktsmessig å tallfeste og som kan omtales som prissatte konsekvenser, for eksempel energiproduksjonen og ulike skatteinntekter. De aller fleste konsekvenser ved etablering av et vannkraftverk med tilhørende infrastruktur er såkalte ikke-prissatte konsekvenser, hvor effekten av tiltaket ikke tallfestes. Miljøkonsekvensene blir oftest synliggjort gjennom kvalitative vurderinger. Vurdering av om det bør gis konsesjon til et omsøkt prosjekt eller ikke, er derfor i stor grad knyttet til en faglig skønnsvurdering. NVE legger til grunn at de utredningene som er gjort, sammen med innkomne høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, gir tilstrekkelige opplysninger om verdier og konsekvenser av en gjennomføring av det omsøkte tiltaket.

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere de ulike forhold ved det omsøkte prosjektet. Sammen med vurderinger av aktuelle avbøtende tiltak, legger dette grunnlaget for NVEs anbefaling av om konsesjon bør innvilges eller ikke.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Søker har opplyst at de har avtaler med grunneiere på de eiendommene vannfallene ligger på. Disse eiendommene skal også dekke mesteparten av traseene for planlagt nett. Kabel for utføring av kraft legges i veiskulder så langt det er mulig. Avtale med øvrige berørte grunneiere vil bli skrevet når detaljplanleggingen av trasé er ferdig. I søknaden er det vedlagt kart over mulige berørte grunneiere.

Utbyggingsalternativer

Søkers hovedalternativ (A) innebærer utnyttelse av vann fra inntak i Nordelva (ca. kote 494), gjennom et om lag 420 meters fall ned til planlagt stasjon i Vassenden (ca. kote 74). Det er ikke planlagt regulerte magasin, men det må påregnes en ca. 0,5 m heving av vannstanden ved inntaket. Det er også søkt om overføring av vann fra Sørrelva til Nordelva. Vannet skal hovedsakelig gå i tunnel, men også i nedgravd rør siste strekning frem mot kraftstasjonen. I tillegg er det planlagt en åpen overføringskanal, ca. 60 m lang, fra Vestre Helltjørna frem til påhugg til tunnel mot Hansfinnvatnet. Det er planlagt dammer både for inntak av vann fra Nordelva (0,5 x 60 m) og to dammer for overføring av vann fra Sørrelva (4 x 37 m i Sørrelva sør og 2 x 5 m i Sørrelva nord), samt en terskel i Vestre Helltjørna (0,5 x 5 m). Det er søkt om lukehus og transformatorstasjon i dagen, og kraftstasjon i dagen eller i fjell. Søker foretrekker av kostnadmessige grunner å plassere stasjonen i dagen. Inntakene er planlagt bygget veiløse, men nede i Vassenden er det søkt om 600 m permanent vei og 100 m midlertidig vei, samt to kaianlegg, ett i hver ende av Storvatnet. Det vil bli behov for tre massedeponier, to oppe i inntaksområdet; ett i dagen og ett senket ned i Hansfinnvatnet, og ett nede i Vassenden. Av elektriske anlegg er det søkt om jordkabel fra kraftstasjonen frem til Storvatnet, sjøkabel gjennom innsjøen, og jordkabel fra andre enden av innsjøen og frem til Leirosen sekundærstasjon. Arealbruken blir for alternativ A til sammen 22,4 da.

I alternativ B er overføringen planlagt fra Sørrelva, i tunnel under Helltjørna direkte frem til Hansfinnvatnet. Overføring av vann fra Helltjørna til Hansfinnvatnet gjøres via boret hull med dykket inntak, inn på overføringstunnelen fra Sørrelva. Dersom dette alternativet realiseres vil antall inngrep reduseres. Det vil kun være behov for to dammer; én inntaksdam i Sørrelva (4 x 30 m) og en terskel i Vestre Helltjørna (terskelen som i alt. A). Massedeponiet nede i Vassenden blir det samme som i alt. A, men oppe i inntaksområdet er alt tenkt deponert på dypt vann i Hansfinnvatnet. Arealbruken blir i alternativet B til sammen 14 da. Det er deponering av masser oppe i inntaksområdet som utgjør forskjellen i arealbruk (arealbruk under vann regnes ikke med). Ut over det som er nevnt her er utbyggingsplanen lik for begge alternativene.

Produksjon, utbyggingskostnader og ressursutnyttelse

Årlig snittproduksjon er beregnet til 38,7 GWh, fordelt på 14,5 GWh vinterkraft og 24,2 GWh sommerkraft. Produksjonen vil bli den samme uavhengig av utbyggingsalternativ. Byggekostnaden er beregnet til hhv 127,2 og 133,1 millioner kroner (2007-priser), med tilhørende utbyggingspris på 3,3 og 3,4 kr/kWh. Det er hovedsakelig på grunn av dyrere løsning for overføring av vann at alternativ B kommer noe dyrere ut.

Ut i fra en miljømessig vurdering fremstår alternativ B som beste løsning. Dette kommer frem av sammenstillingen av de forventede konsekvensene, der alternativ B antas å gi noe mindre negative konsekvenser for fisk, landskap, friluftsliv og reindrift.

NVE har gått gjennom søkers kostnadsoverslag og produksjonsberegning. Kostnadstallene stemmer godt overens med søkers beregninger. Ved oppjustering fra 2007- til 2010-priser vil byggekostnadene ligge på 150,6 mill. kr for alternativ A. NVEs beregning av produksjonen tilsier en årlig snittproduksjon på ca. 35,6 GWh, noe som er 8 % lavere enn søkers beregninger (38,7 GWh). Avviket er trolig forårsaket av forskjeller i valgt tidsperiode og vannmerke som ligger til grunn for beregningene. Etter NVEs beregninger vil utbyggingsprisen ligge på 4,23 kr/kWh. Ut i fra en teknisk / økonomisk vurdering har NVE ingen innvendinger mot prosjektet. I tråd med energiloven er det utbyggers eget ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten.

NVE kan ikke se at det finnes åpenbart bedre alternativer enn det omsøkte prosjektet for å utnytte energiressursene i denne delen av Storgvassdraget. Vi kan heller ikke se at prosjektet vil komme i direkte konflikt med andre planlagte eller eksisterende kraftverk.

Vurdering av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn

Hydrologi, flomforhold og sedimenttransport

Målinger fra vannmerket 153.1 Storgvatn danner grunnlag for de hydrologiske beregningene. Det samlede nedbørfeltet på 14 km² består av fire delfelt; Sørrelva, Nordelva, Heltjørnene og Hansfinnvatnet. Tilsiget har en årsmiddel på 1,64 m³/s. Sommeravrenning utgjør 60 %. Snødekkingsgraden er ca. 200 dager i året, for de høyeste delene mer enn 250 dager. Årsmiddeltemperaturen ligger på mellom null og fire grader, og mye av tilsiget er styrt av snøsmelting.

Søker planlegger å overføre alt vann fra Sørrelvas delfelt, bortsett fra minstevannsslipp. Det er dog forutsatt at maksimal mengde overført vann ikke overstiger en vannmengde tilsvarende 2,5 ganger Sørrelvas midlere vannføring. Bakgrunnen for denne begrensningen er å unngå at flomvannføringene i Nordelva (nedstrøms utløpet av kraftverket) øker i for stor grad. Maksimal og minimal slukeevne er i søknaden satt til 3,3 og 0,3 m³/s. Maks. slukeevne tilsvarer 200 % av middelvannføringen (1,64 m³/s). Antall dager med høyere vannføring enn maksimal slukeevne ligger på 4, 9 og 3 dager, for et hhv. middels, vått og tørt år. Disse dagene vil det slippes flomoverløp i Nordelva og Sørrelva. Antall dager med lavere vannføring enn minimum slukeevne er beregnet til 44, 3 og 98 dager for et hhv. middels, vått og tørt år. Disse dagene vil kraftverket ikke være i drift, og slik NVE forstår det vil alt tilsig bli sluppet ned i Sørrelva og Nordelva etter naturlig avrenningsfordeling. Medtatt i beregningene er søkers forslag til minstevannsslipp. Beregningene gjelder både for alternativ A og B.

Avrenningen til Nordelva er dempet av Heltjørnene og Hansfinnvatnet. Sørrelva er derimot en typisk flomelv som reagerer raskt på nedbørsendringer. Området rundt Sørrelva inneholder lite løsmasser, kun enkelte store stein og blokker (rasmateriale). Middelflom og tiårsflom er tallfestet for flere punkter i det aktuelle vassdraget. Det er også beregnet hvordan flommene vil kunne endre seg etter en eventuell utbygging. Planene om overføring av vann fra Sørrelva til Nordelva innebærer en reduksjon av Sørrelvas flommer med ca. 2,5 ganger Sørrelvas middelvannføring (Q_{middel}). I Nordelva nedstrøms kraftstasjonen vil flommene øke tilsvarende. Middel- og tiårsflommen i Nordelva (ved utløp Vassenden) er beregnet å få en størrelsesøkning på ca 18 %. Flommene i Sørrelva vil bli betydelig redusert. Beregningene viser at vannføringen i middel- og tiårsflommen her vil reduseres med ca. 25 % dersom planene realiseres. NVE forutsetter at skadeflommer ikke øker i betydelig grad. Det er knyttet en viss usikkerhet til hvor de forskjellige elveløpene nede i Vassenden vil ta veien, da dette er en elveslette i naturlig endring. Flomkonsekvensene av en utbygging vil være de samme for alternativ A og B. Det vokser flommarkskog i Vassenden. Konsekvensene for skogen er diskutert under fagtemaet "naturmiljø".

I Sørrelvas øvre del er det i dag en del større blokker og stein, rast ned fra de tilstøtende fjellsidene. Rasmaterialet fraktes nedover elva ved flomvannføring. Etter samløpet med Forlielva åpner elvedalen seg, og elvesletta er flatere og mer ustabil, geomorfologisk sett. Etter en eventuell utbygging vil reduserte flommer føre til sjeldnere transport av rasmateriale nedover Sørrelva, og dermed redusert tilførsel til elvesletta lenger ned, inkludert Vassenden. Elvesletta vil dermed kunne bli mer statisk. KU konkluderer imidlertid med at selv etter en utbygging vil de største flommene være store nok til å opprettholde en del massetransport nedover Sørrelva. Nordelva har relativt lavt fall mellom Hansfinnvatnet og planlagt inntak, og det er i dag lite sedimenttransport her. Nedstrøms det planlagte inntaket renner Nordelva i en ravine med lite tilførsel av materiale, og transport av sedimenter ned mot Vassenden er svært liten i dag. En utbygging av Vassenden kraftverk antas ikke å ville medføre

betydelige endringer av sedimenttransporten, verken i Sørrelva eller Nordelva. Konsekvensene for sedimenttransporten antas å være de samme for utbyggingsalternativ A og B.

Alminnelig lavvannføring og 5-persentilverdiene (Q_{95}) er beregnet til:

Sted	Q_{95} (m ³ /s)			Alm. lavvannføring (m ³ /s)
	År	Sommer	Vinter	
Sørrelva, inntak	0,06	0,16	0,05	0,05
Sørrelva, samløp Forlielva	0,12	0,32	0,09	0,10
Nordelva, inntak	0,05	0,13	0,04	0,04

Minstevannsslipp

Søker foreslår, og har i sine beregninger lagt til grunn et minstevannsslipp ved inntaket i Nordelva lik 0,05 m³/s i sommerhalvåret og 0,03 m³/s i vinterhalvåret. Ved inntaket i Sørrelva, som har et betydelig restfelt, er det forutsatt minstevannsslipp lik 0,06 m³/s om sommeren og 0,03 m³/s om vinteren. Totalt utgjør minstevannslippet en potensiell kraftproduksjon på ca. 2,1 GWh. Slipp av minstevannføring omtrent lik 5-persentilene om sommeren (april - september) og alminnelig lavvannføring resten av året (oktober – mars) ville utgjort en potensiell produksjon på om lag 3,35 GWh. Minstevannsslipp lik alminnelig lavvannføring hele året utgjør et produksjonspotensial på 1,22 GWh. Forventet årsmiddelproduksjon for kraftverket er 40,8 GWh uten slipp av minstevannføring.

Temperatur- og isforhold

I vintersesongen vil svært lite vann overføres fra Sørrelva til Nordelva, grunnet begrenset tilsig. Det forventes derfor svært liten eller ingen endring av temperatur- eller isforholdene i Hansfinnvatnet og Helltjørnene om vinteren. Isløsningen vil foregå omtrent til samme tid som i dag. Usikker is ved utløpsosen kan flytte seg til inntaksområdet. Om sommeren vil oppholdstiden i vannene reduseres betraktelig, på grunn av økt vanngjennomstrømming. Temperaturen antas derfor å bli noe lavere enn i dag i de grunne Helltjørnene. I all hovedsak vil det være overflatevann som føres videre til det dype Hansfinnvatnet, og verken i eller nedenfor dette vannet (ned mot inntaket) forventes det nevneverdige temperaturendringer. I Sørrelva vil vintersituasjonen være tilnærmet som i dag. I sommersesongen vil temperaturen trolig variere hyppigere i de øverste delene av Sørrelva. Temperaturen nedstrøms kraftverkets utløp antas ikke å få vesentlige endringer.

Dersom planene realiseres etter alternativ B, med overføring fra Sørrelva gjennom tunnel direkte til Hansfinnvatnet, vil temperaturforholdene i Helltjørnene forbli upåvirket. I Hansfinnvatnet kan temperaturen bli minimalt redusert om sommeren, men dette antas å bli ubetydelig.

Landskap og friluftsliv

Prosjektområdet ligger i 50 til 550 meters høyde. Skoggrensen er rundt 200 moh. Overførings- og inntakskonstruksjonene er planlagt oppe på snaufjellet, mens kraftstasjonen er tenkt plassert nede i Vassenden, enten i fjell eller i dagen. Planområdet inngår i landskapsregion 32; Fjordbygdene i Nordland og Troms, underregion 1; Velfjorden/Vefsnfjorden. Fem landskapsområder er definert; Vassenden (med østlig ende av Storvatnet), Vassendhella, Hansfinnvatnet, Helltjørna og Sørrelva. Avgrensingen mellom de forskjellige landskapsområdene er vist på kart i vedlegg 3.

Landskapsområdet Vassenden er en skogkledd elveslette øst for Storvatnet, innerst i en relativt stor, breerodert dal omgitt av høye, avrundete fjell, med topper på omkring 650 – 800 moh. Dalsidene mot sør og nord er steile og relativt utilgjengelige, og Vassenden ligger visuelt sett godt skjult mellom disse. Det ligger i dag to hytter i Vassenden, samt noen tufter etter et gammelt gårdsbruk. Vassenden har stor verdi for opplevelsen av landskapet, som er spennende og delvis dramatisk der det ligger isolert mellom høye fjell og et stort vann.

Etter at NVE hadde konsesjonssøknaden ute til høring har grunneier anlagt skogsbilvei i Vassenden. Etter det vi er kjent med har veien ganske nøyaktig samme trasé som omtalt i kraftverksplanene, og den kan etter noe oppgradering, benyttes som anleggs- og adkomstvei inn til et eventuelt kraftverk. I høring av tilleggsrapport om blant annet bortfall av INON er det av enkelte høringsinstanser spilt inn at INON ikke påvirkes av den anlagte veien. Etter det NVE har fått opplyst fra søker er på den annen side INON-status endret etter at veien ble bygget. INON-status er i seg selv ikke utslagsgivende i vår vurdering av om konsesjon bør innvilges. Vi gjør en helhetsvurdering av hvordan alle de planlagte inngrepene vil innvirke på landskapet og opplevelsen av det, samt konsekvenser for friluftsliv. Siden planlagt vei allerede er bygget, vil vurderinger av konsekvenser av veibygging være noe mindre relevant enn i utgangspunktet.

De planlagte inngrepene er kaianlegg, kraftstasjon med trafo, massedeponi, midlertidig vei og strømkabel. Kaianleggene vil fremstå som synlige, menneskeskapte inngrep, men vil på den annen side gjøre adkomsten enklere og dermed legge til rette for at flere kan bruke og få glede av området. Vassenden fremstår dessuten ikke som helt upåvirket av mennesker slik det er i dag, og i den andre enden av Storvatnet er det hyttebebyggelse og vei. Søker åpner for å legge kraftverksbygningen enten i dagen eller i fjell. NVE mener det er positivt for landskapet og friluftsliv at inngrepene skjules så godt det lar seg gjøre. Vi mener derfor det er en stor fordel at stasjonen plasseres i fjell, selv om dette er en mer kostbar løsning. Volumet av utsprengte masser vil øke dersom kraftstasjonen legges i fjell, og landskapstilpasninger av massedeponiene vil stå enda mer sentralt i detaljplanleggingen, slik at inngrepene føyer seg inn i terrenget på en så god måte som mulig. Det er tidligere vurdert å senke overskuddsmassene i Storvatnet. Dette ble forkastet på grunn av usikre konsekvenser for fiskens gyte- og oppvekstområder. Søker foreslår å plassere overskuddsmasser i eksisterende steinur, noe NVE vurderer som en god løsning for landskapsopplevelsen. Generelt ser vi det som positivt at overskuddsmasser kan benyttes til andre formål, men ser at potensialet for det i denne saken er lite, siden uttransportering trolig blir vanskelig og kostnadskrevenende. Eksakt plassering av masser må vurderes nærmere i løpet av en eventuell detaljplanfase. Trafostasjon må i følge søker bygges i dagen. Dette blir et lite bygg med grunnflate på ca. 9 m². Plassering og utforming av bygget bør allikevel tilpasses landskapet og legges så skjult som mulig.

I søknaden er det beskrevet at alle vannveier skal gå i tunnel. I KU-rapport for landskap er det imidlertid beskrevet en 15 m bred grøft til nedlegging av rørgate mellom tunnel og kraftstasjon. Dersom det blir nødvendig å føre vannet ut via nedgravd rørgate, forutsetter NVE at det legges til rette for tildekking av rørene, samt revegetering med stedegen vegetasjon, slik at negative virkninger for landskapet unngås så langt det er mulig. Utforming av dette bestemmes i så fall gjennom detaljplanene.

Stikking av eksakt veitrasé er normalt et annet sentralt punkt i detaljplanleggingen, og berørte parter (som for eksempel reindriftsutøvere) får vanligvis ta del i dette. Nå har kommunen allerede tillatt veibygging, og skogsbilvei er anlagt. For utbygger blir det derfor kun snakk om utbedring av eksisterende vei. NVE kan ikke se at utbedring av veien i seg selv skal ha nevneverdig betydning for landskap eller friluftsliv. For transport og deponering av utsprengte masser er det planlagt midlertidig vei som forutsettes fjernet etter anleggsperiodens slutt. Det forutsettes også at terrenget tilbakeføres så langt det er mulig når midlertidig vei er fjernet.

Utføring av kraft er på alle strekninger planlagt gjort i nedgravd jordkabel og senket sjøkabel. Dersom nedgraving gjøres med tilstrekkelig overdekking, revegetering og uten å skape vandringshinder eller andre varige sår i landskapet mener NVE at konsekvensene er akseptable i forhold til landskapsopplevelse og friluftsliv.

Redusert vannføring i Sørrelva og økt vannføring i Nordelva nede i Vassenden vil trolig føre til at noen elveleier gror igjen og andre eroderes opp.

Vassendhella, skråningen mellom Vassenden og inntaksområdet, er også gjennom KU vurdert å ha stor verdi for landskapsopplevelse og friluftsliv, på grunn av det dramatiske terrenget, i tillegg til storslagen utsikt mot Storvatnet og videre ut mot kysten. Turstien opp Vassendhella er merket med varder, men området er ellers inngrepsfritt. Nord- og Sørrelva renner på hver sin side av Vassendhella. Elvene er ikke spesielt synlige, men lyden av dem ved større vannføringer er med på å berike landskapsopplevelsen. Bruset fra elvene vil bli redusert dersom utbyggingen realiseres. Restvannføring og minstevannføring vil føre til en viss vannføring i elvene, men lydopplevelsen vil i stor grad gå tapt. I flomperioder vil vannet i elvene fortsatt være med på å forsterke landskapsopplevelsen.

Sørrelva har dannet en tilpasningscanyon i en hengende U-dal, og er i dag en karakteristisk V-dal, ca. 5 km lang. Flere steder nedover mot Vassenden får Sørrelva tilførsel av vann fra sidebekker. Alt vann i systemet er uregulert, og vannføringen varierer mye over året. Det ligger en del skredmateriale i dalen, og mye av vannet forsvinner ned i det grove substratet. Redusert vannføring vil dermed ikke ha spesielt stor innvirkning på den estetiske landskapsopplevelsen. En liten foss ved ca. kote 515 er godt synlig og gir fra seg en del lyd også ved nokså lave vannføringer (gjennom KU befart og beskrevet ved vannføring på ca. 30 l/s).

En realisering av planene etter alternativ A vil føre til bygging av to inntaksdammer, den ene 4 m høy og 37 m bred, den andre i sidebekken 2 m høy og 5 m bred. Dammene vil ligge nokså godt skjult i terrenget og vil kun ses dersom man er tett på. Planene etter alternativ B innebærer bygging av kun én dam litt lenger ned. For landskapsopplevelsen er det en fordel med så få inngrep som mulig.

Helltjørna består av ett stort og mange små, grunne vann. Hansfinnvatnet er ett stort, avlangt og nokså dypt vann. Vannene er uregulerte. Det finnes to jakt-/fiskehytter i nordøstenden av Hansfinnvatnet og en rasteplass ved Helltjørna, ellers er området inngrepsfritt. Terrenget er ikke like dramatisk her som nede i Vassenden og Vassendhella, men oppleves som mer idyllisk. Vannene er et populært turmål, også for Leirfjord barne- og ungdomsskole, som de siste ca. 30 årene har benyttet området i forbindelse med ekskursjoner og naturfaglig undervisning. Både Storvatnet og Helltjørna er populære fiskevann. Hansfinnvatnet har også fisk, men er ikke et like bra fiskevann. Det drives også noe elgjakt i området.

Utbyggingsplanene i alternativ A i dette delområdet går blant annet ut på å sprengne en 60 m lang åpen kanal inn mot tunnelen som skal føre vannet videre fra Helltjørna til Hansfinnvatnet. Kanalen vil fremstå som et godt synlig, menneskeskapt fenomen som vil redusere landskapsopplevelsen. En 0,5 m høy og 5 m bred terskel ved utløpet av Helltjørna vil trolig ikke være spesielt synlig på avstand, men vil være med på å forsterke opplevelsen av å være i et område med inngrep. Dersom planene realiseres etter søknadens alternativ B vil en liten betongplate (inntakskonstruksjon) være eneste inngrep ved Helltjørna. Betongplaten vil ligge på et sted det er naturlig å krysse Helltjørna til fots, men med god utforming og for eksempel tildekking av stedegen stein, vil inngrepet gli greit inn i terrenget og konsekvensene for landskap og friluftsliv vil nærmest bli ubetydelige.

Dersom overskuddsmasser fra overføringstunnelene mellom Sørrelva, Helltjørna og Hansfinnvatnet deponeres i dalsiden ved nordøstre del av Helltjørna vil det ha svært uheldige konsekvenser. Sprengsteinen ville skille seg ut fra terrenget rundt, og deponiet vil være godt synlig. For landskap og

friluftsliv ville deponering i Helltjørna vært en bedre løsning, men dette kunne fått negative konsekvenser for fiskebestanden i vannene. Ved en utbygging etter alternativ B, der overføringstunnel vil bli drevet fra Hansfinnvatnet direkte til Sørelva, tas massene ut ved Hansfinnvatnet og deponeres der, under vann, noe som er en bedre løsning estetisk sett. Fiskebasert friluftsliv er heller ikke like viktig i Hansfinnvatnet som Helltjørna. Sistenevnte er populære fiskevann med blant annet god bestand av røye.

I Nordelva, ved utløpet av Hansfinnvatnet er det planlagt en ca. 60 m lang og om lag 0,5 m høy inntaksdam. Vannspeilet der vil bli hevet om lag 0,5 m. Søkers plan er å dekke dammen til med naturstein slik at den føyer seg inn i terrenget på en god måte. Et område i vannet like nordvest for planlagt damsted må renskes opp for stein og løsmasser. Disse massene kan trolig brukes til etablering og tildekking av dammen. Utformingen av dammen vil være svært avgjørende for konsekvensen inngrepet vil få. KU-rapporten for landskap foreslår å gi dammen en naturlig avrundet form og et litt røft utseende, og viser til at dammen på den måten mer eller mindre vil gå i ett med det omkringliggende terrenget. NVE mener slike detaljer er blant de ting som må vurderes på en grundig måte i en eventuell detaljplanfase, med det formål at inngrepene blir lite skjemmende og så godt som mulig tilpasset terrenget. Det vil være behov for et lite lukehus ved inntaket. Med rett plassering og utforming kan lukehuset føye seg nokså bra inn i landskapet, selv om det vil bidra til å redusere inntrykket av urørthet.

Nordelva vil nedstrøms inntaket få sterkt redusert vannføring. Den øverste kilometeren renner elva i en bratt kløft som er vanskelig tilgjengelig og lite synlig. Partiet av Nordelva som er synlig vil fremstå som nærmest tørrlagt, elva vil knapt synes innimellom steinene. Bruset fra elva vil også bli kraftig redusert, bortsett fra i enkelte flomepisoder. Nordelva bidrar imidlertid kun med en liten del av den totale landskapsopplevelsen mellom Vassendhella og Vassenden. Totalopplevelsen av landskapet vil påvirkes lite av redusert vannføring i Nordelva.

I følge KU anser den lokale turistforeningen området som vanskelig tilgjengelig og de mener det er relativt lite brukt. Fylkeskommunen har ikke satt området til å ha regional eller nasjonal verdi for friluftsliv. Hele det berørte området er etter DN-håndbok 25 klassifisert som "større turområder uten tilrettelegging." Organisasjonen Vern Leirelvvassdraget har i sin uttalelse lagt vekt på at områdene rundt Hansfinnvatnet og Helltjørna er viktige i undervisnings- og ekskursjonssammenheng. Skolen har ikke selv uttalt seg i saken. NVE er av den oppfatning at en realisering av planene etter alternativ B, forutsatt avbøtende tiltak, ikke vil forringe områdets verdi for friluftsliv eller for skolens bruk på en slik måte at fortsatt anvendelse ikke lenger vil være interessant. Vi mener at området vil beholde store deler av sitt særpreg og at inngrepene ikke vil bli så skjemmende at det ikke lenger vil være formålstjenelig å bruke området slik det gjøres i dag. I en anleggsperiode og en kort periode etter denne vil området være lite attraktivt. Nøyaktig plassering og utforming av inngrepene vil være sentrale tema i en eventuell detaljplan.

Reiselivet i regionen er hovedsakelig knyttet opp mot landskapet og friluftaktiviteter langs Helgelandskysten, som har nasjonal og internasjonal attraksjonsverdi. Omfanget av konsekvenser for reiseliv er på nivå med konsekvenser for friluftsliv, da potensialet for reiseliv hovedsakelig er knyttet til naturopplevelser. Verdien og potensialet for reiseliv innenfor prosjektområdet er lavere enn for friluftsliv, og den samlede konsekvensen betraktes derfor som mindre negativ enn for friluftslivet. Gjennom KU er det vurdert at konsekvensene for reiselivet vil være nærmest ubetydelige. NVE støtter denne vurderingen.

Oppsummering – landskap og friluftsliv

På grunn av landskapets variasjon og til dels storlagenhet, er planområdets verdi for friluftsliv absolutt ikke ubetydelig. Potensialet for mer friluftslivsaktivitet er trolig til stede. Dette er også noe flere

høringsparter har lagt vekt på i sine uttalelser, der det også kommer frem at de mener områdets verdi for friluftsliv er satt for lavt.

Områdene rundt Helltjørna og Hansfinnvatnet er uten inngrep i dag, og en utbygging vil føre til flere inngrep som til sammen kan forringe naturopplevelsen til en viss grad. NVE er av den oppfatning at dersom utbyggingen gjøres med kraftstasjon i fjell og etter alternativ B, med kun én inntaksdam i Sørrelva, ingen åpne overføringskanaler, en terrengtilpasset dam i Nordelva, betydelig vannslipp om sommeren, massedeponi i Hansfinnvatnet og i eksisterende steinur nede i Vassenden, og generelt skånsomt anleggsarbeid vil konsekvensene for landskapet og naturopplevelsen bli beskjeden og akseptabel i forhold til mengden fornybar kraft et Vassenden kraftverk kan produsere.

I en anleggsfase (1 – 2 år) vil friluftslivskvalitetene bli betraktelig forringet. I tillegg til selve anleggsarbeidet vil helikoptertrafikk og delvis tilslamming av vannet kunne påvirke friluftslivet i negativ grad.

Samlet belastning - landskap og friluftsliv

Dersom både Vassenden og Øvre Forsland kraftverk bygges ut, må minimum 31,1 km² INON-arealer omdefineres. 0,4 km² ”villmarkspregede” områder vil bli nedgradert til ”sone 1”. I Vassenden har grunneier allerede anlagt skogsbilvei, etter godkjenning av kommunen. Traseen er i følge søker nærmest identisk med traseen som er beskrevet i søknaden. INON-status i Vassenden-området er trolig påvirket av veibyggingen allerede. Hvis det er tilfelle, vil en utbygging av kraftverket ikke påvirke ”villmarkspregede” INON-områder. INON-status er i seg selv ikke utslagsgivende i vår vurdering av om konsesjon bør innvilges. Vi legger vekt på i hvilken grad de planlagte inngrepene til sammen vil innvirke på landskapet og landskapsopplevelsen.

Naturvernforbundet har i sin uttalelse nevnt planer om utbygging av Orsdalselva, Dagsvikselva, Forslandselva, Åmøydalselva og Forslandsdalen 2. NVE har registrert fem søknader i områdene rundt Vassenden og Øvre Forsland; Forselva kraftverk ved Austvika, ca. 7 km nord for Vassenden (søknad i kø), Leirvikelva og Brattåga kraftverk ved Leirvika, ca. 13 km nordøst for Vassenden (søknader i kø), samt to prosjekter ca. 5 - 6 km sydvest for Forslandsdalen; Dagsvikselva (søknad under behandling) og Nylandselva (søknad til kvalitetssikring). Skravlåga, Gåstjønnå, Kvassteinåga og Kinnforsen kraftverk ved Elsfjorden, ca. 15 km øst for Vassenden, har fått konsesjon til bygging. I tillegg er Kaldåga og Forsland 1 i drift. NVE har en praksis som tilsier at søknader i relativ nærhet til hverandre tas opp til behandling samtidig og behandles parallelt, dersom det er praktisk mulig. Hensikten med dette er blant annet å kunne vurdere den samlede belastningen som prosjektene kan føre til.

Vi har ved behandlingen av Vassenden kraftverk og Øvre Forsland kraftverk sett på de konsekvenser som disse to prosjektene kan medføre, sett også i sammenheng med de kraftverk som allerede er satt i drift, og de prosjektene som har fått innvilget konsesjon. Skravlåga, Gåstjønnå, Kvassteinåga og Kinnforsen kraftverk har fått konsesjon/er under bygging og ligger ca. 15 km øst for Vassenden ved Elsfjorden i Vefsn kommune. Området er relativt langt unna Vassenden og Øvre Forsland og er ikke innenfor det samme landskapsrommet. I landskaps- og friluftslivssammenheng har konsekvensene av de fire konsesjonsgitte kraftverkene i Vefsn liten innvirkning på områdene rundt Vassenden og Øvre Forsland.

NVE er ikke kjent med andre arealplaner for de aktuelle områdene. Nordland fylkeskommune har utarbeidet et forslag til fylkesdelplan for små vannkraftverk som har vært på høring. Endelig plan er ennå ikke fastsatt av fylkestinget. Planområdene for Vassenden og Øvre Forsland er beskrevet i forslaget til fylkesdelplan, i kapittel 9 Vefsnfjorden. Av vernede områder i dette delområdet er Børgefjell og Lomsdal-Visten nasjonalparker og ti vernede vassdrag. Ingen av verneområdene ligger i Leirfjord

kommune. Simafossen (som berøres av planene om Øvre Forsland kraftverk) er en av Vefsnfjordområdets seks viktige fosser, og den eneste av disse som ikke er vernet. I fylkesdelplanen er ingen av planområdene nevnt som viktige friluftslivs- eller reiselivsområder. Nordland fylkeskommune, ansvarlig myndighet for friluftsliv i Nordland fylke, har uttalt seg positiv til utbygging av både Vassenden og Øvre Forsland kraftverk.

Vi legger vekt på at de planlagte inngrepene utføres på lite skjemmende måte, slik at de visuelle effektene blir så små som mulig. Selv om opplevelsen av urørthet vil til en viss grad vil forringes ved realisering av de to vannkraftprosjektene, vil opplevelsesverdien av områdene ikke vil gå tapt. NVE vurderer det dit hen at områdene også etter utbygging vil ha potensial som attraktive tur- og rekreasjonsmål. Gjennomføring av planene vil medføre inngrep i naturen slik at landskapsopplevelsen endres og opplevelsen av urørthet reduseres, men vi mener at konsekvensene for landskap og friluftsliv samlet sett er akseptable, sett i lys av den mengde fornybar produksjon som kraftverkene vil tilføre.

Kulturminner og -landskap

I Vassenden finnes det rester etter et gammelt gårdsbruk, som ble ryddet siste del av 1700-tallet, og bosatt fram til ca 1870. Lokaliteten anses som sjelden og av kulturhistorisk verdi. Prosjektområdet er blitt brukt av samiske reinnomader og har identitets- og symbolverdi som samisk kulturlandskap.

Det er imidlertid ikke registrert kulturminner (inkl. marine) der det er planlagt tekniske inngrep eller massedeponi, verken etter planene i alternativ A eller B. Potensialet for å avdekke ikke-kjente kulturminner anses som relativt lavt.

§ 9 i kulturminneloven er avklart, men dersom det skulle dukke opp fornminner under anleggsarbeider må fylkeskommunen underrettes umiddelbart, jf. § 8. Pålegget må videreformidles de som skal utføre anleggsarbeidene.

Verken fylkeskommunen eller andre høringsparter har spesielle merknader til konsekvensene for kulturminner eller kulturlandskap. NVE kan ikke se at forholdet til kulturminner har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet. Reindrift inngår som eget fagtema senere i vurderingen.

Naturmiljø

Det er ikke funnet rødlistede arter innenfor prosjektområdet. Det er heller ikke særlig sannsynlig at slike forekommer, i følge KU. Øverste delen av Nordelva renner i en bekkekløft, men det er ikke funnet fossesprøytsoner på strekningen.

I fagrapporten er bekkekløfta øverst i Nordelva, og elvedeltaet med flommarkskog i Vassenden oppgitt som "prioriterte naturtyper". Vassenden er strengt tatt ikke et delta, men en bearbeidet rasvifte. Fylkesmannen har i sin uttalelse fremhevet de to naturtypene gråor-heggeskog, utforming flommarkskog (prioritert, truet), og bjørkeskog med høgstauder, utforming nordlig, frodig bjørkeskog (hensynskrevende), begge i Vassenden. I Direktoratet for naturforvaltning sin Naturbase er disse satt til hhv. nasjonal (A) og regional verdi (B). Verdisettingen i naturbasen har dog vært gjenstand for diskusjon i løpet av konsesjonsbehandlingen. Fastsatt verdi er i all hovedsak basert på Andersen og Dyrhaug 2002 (Vassenden kulturlandskapsprosjekt, intern rapport Midt-Helgeland Forsøksring). En av forfatterne av denne rapporten har i forbindelse med høring av tilleggsrapport kommentert verdisettingen. Hun mener det er uriktig at den nevnte rapporten alene skal danne grunnlaget for fastsatt verdi. Opprinnelig inneholdt planene en del inngrep i det området av Vassenden der det vokser flommarkskog. I sin tilleggsrapport presiserer søker at alle planlagte tekniske inngrep nå er trukket ut av dette området, og at det kun er endret vannføring som kan ha påvirkning på flommarkskogen.

Fylkesmannen med flere, legger i sine uttalelser vekt på at det er uvisst hvordan endret vannføring i Nord- og Sørrelva vil påvirke vekstvilkårene for flommarkskogen, som er tilpasset tidvis oversvømmelse og generelt høyt grunnvannsnivå. Sørrelva har et betydelig restfelt, og er en typisk flomelv. Vannføringen her vil i snitt gjennom året bli omtrent halvert. Normalflommene vil bli færre og mindre. De store flommene i Sørrelva (etter samløp med Forlielva) vil være omtrent som før. Nordelva nedstrøms kraftverksutløpet vil få dobbelt så høy vannføring som i dag (snitt gjennom året), og de store flommene her vil bli enda større. Enkelte av elveløpene i Vassenden vil trolig gro igjen og rasvifta/deltaet vil bli mer statisk etter en utbygging. Hvilke eksakte effekter dette vil ha for flommarkskogen er usikkert. Trolig vil vekstforholdene for flommarkskogen bli noe forringet rundt Sørrelva, men forholdene vil sannsynligvis ligge til rette for etablering av flommarkskog rundt Nordelva. Bortsett fra i et smalt belte langs elvene der vannføringen reduseres, vil grunnvannsnivået ikke bli påvirket av en utbygging.

Bestanden av fossefall kan påvirkes både positivt og negativt av en utbygging. Næringstilgangen om vinteren kan bli noe bedre, mens næringstilgangen om sommeren trolig vil bli redusert. Søkers forslag til minstevannføring skal i følge KU være tilstrekkelig for opprettholdelse av bunndyrsamfunnene, slik at fossefallens livsgrunnlag fortsatt vil være til stede. Reirlokalteter kan bli færre og/eller dårligere, noe som kan avbøtes ved etablering av hekkedasser dersom det anses nødvendig.

Andre fugler og pattedyr er ikke antatt å ville bli påvirket av en utbygging.

Redusert vannføring vil føre til en generell forringelse av leveområdene langs elvene, og særlig fuktkrevenne kryptogamer vil få dårligere vekstforhold i bekkekløfta og andre bekkedrag. KU konkluderer med at det er liten sannsynlighet for at arter utrykkes som følge av en utbygging.

NVE legger vekt på at det ikke er planlagt inngrep i områdene med flommarkskog og at det ikke er påvist rødlistede arter innenfor tiltaksområdet. Slipp av minstevannføring vil i tillegg til restvannføring trolig sørge for at vekstvilkårene for flommarkskogen fortsatt vil være til stede etter en utbygging. NVE er av den oppfatning at en utbygging totalt sett vil påvirke naturmiljøet i nokså liten grad.

Ferskvannsbiologi og fisk

Storvatnvassdraget, nedenfor utløpet av Storvatnet, har gjentatte ganger blitt rotenonbehandlet på grunn av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Laksebestanden er på grunn av parasitten nå regnet som utryddet. Sjørret- og sjørøyebestandene er kraftig redusert. En kan ikke se bort fra at rotenonbehandlingen står for en del av tilbakegangen, men hva som er de direkte årsakene er ikke kjent. Fylkesmannen er av den oppfatning at sjørøya er blitt lite berørt av rotenonbehandlingene. Sjørøya har opplevd en generell nedgang over hele landet. Høyere vanntemperatur kan være en årsak til dette. I tillegg kan redusert lokal utbredelse være et resultat av blant annet feilvandring, ulovlig fiske, med mer.

Nordelva og Sørrelva har bestander av sjørret og innlandsørret. I begge elvene ligger absolutt vandringshinder på ca. kote 100, og dominansen går raskt over fra sjørret til innlandsørret. Det er ikke funnet sjørøyeengel i Vassenden. I Nordelva vil en utbygging føre til kraftig redusert vannføring mellom inntaket og kraftstasjonsutløpet. Leveområdene her vil bli betydelig redusert. På denne strekningen er det først og fremst funnet større, stasjonær fisk, og potensielle gyteområder er hovedsakelig nedenfor det planlagte kraftverket. Her vil vanndekket areal øke etter en eventuell utbygging, og området vil fortsatt være egnet som oppvekstområde.

Sjørreten i Sørrelva vil bli påvirket i liten grad. Betydelig restvannføring vil sørge for at gode nok forhold opprettholdes. Sett under ett vil en utbygging i Vassenden påvirke produksjonen av sjørret i Nordelva og Sørrelva til en viss grad. Det vurderes derimot som meget lite sannsynlig at all produksjon i elvene vil opphøre, og KU ser heller ikke bort ifra at situasjonen kan forbli uforandret. Sjørøya gyter ikke oppover i elvene i Vassenden, og eventuelle endringer i strømningsforholdene ved utløpet av

elvene, i Storvatnet, vil ikke ha målbare effekter for røyebestanden, i følge KU. Fylkesmannen i Nordland er enig i at konsekvensene av en utbygging trolig vil være svært begrenset, men er allikevel kritiske til planene, da bestanden vurderes som spesielt verneverdig (Norges nest sørligste bestand) og at den allerede er i en sårbar situasjon, siden den har gått betraktelig ned de siste årene.

En overføring av vann fra Sørrelva etter alternativ A vil føre til en femdobling av vanngjennomstrømningen i Helltjørna. Dette vil føre til redusert vanntemperatur, økt utspyling av plankton, redusert vekst med mer, og røyebestanden vil bli negativt påvirket. Dersom overføringen gjennomføres etter planene i alternativ B, unngås dette.

For ørret og røye i Hansfinnvatnet antas det at en utbygging vil få ubetydelig eller svært liten negativ konsekvens. I følge KU gjelder dette for begge utbyggingsalternativ. I alternativ B er det planlagt å deponere tunnelmasser i Hansfinnvatnet. Verken i fagrapporten om fisk eller i søknaden foreslås avbøtende tiltak i forbindelse med deponeringen. NVE mener at massedeponier i vann kan ha negative effekter for fisk. Finmasser og ev. rester etter sprengstoff vil trolig bli vasket ut i Hansfinnvatnet og dermed blakke vannet. Vi mener at tiltak må settes i verk for at den negative effekten blir så liten som mulig.

I Storvatnet er det ål, i følge KU. Ål er registrert på Nasjonal rødliste som en kritisk truet art. Storvatnet er nedstrøms det planlagte kraftverket. Planlagt sjøkabel gjennom Storvatnet og kaianlegg i begge ender av vannet antas ikke å ha nevneverdig innvirkning på gyteområder for røye. Ellers antas de fysiske inngrepene å påvirke fiskebestandene i ubetydelig grad. Opp- og nedvandring er det som i hovedsak er problematisk for ål ved utbygging av vannkraft. En utbygging av Vassenden kraftverk vil ikke føre til vandringshinder for ål. Ingen av høringspartene har nevnt forholdet til ål, og NVE er av den oppfatning at tiltaket ikke vil ha nevneverdige konsekvenser for ål i Storvatnet.

Søker har selv foreslått slipp av minstevannføring hele året. Det er planlagt installert omløpsventil for å hindre plutselig tørrlegging av elveleiet nedenfor kraftstasjonen. I overføringstunnelen mellom Helltjørnene og Hansfinnvatnet ønsker søker å installere et absolutt vandringshinder, for å unngå oppvandring av ørret fra Hansfinnvatnet til Vestre Helltjørn. Prosessvann fra tunnelsprengingen vil bli rensert før det slippes ut i Nordelva.

Søker har vurdert å deponere overskuddsmasser i Storvatnet. Løsningen ble forkastet fordi det er vanskelig å anslå hvilke konsekvenser dette kunne hatt for gyte- og oppvekstområder.

Fylkesmannen mener kraftverkets utløp bør plasseres ovenfor det naturlige vandringshinderet i Nordelva slik at gyte- og oppvekstforholdene blir minst mulig påvirket. De mener at dette også vil kunne gi avlufting av vannet slik at mulig gassovermetning og dødelighet hos fisk nedstrøms kan unngås. Det kommer frem av KU at konsekvensene for fiskebestandene forventes å bli marginale. NVE mener derfor at flytting av kraftverket og dermed også en forlengelse av veien ikke vil kunne veies opp av de eventuelle fordeler dette kunne hatt for fisk.

Det forutsettes rensing av prosessvann for å unngå utslipp av forurensende stoffer i anleggsperioden. Det må installeres omløpsventil med tilstrekkelig kapasitet, for å unngå plutselig tørrlegging. I søknaden er foreslått kapasitet på ventilen 1 m³/s.

Forurensning og vannkvalitet

Vannkvaliteten i prosjektområdet vurderes i dag som god. I anleggsfasen vil prosessvann kunne tilføre en del forurensning til vassdraget. Det forutsettes imidlertid god håndtering og rensing av prosessvann fra sprenging og boring, slik at påvirkningen blir ubetydelig eller svært liten. Nøyaktig håndtering av

dette avgjøres gjennom detaljplanleggingen. NVE kan ikke se at forholdet til forurensning og vannkvalitet har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Utvasking av sprengstoffrester og partikler fra massedeponiene må påregnes en periode også etter anleggsperioden. Deponering av masser i Hansfinnvatnet vil føre til midlertidig blakking.

Jord- og skogbruk

Det har ikke vært drevet aktiv skogdrift i området siden 1950-tallet. Begrenset tilgjengelighet har gjort det lite attraktivt å ta ut tømmer. Det antas at den anlagte skogsbilveien allerede har gjort skogdrift betydelig enklere og mer attraktivt. En utbygging vil legge beslag på noe skogkledd areal, men bygging av kaianlegg på hver side av Storvatnet vil på den annen side gjøre uttransportering av tømmer en del enklere. Det forventes en netto positiv effekt for skogbruket.

NVE mener at konsekvensene for jord- og skogdrift ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men ser at tiltaket kan få positive virkninger for grunneier, slik at mulighetene for å opprettholde drift og bosetting bedres.

Området har ikke dyrkingsjord og blir ikke benyttet til beite. En utbygging vil ikke få konsekvenser for jordbruk.

Reindrift

Prosjektområdet for Vassenden kraftverk ligger i reinbeitedistrikt 21; Røssåga/Toven. Det er Toven driftsgruppe som primært har brukt området og som har uttalt seg i saken. Røssåga bruker tidvis området til flytting av rein ut til kystbeitene, men driver hovedsakelig øst for E6. Det er derfor kun konsekvensen for Toven som vurdert i KU som er gjenstand for våre vurderinger under.

De lavereliggende delene av planområdet er gjennom KU vurdert til å ha stor verdi for reindriftsnæringen i området. Arealene til Toven driftsgruppe er preget av granitt i berggrunnen, og arealer med grøntbeite regnes som en minimumsfaktor for Toven. I Vassenden er berggrunnen noe mer gunstig, og stedvis er det her godt grøntbeite tidlig på sesongen. Disse områdene benyttes derfor til vårbeite, og enkelte år som kalvingsland. Det går en drivingslei i øst-vest retning gjennom Vassenden. I følge KU kan Vassenden trolig ikke brukes i en anleggsperiode, da reinen i kalvingsperioden (våren) er mer sårbar for forstyrrelser enn ellers, og forstyrrelser pga anleggsarbeider kan føre til langvarig unnvikelse, også utover i driftsfasen.

Kraftstasjonen, som søker ønsker å bygge i dagen, vil beslaglegge i overkant av 150 m². I tillegg vil det være en ca. 30 – 35 m bred buffersone rundt bygget som reinen vil unngå å beite på, forutsatt støydempende tiltak. Helgelandskraft skriver i søknaden at kraftstasjonen også kan legges i fjell, men at dette kostnadmessig ikke er en foretrukket løsning for dem. Reindriften selv foretrekker kraftstasjon i fjell. NVE er av den oppfatning at en kraftstasjon i fjell vil begrense de negative konsekvensene for reindrift i betydelig grad, og i tillegg mener vi det vil være mer heldig for landskapsopplevelsen. Overskuddsmasser kan deponeres i eksisterende steinur, noe reindriften ser på som en god løsning. Dersom vannveien mellom kraftstasjonen og utløpet i Nordelva må utføres som rørgate, mener vi at røret bør graves eller sprenges ned slik at det ikke blir et vandringshinder for rein eller andre dyr. Rørtraseen bør dekkes til med stedefgen masse. Det forventes at vegetasjonen i dette området reetablerer seg i løpet av få år. NVE legger vekt på at vannet ikke føres ut i åpen kanal. Åpne kanaler kan føre til store, negative konsekvenser for reinen. Kalver faller lett ned i slike kanaler, og de fungerer som effektive vandringshindere også for større dyr. Søker planla å anlegge en permanent vei fra Storvatnet og frem til kraftstasjonen. Grunneier har allerede bygget vei i Vassenden, med tillatelse fra kommunen.

For å kunne bruke veien til bygging og vedlikehold av kraftverket må den oppgraderes, men dette vil utgjøre et lite inngrep i Vassenden.

Reinen trekker østover fra Vassenden og høyere opp i terrenget sent på våren, og bruker da områdene rundt Helltjørna og Hansfinnvatnet fram til ca. midt på sommeren. På sensommeren oppholder de seg enda høyere opp i terrenget, utenfor planområdet til Vassenden kraftverk. Reinen trekker også gjennom Hansfinnvatnområdet sen vinter/tidlig vår, på vei ned til Vassenden. I månedsskiftet august/september samles reinen ved Hansfinnvatnet før de flyttes til et slakteanlegg lenger øst. En drivingslei går over utløpet av Hansfinnvatnet, der kraftverkets inntak er planlagt. Dette kryssingspunktet kan bli vanskeligere å benytte etter en utbygging, da noe vannmasser trolig vil stues opp her. Gjennom KU er det foreslått å benytte tunnelmasser til å avbøte dette problemet. Reindriften støtter dette. NVE mener det kan være fornuftig avbøtende tiltak. Det går også en drivingslei over elvedalen ved Sørrelva i nærheten av de planlagte inntakene i alternativ A. Anleggsarbeider ved Helltjørna og Hansfinnvatnet vil gjøre oppsamling av rein om høsten vanskelig. Tilsvarende vil anleggsarbeider ved inntakene i Sørrelva, slik de er planlagt i alternativ A, vanskeliggjøre bruk av flyttleia der. Det er få brukbare, alternative flyttleier over Sørrelva. Tunnelpåhugg vil etter alternativ A plasseres i sørenden av Hansfinnvatnet, og skape problemer for flyttleia der. Dersom utbyggingen gjøres etter søknadens alternativ B, vil de negative konsekvensene for reindriften bli mer begrenset. Inntaket i Sørrelva og anleggsriggen vil få en mer heldig plassering i forhold til flyttleiene. En utbygging etter alternativ B vil også være mer gunstig med tanke på isforholdene i Helltjørna. Dette kan være av betydning for trekket gjennom området sen vinter/tidlig vår. Gjennom KU er det vurdert at en utbygging etter alternativ B vil ha ubetydelige konsekvenser for reindriften rundt Hansfinnvatnet/Helltjørna/øverste del av Sørrelva i en driftsfase, forutsatt at reinen ikke blir betydelig forstyrret i anleggsfasen. Det forutsetter i tillegg at tiltakshaver gir beskjed i god tid før vedlikeholdsarbeider utføres.

Vei og kaianlegg kan føre til noe økt aktivitet i Vassendenområdet, knyttet til skogsdrift og friluftsliv. Trolig vil aktivitet knyttet til skogsdrift være begrenset om våren, da reinen oppholder seg i Vassenden, på grunn av snøsmelting og vanskelige kjøreforhold. Aktivitet knyttet til friluftsliv forventes å øke noe med bedre tilgjengelighet, men det vil være basert på båttransport og trolig vil folk bevege seg videre til fots. Vi antar at hovedvekten av friluftslivet starter etter at reinen har forlatt området, som er ca. i midten av mai. Den samlede effekten av økt aktivitet i Vassenden antas derfor å bli begrenset.

En utbygging av Vassenden kraftverk vil tilføre nye inngrep som til en viss grad vil være med på å begrense de arealene reindriften har tilgjengelig. NVE mener at en utbygging ikke vil føre til betydelige negative konsekvenser for reindriften. Vi mener også at en utbygging ikke vil være til hinder for fortsatt reindriften i området. Det er lagt til grunn at en utbygging gjøres etter alternativ B og at reinen ikke bruker Vassendenområdet mens anleggsarbeidene pågår. Kommunen, fylkesmannen og Nordland fylkeskommune har alle uttalt at de anser alternativ B som mest skånsomt for bl.a. reindriften. NVE legger videre vekt på at kraftverket bygges i fjell, at deponiet plasseres i eksisterende steinur og at vannet føres ut av kraftverket i tunnel, ev. i lukket og nedgravet rør. Vi støtter utreders forslag til avbøtende tiltak ved reinens kryssingspunkt ved utløpet av Hansfinnvatnet. God kommunikasjon mellom utbygger og reindriftsutøvere forutsettes, slik at reindriften får informasjon om oppstart av anleggsarbeider og vedlikeholdsarbeider i god tid i forveien.

En vei er allerede bygget i Vassenden. Konesjonsmyndigheten har dermed ikke mulighet til å påvirke valg av veitrasé eller avbøtende tiltak.

Søker har vært i dialog med reindriften, og har muntlig meddelt NVE at begge parter er innstilt på å komme frem til minnelige avtaler. Vi gjør oppmerksom på at eventuelle erstatningskrav anses som et privat anliggende og er ikke gjenstand for NVEs vurderinger.

Samlet belastning – reindrift

Totaleffekten av flere inngrep og forstyrrende aktivitet er ofte større enn hva det enkelte inngrep skulle tilsi. Planene om bygging av Vassenden og Øvre Forsland kraftverk i Leirfjord kommune er sammen med på å påvirke reindriften i Toven. Det finnes i dag to kraftverk i drift som påvirker Toven driftsgruppe; Kaldåga og Forsland, som begge har medført tap av beiteland. I forhold til konsekvensene av de to eksisterende kraftverkene, vil en utbygging av Øvre Forsland og Vassenden kraftverk medføre begrenset tap av beiteland. Sekundære konsekvenser som følge av økt aktivitet og tekniske installasjoner kan på den annen side føre til negative konsekvenser for reindrifta.

Reindrifta selv har i disse sakene uttalt at det er av stor betydning for dem at veiene i prosjektområdene ikke er direkte tilknyttet eksisterende veinett, og at transport forbi innsjøene skjer på vannet, og ikke på en vei langs vannet. Dette vil trolig begrense aktivitetsøkningen inn og ut av området. Anleggsarbeider antas å føre til de mest negative konsekvensene, og hvis reindrifta har behov for det, bør anleggstida legges utenom de periodene reindriftnæringen er avhengige av området. Det er en fordel for reindrifta om anleggsarbeider på de to utbyggingene ikke gjøres samtidig. NVE legger vekt på at utbygger sørger for dialog med reindriften, slik at begge parter kan planlegge i god tid og hensyn kan tas. Det er også viktig at støydempende tiltak gjøres i kraftstasjoner bygget i dagen (Øvre Forsland kraftverk), og at detaljplanlegging gjøres i samråd med representanter for reindrifta.

Advokat Geir Haugen har ved en anledning uttalt seg på vegne av reinbeitedistriktet. Han uttalte i sitt høringsbrev at ”reindriften er i den situasjon at enhver ny utbygging innebærer at en er over den terskel som folkerettens urbefolkningsvern setter.”

ILO-konvensjon 169 stadfester urfolks rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur, og myndighetene har en plikt til å treffe tiltak som ikke strider mot dette. Antatte konsekvenser av de to planlagte utbyggingene er utredet og beskrevet. KU-rapporten konkluderer med at utbygging av både Vassenden og Øvre Forsland kraftverk ikke vil ha svært store konsekvenser for reindriften i driftsfasen. Beiteområdene vil bli forringet og det vil være økt aktivitet og dermed forstyrrelse i området, men det faktum at veien ikke er tilknyttet eksisterende veinett og valg av støysvake løsninger i kraftstasjonen vil bote på de negative konsekvensene. Realisering av de to prosjektene vil føre til tap av noe beiteland og noe mer forstyrrelse, som kan ha en skremmeeffekt på dyra, men ut fra KU og NVEs vurderinger er det ikke noe som tyder på at utbyggingene vil være til hinder for fortsatt reindrift i området, verken hver for seg eller samlet. Dette forutsetter at planene realiseres i tråd med konsesjonenes fastsatte vilkår og NVEs vurderinger og anbefalinger til avbøtende tiltak. Det er også en forutsetning at partene samarbeider, både gjennom detaljplanleggingen, i anleggsfasen og driftsfasen. NVE mener på grunnlag av dette at begge prosjekter kan innvilges konsesjon til utbygging uten at dette strider mot folkeretten i ILO-konvensjon 169.

Ferskvannsressurser

Vann fra elvene i Vassenden blir brukt som drikkevann til de få hyttene som ligger i området. I anleggsfasen vil vannet fra tid til annen være grumsete, men det er lite sannsynlig at en utbygging vil føre til forringet drikkevannskvalitet i driftsfasen.

Næringsliv og sysselsetting

Anleggsarbeidene vil foregå over en periode på om lag to år, og det er anslått å være behov for 20 – 25 personer ved anlegget. Søker oppgir at det innenfor de fleste arbeidsområder er tilgang på lokal arbeidskraft. Innhenting av arbeidskraft fra utenfor regionen vil kunne gi positive ringvirkninger i forbindelse med overnatting, bespising og liknende. I driftsperioden vil det være lite behov for

arbeidskraft. Helgelandskraft har tilholdssted i regionen og vil trolig få styrket sin posisjon som arbeidsgiver ved en utvidelse av sin produksjon av elektrisk kraft.

Lokal og nasjonal økonomi

Dersom Øvre Forsland kraftverk blir satt i drift vil Leirfjord kommune og Nordland fylkeskommune motta naturressursskatt. Denne beregnes ut fra produksjon. Fra og med det syvende produksjonsåret vil kommunen og fylkeskommunen motta hhv. ca. 425 700 og 77 400 NOK/år. Leirfjord kommune har innført eiendomsskatt. Denne vil ligge på mellom 270 000 (nedre nivå) og 658 000 (øverste estimat) NOK/år.

Eventuell overskuddsskatt vil gå til Mosjøen kommune, der Helgelandskraft AS har sitt hovedkontor. Grunnrenteskatt går til Staten. Verken overskuddsskatt eller grunnrenteskatt kan beregnes i forkant av en utbygging.

Grunneierne vil få økte økonomiske ressurser, som er en viktig forutsetning for mulighet til lokal verdiskapning og opprettholdelse av bebyggelse i lokalsamfunnet.

Konsekvensene for lokal og nasjonal økonomi er de samme for begge utbyggingsalternativ.

Kraftproduksjon

Søker har beregnet at Vassenden kraftverk vil ha en midlere årsproduksjon på 38,7 GWh, noe som tilsvarer strømforbruket til om lag 1 940 husstander (med snittforbruk på 20 000 kWh/år). Denne mengden kraft har ikke avgjørende betydning på nasjonalt nivå, men er et betydelig bidrag til å innfri landets forpliktelser til produksjon av ny, fornybar energi som følger av fornybardirektivet og elsertifikatordningen.

Helsemessige forhold

I løpet av en anleggsperiode vil det genereres noe støy i forbindelse med sprenging, bygging og transport. Det er kun snakk om begrensede mengder støy over en relativt kort periode.

Kraftstasjonen vil i driftsfasen ikke generere nevneverdig støy, da det er planlagt støydempende tiltak.

Andre forhold

I en anleggsfase vil byggeaktiviteten generere en del vanlig forbruksavfall. Avfallshåndtering skal avklares nærmere gjennom detaljplanleggingen.

Forholdet til andre lover

Energiloven

Elektriske høyspenningsanlegg kan ikke bygges uten konsesjon etter energiloven, jf. energiloven § 3-1 første ledd. For de aktuelle anlegg kreves følgende anleggskonsesjon for kraftverksinstallasjoner og overføringsanlegg.

For nettilknytning av kraftverket har Helgelandskraft AS framlagt planer for en 22 kV forbindelse som omfatter ca. 4 500 m jordkabel og 7 500 m sjøkabel.

Helgelandskraft divisjon Nett er områdekonsesjonær, men det er Helgelandskraft divisjon Produksjon som har søkt om bygging og drift av anlegget. NVE finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. NVE mener nødvendige høyspentanlegg for tilknytning og ev. transformering kan bygges innenfor Helgelandskraft divisjon Nett

sin områdekonsesjon. Anleggskonsesjon for installasjoner i kraftverket vil gis i sammenheng med godkjenning av detaljplan.

NVE har ikke gjort en nærmere vurdering av kapasiteten i overliggende nett, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner for tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må senest foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4. Samtidig skal dimensjonering for høyspennings installasjoner i kraftverket dokumenteres, som grunnlag for anleggskonsesjon.

Plan- og bygningsloven

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven.

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fattar beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Formålet med loven skal også gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, samisk kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I vår vurdering av søknaden om bygging av Vassenden kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Det omsøkte tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§8-12). Vi viser til våre vurderinger av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn, der dette inngår som del av NVEs vurderinger.

Forurensningsloven

Bygging og drift av Vassenden kraftverk forutsetter nødvendig tillatelse etter forurensningsloven. I forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden blir det vurdert om det kan gis tillatelse for driftsperioden. Ved en eventuell utbygging må fylkesmannen kontaktes angående utslippstillatelse. Det må framlegges en plan for håndtering av forurensing i anleggsperioden. Dette gjelder særlig tilsilmet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

Vannforskriften

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved

tiltaket. Den valgte utbyggingsløsningen er etter vår oppfatning den miljømessig mest skånsomme av de alternativer som har vært vurdert. Det er foreslått konsesjonsvilkår som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Vilkårene omfatter slipp av minstevannføring for å opprettholde de biologiske funksjonene i elva, og hjemmel for kunne pålegge ulike miljøtiltak. NVE har vurdert samfunnsnyttien av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av ny energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Oppsummering – vurdering av konsesjonssøknaden

En vannkraftutbygging i Storvatnvassdraget som omsøkt vil tilføre kraftsystemet ca. 38,7 GWh i ny årlig fornybar energi. NVE legger i sin innstilling spesielt vekt på kraftverkets bidrag til kraftsystemet, selv om det isolert sett ikke er et vesentlig nasjonalt bidrag til fornybar energiproduksjon. NVE ga i 2010 konsesjon for utbygging av småkraftverk på til sammen 0,9 TWh, og samlet vil utbygging av relativt små småkraftverk være et betydelig bidrag til å innfri landets forpliktelser til produksjon av ny, fornybar energi som følger av fornybardirektivet og elsertifikatordningen.

NVE legger også vekt på at en utbygging vil gi varige inntekter til søker og grunneiere, og skatteinntekter til kommune og stat. I anleggsfasen vil det bli behov for ny arbeidskraft og økt lokal verdiskapning. Kaianlegg i Storvatnet sammen med den anlagte veien i Vassenden vil ha positive konsekvenser for skogsdrift og tilrettelagt friluftsliv.

Terrenginngrep i form av kaianlegg, massedeponier, inntaksdammer og lukehus vil gi noe negative virkninger for landskapet og landskapsopplevelsen. Med kraftstasjon i fjell og vannveier i sjakt og tunnel vil konsekvensene for landskap og friluftsliv nede i Vassenden være akseptable. Alternativ A medfører åpne kanaler og massedeponi i høyfjellet, samt en stor økning av vanngjennomstrømningen i Helltjørna, som er gode fiskevann. Ved en utbygging etter planene i alternativ B unngås dette.

Redusert vannføring Nord- og Sørrelva vil føre til beskjedne landskapsmessige ulemper, men vil kunne begrense leveområdet for vassdragstilknyttet vegetasjon. Videre vil elvesletta og flommarkskogen nede i Vassenden få endrede betingelser, men det er ikke forventet at flommarkskogens vekstgrunnlag vil bli svekket i betydelig grad. Planområdets høyfjellområde benyttes av den lokale grunnskolen til leirskoleaktivitet. Områdets preg av urørthet vil til en viss grad forsvinne, men vi mener at det også etter en utbygging vil være et godt egnet sted for utendørs undervisning og friluftsliv.

NVE mener at minstevannføring må slippes for å sikre at vassdragstilknyttet flora og fauna kan opprettholdes i og ved elva, og slik at Nord- og Sørrelva til en viss grad kan opprettholdes som landskapselement om sommeren. Forslaget til minstevannsslipp utgjør et produksjonspotensial på om lag 2 GWh. Med avbøtende tiltak og de foreslåtte vilkår mener NVE at en utbygging etter alternativ B kan gjøres med akseptable konsekvenser for miljøet.

Med kraftstasjon inne i fjell vil lite beiteareal for rein båndlegges. Forventet aktivitetsovergang i Vassendenområdet vil kunne føre til noe forstyrrelse på reinen. Aktiviteten etter en anleggsperiode forventes dog ikke å øke i særlig stor grad, siden transport ved hjelp av båt er nødvendig for å komme seg forbi Storvatnet og inn til Vassenden. I en anleggsperiode vil reindriften trolig ikke kunne benytte området i det hele tatt, og god dialog mellom utbygger og reindrift er essensielt for at de negative konsekvensene skal kunne begrenses så langt det lar seg gjøre.

NVE legger til grunn at prosjektet realiseres etter alternativ B, med direkte overføring av vann via tunnel fra Sørrelva til Hansfinnvatnet, uten åpne overføringskanaler. Vi forutsetter at overskuddsmasser fra overføringstunnelen mellom Sørrelva og Hansfinnvatnet deponeres under vann i Hansfinnvatnet, og at

overskuddsmasser fra tunnelen mellom inntaket i Nordelva og kraftstasjonen plasseres i eksisterende steinur nede i Vassenden. NVE legger også vekt på at kraftstasjonen legges inne i fjellet. På disse betingelser mener NVE at de negative effektene av utbyggingen er akseptable, med tanke på den mengden ny, fornybar kraft utbyggingen vil føre med seg.

NVEs anbefaling

NVE legger i sin samlede vurdering særlig vekt på at utbyggingen av Vassenden kraftverk vil gi en årlig middelproduksjon på om lag 39 GWh, noe som tilsvarer strømforbruket til nesten 2000 gjennomsnittlige, norske husstander. NVE mener at de negative konsekvensene av Vassenden kraftverk, etter alternativ B og med kraftstasjon inne i fjell vil være akseptable. Vår vurdering forutsetter at anbefalte planløsninger blir valgt og at avbøtende tiltak gjennomføres.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, mener NVE at fordelene og nytten ved bygging av Vassenden kraftverk vil være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vi mener dermed at § 25 i vannressursloven vil være oppfylt. Vår vurdering legger til grunn omsøkte alternativ B i søknaden og forutsetter gjennomføring av avbøtende tiltak.

NVE anbefaler Olje- og energidepartementet å gi Helgelandskraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Vassenden kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Kraftverket utløser ikke plikt om ervervskonsesjon, da innvunnet kraftmengde er mindre enn 4000 naturhestekrefter pr. år, jf. industrikonsesjonsloven § 1 andre ledd. Kraftverket utløser heller ikke plikt til å betale konsesjonsavgifter, da produsert kraft vil ligge under 40 GWh pr. år.

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Vassenden kraftverk. Etter vår vurdering medfører ikke de elektriske anleggene skader av et slikt omfang at det har avgjørende betydning for om det omsøkte tiltaket kan tillates eller ikke.

Merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkårene

Post 1: Vannslipping

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden, og lagt til grunn for NVEs innstilling og forslag til minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	1 640
Alminnelig lavvannføring (Nord- /Sørelva)	l/s	40 / 50
5-persentil sommer (Nord- /Sørelva)	l/s	130 / 160
5-persentil vinter (Nord- /Sørelva)	l/s	40 / 50
Største slukeevne	l/s	3 300
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	200
Minste slukeevne	l/s	300

I konsesjonssøknaden er det forutsatt et minstevannsslipp om sommeren (1. mai – 30. september) på 50 l/s i Nordelva og 60 l/s i Sørelva. Om vinteren (1. oktober – 31. april) har søker foreslått å slippe 30 l/s forbi hvert av inntakene. Fylkesmannen i Nordland mener det bør slippes minstevannføring minimum

tilsvarende alminnelig lavvannføring av hensyn til elvelevende organismer og fuktighetskrevenne vegetasjon. Fylkeskommunen støtter på generelt grunnlag fylkesmannens forslag til avbøtende tiltak. En av erfaringene fra Forsland I-utbyggingen lenger ned i samme vassdrag er at manglende minste vannslipp har ført til økende gjengroing på utbyggingsstrekningen. Økt tilvekst fjernes ikke ved flomepisoder, og resultatet er permanent gjengroing, som ikke er heldig.

Med bakgrunn i eksisterende kunnskap og erfaring fra flere tidligere utbygginger mener NVE det er nødvendig å slippe minste vannføring hele året for å opprettholde livsvilkårene for vassdragstilknyttet flora, bunndyrfauna, fisk og andre arter som lever i, av og langs elva, og for å redusere risikoen for gjengroing.

I konsekvensutredningen for Vassenden kraftverk er et vannslipp på hhv 50 l/s og 60 l/s i Nordelva og Sørrelva om sommeren antatt å være tilstrekkelig for å opprettholde livsgrunnlaget til flora og fauna langs den utbygde strekningen. Slipp av større mengder vann om sommeren kan bidra til å opprettholde Nord- og Sørrelvas betydning for landskapsopplevelsen. Bruset fra elvene er i naturlig tilstand med på å forsterke den dramatiske landskapsopplevelsen i Vassendhella og nede i Vassenden. Området ligger nord i landet og nokså høyt over havet, og sommeren er dermed kort. Et ekstra sommervannslipp er trolig mest aktuelt i månedene juli og august. NVE mener at en vannmengde tilsvarende 5-persentilen (sommer) bør slippes i de viktigste sommermånedene. Et slikt vannslipp på hhv. 130 og 160 l/s i Nord- og Sørrelva utgjør et teoretisk produksjonspotensial på om lag 1,5 GWh, og 1 GWh mer enn søkers forslag i disse to månedene.

Ut fra de nevnte innspill og erfaringer foreslår NVE å fastsette en minste vannføring på

- 50 l/s i Nordelva og 60 l/s i Sørrelva om våren og høsten (1. april – 31. juni og 1. september – 30. september)
- 130 l/s i Nordelva og 160 l/s i Sørrelva om sommeren (1. juli – 31. august)
- 30 l/s i både Nordelva og Sørrelva om vinteren (1. oktober – 30. mars).

Kravet tilsvarer en teoretisk kraftproduksjon på ca. 3,1 GWh.

Dersom tilsiget er mindre enn minste vannføringskravet, bør det settes krav om at hele tilsiget slippes forbi.

Det bør videre settes krav om at det skal etableres en måleanordning for registrering av minste vannføring, som skal måles i umiddelbar nærhet til inntaksdammene. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av minste vannslipp kan inngå som del av detaljplangodkjenningen. Data skal kunne fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minste vannføring bør det fastsettes krav om oppsetting av skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser lett synlig for allmennheten. Det bør være et krav at NVE skal godkjenne merking og skiltens utforming og plassering.

NVE legger vekt på at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke bør forekomme. Vi anbefaler at kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget og at det kun skal være minimale vannstandsvariasjoner i inntaksbassenget. Dette er primært av hensyn til et stabilt isdekke om vinteren, av hensyn til reindrift og friluftsliv, men også av hensyn til naturmiljøet og mulig erosjonsfare.

Kraftverket bør utstyres med omløpsventil for å unngå plutselig tørrlegging ved uforutsette driftsstopp. I KU-rapport om konsekvenser for fisk er det foreslått en dimensjon på 1 m³/s. Fylkesmannen og fylkeskommunen forutsetter at kraftverket installeres med omløpsventil, uten at de sier noe om kapasitet. Det er ikke uvanlig å fastsette en kapasitet på omløpsventilen omtrent lik halvparten av

maksimal slukeevne. Ca. 50 % av maksimal slukeevne i Vassenden kraftverk tilsvarer en kapasitet på omløpsventilen på ca. 1 600 l/s. En slik kapasitet kan være noe større enn det som faktisk er nødvendig. NVE mener at kapasiteten på kraftverkets omløpsventil bør ligge mellom 1 000 og 1 500 l/s. Eksakt kapasitet fastsettes gjennom detaljplanene.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE anbefaler at konsesjon gis under følgende forutsetninger:

Inntak for overføring av Sørrelva	• Plassering som beskrevet i søknadens alternativ B • Ca. kote 498 moh
Inntak i Nordelva	• Plassering som beskrevet i søknaden • Ca. kote 493,5 moh
Kraftstasjon	• I fjell • Ca. kote 74 moh
Største slukeevne	Maksimum 3 300 l/s
Minste slukeevne	Minimum 300 l/s
Vannvei	• Vann fra Sørrelva skal overføres som beskrevet i søknadens utbyggingsalternativ B; i sjakt og tunnel under Helltjøna, direkte til Hansfinnvatnet. • Vann fra inntaket i Nordelva skal føres i sjakt og tunnel. Der boring/sprenging av tunnel eventuelt ikke er mulig, føres vannet i rørgate. All rørgate skal i sin helhet være nedgravd/nedsprengt og tildekket, dersom ikke sterke, miljømessige hensyn taler mot det.
Vei	• Inntakene skal bygges veiløse. • Midlertidig anleggsvei til massedeponi skal fjernes etter anleggsfasen. • Eksisterende skogsbilvei i Vassenden oppgraderes/utvides til maksimum den standard/størrelse som er nødvendig for å få gjennomført anleggs- og vedlikeholdsarbeid.
Deponier	• Overskuddsmasser tatt ut ved inntaksområdet deponeres i Hansfinnvatnet, som beskrevet i søknadens alternativ B. Avbøtende tiltak bør gjennomføres. • Overskuddsmasser tatt ut i Vassenden/ved kraftstasjonsområdet plasseres i deponi i eksisterende steinur, som beskrevet i søknaden.

NVE mener det for konsesjonsspørsmålet er en utslagsgivende forutsetning at inntakene bygges veiløse. Dette bør være et sentralt krav.

Vi mener det også bør settes vilkår om at kraftverket bygges i fjell, av hensyn til landskapsopplevelse og reindrift.

Dersom overskuddsmasser nede i Vassenden ikke kan benyttes umiddelbart etter uthenting, bør det settes krav om at deponiet lukkes. I søknaden er det skrevet at deponering av overskuddsmasser i Storvatnet er vurdert, men forkastet fordi det kan ha negative konsekvenser for viktige gyteplasser. NVE mener det er en god løsning å plassere overskuddsmassene i eksisterende steinur, som beskrevet i søknaden og vist på kart vedlagt søknaden. Valg av plassering og terrengtilpasning bør gjøres på en slik måte at resultatet får så små negative konsekvenser som mulig, særlig med tanke på reindrift og landskap. Endelig plassering og håndtering av overskuddsmasser bør være en del av detaljplangodkjenningen.

Overskuddsmasser fra driving av overføringstunnel deponeres i Hansfinnvatnet på egnet sted. NVE mener tiltak må gjennomføres for å avbøte negative konsekvenser for fisk. I anleggsperioden bør det benyttes impermeabel duk i vannet utenfor riggstedet der tunnelmassene tas ut. Hensikten med duken er å fange opp suspendert finmateriale og ev. sprengstoffrester slik at dette sedimenterer på stedet og ikke blander seg med resten av vannmassene. Duken bør fungere ut sesongen etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt, for å fange opp de finmasser som ev. fortsatt ligger på land, som kan bli vasket ut i sjøen. Det må legges til rette for at anordningen også fungerer vinterstid i anleggsperioden. Godkjenning av løsning bør inngå som del av detaljplanleggingen.

Det bør innføres vandringshinder i overføringstunnelen mellom Helltjørnene og Hansfinnvatnet for å hindre oppvandring av ørret. Det er i fagrapporten om konsekvenser for fisk foreslått å løse dette ved hjelp av et stupfall eller en sperredam/-terskel inne i tunnelen. Endelig utforming og plassering av det avbøtende tiltaket fastsettes gjennom detaljplanleggingen.

NVE legger vekt på at utbedring av permanent vei ikke går utover det som er nødvendig for å gjennomføre byggingen og for å drive nødvendig vedlikehold.

Det bør settes som generelt krav at elvas kantvegetasjon bevares så langt det er mulig.

For de deler av vannveien det eventuelt ikke kan sprenges/bores tunnel, bør det settes vilkår om at rørgaten skal graves eller sprenges ned på hele strekningen og dekkes til, dersom ikke sterke, miljømessige hensyn taler mot det. Endelig utforming av vannvei bør godkjennes av NVE gjennom detaljplanene.

Mindre endringer kan som regel godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Detaljerte planer forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. NVE mener det bør settes vilkår eller sterkt anmodes om at representanter for reindriften skal forelegges detaljplanene før de sendes NVE for godkjenning, blant annet med tanke på eventuelle avbøtende tiltak som forbedret vadested ved inntaket i Nordelva, samt plassering og utforming av massedeponi.

Post 5: Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader eller ulemper forårsaket av tiltaket, og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Fylkesmannen i Nordland kan i medhold av vilkåret pålegge etablering av hekkedasser for fossefall langs utbygningsstrekningen.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Vi minner om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

Leirfjord kommune har i sin uttalelse krevet at uheldige konsekvenser av utbyggingen av kraftverket Forsland I rettes opp før konsesjon til Vassenden kraftverk innvilges. NVE mener at ev. uheldige effekter ved eksisterende kraftverk må tas opp som en egen sak og at det ikke har direkte sammenheng med foreliggende søknad.

Privatrettslige spørsmål

Privatrettslige spørsmål som angår de enkelte eiendommer som blir berørt av utbyggingen må løses direkte mellom utbygger og de respektive grunneiere.

Med hilsen

Per Sanderud

Vassdrags- og energidirektør

Rune Flatby

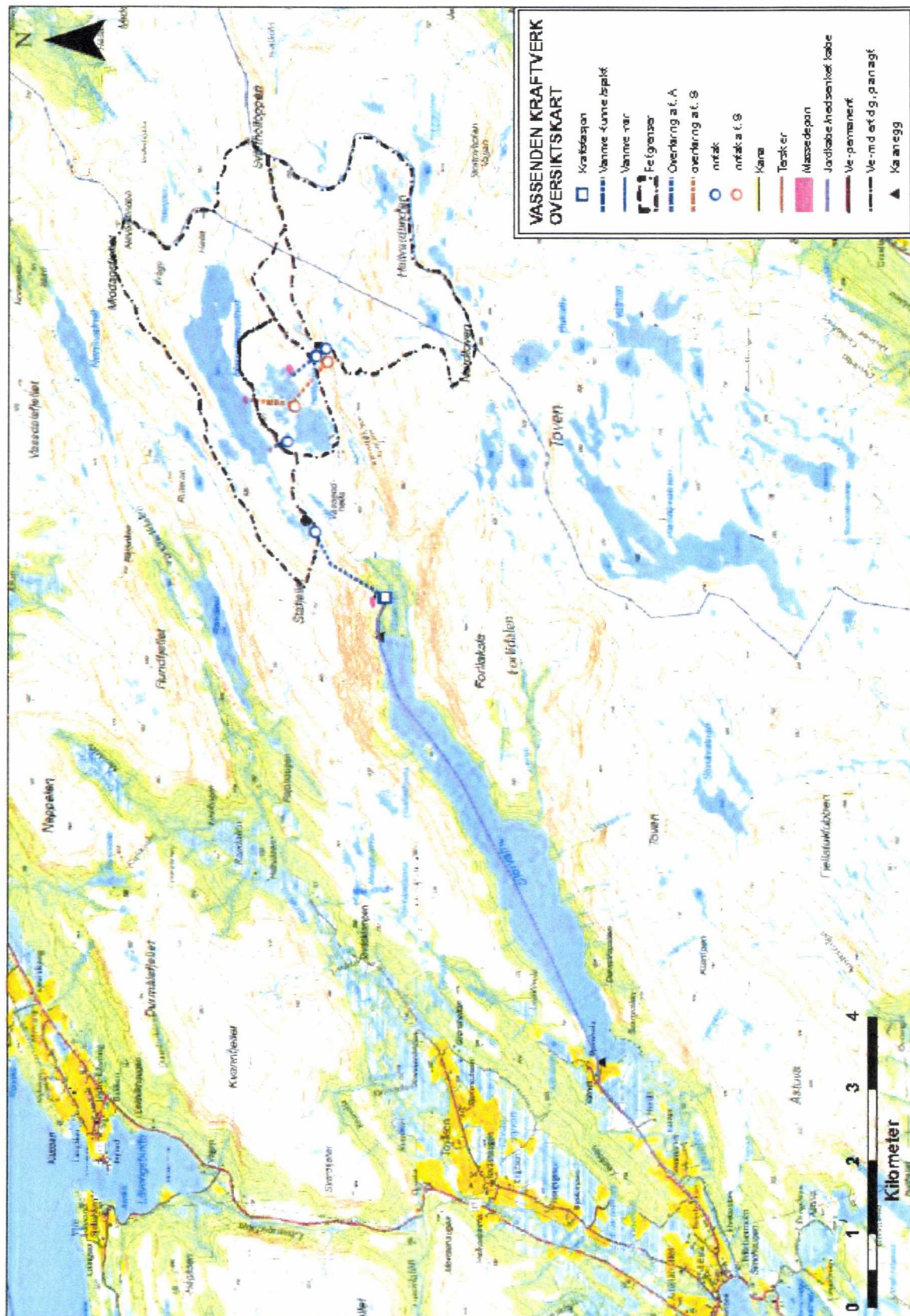
avdelingsdirektør

Kopi: Helgelandskraft AS, Industriveien 7, 8657 MOSJØEN

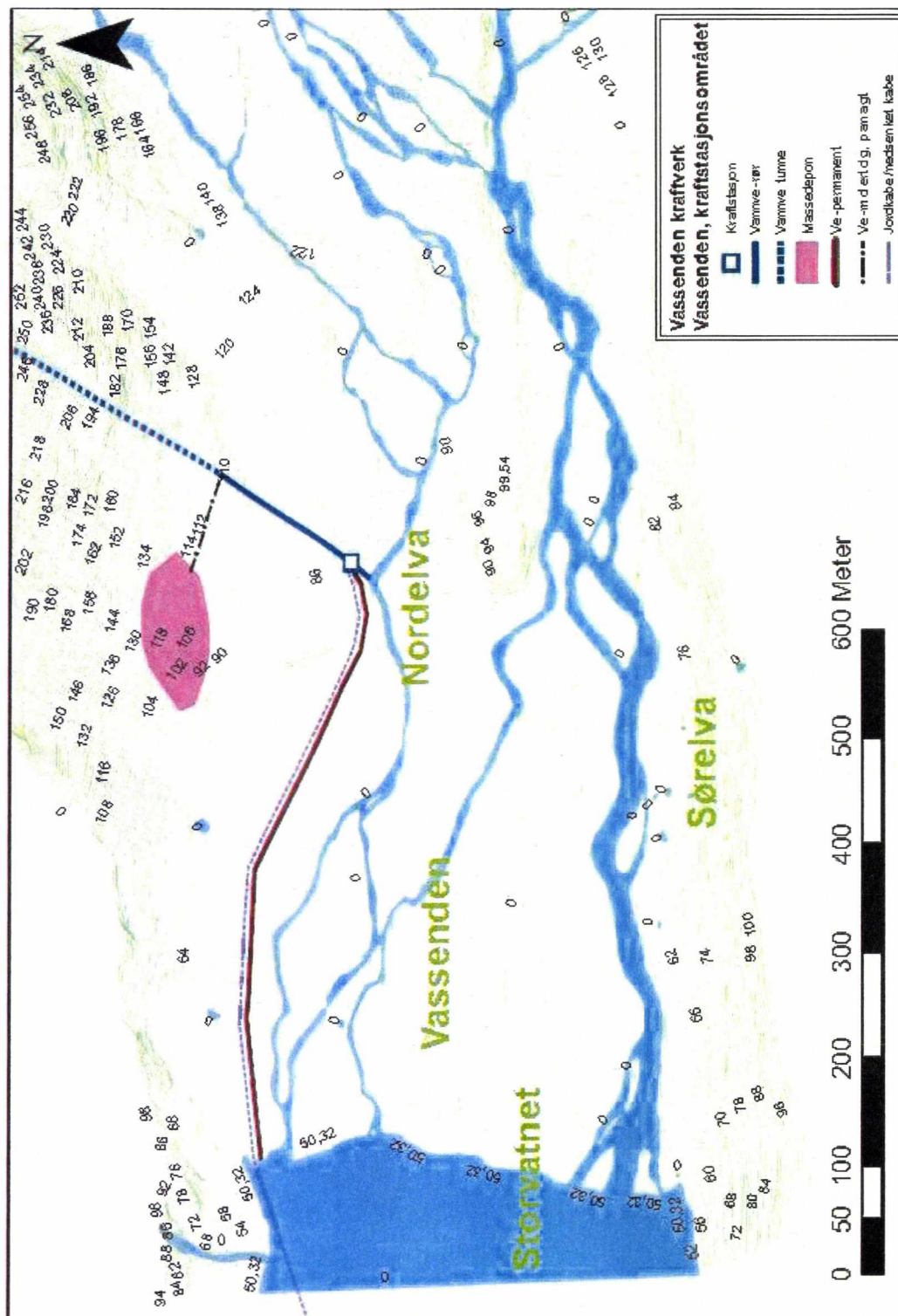
Vedlegg:

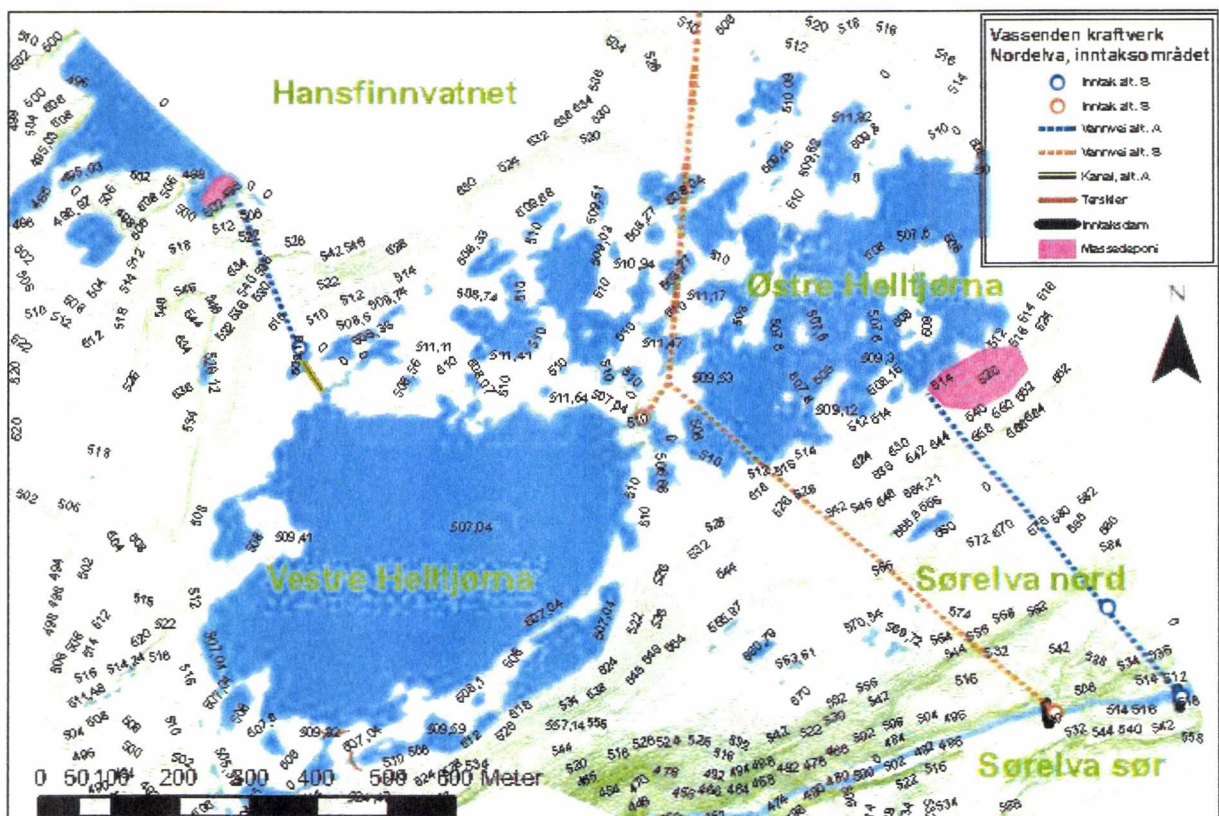
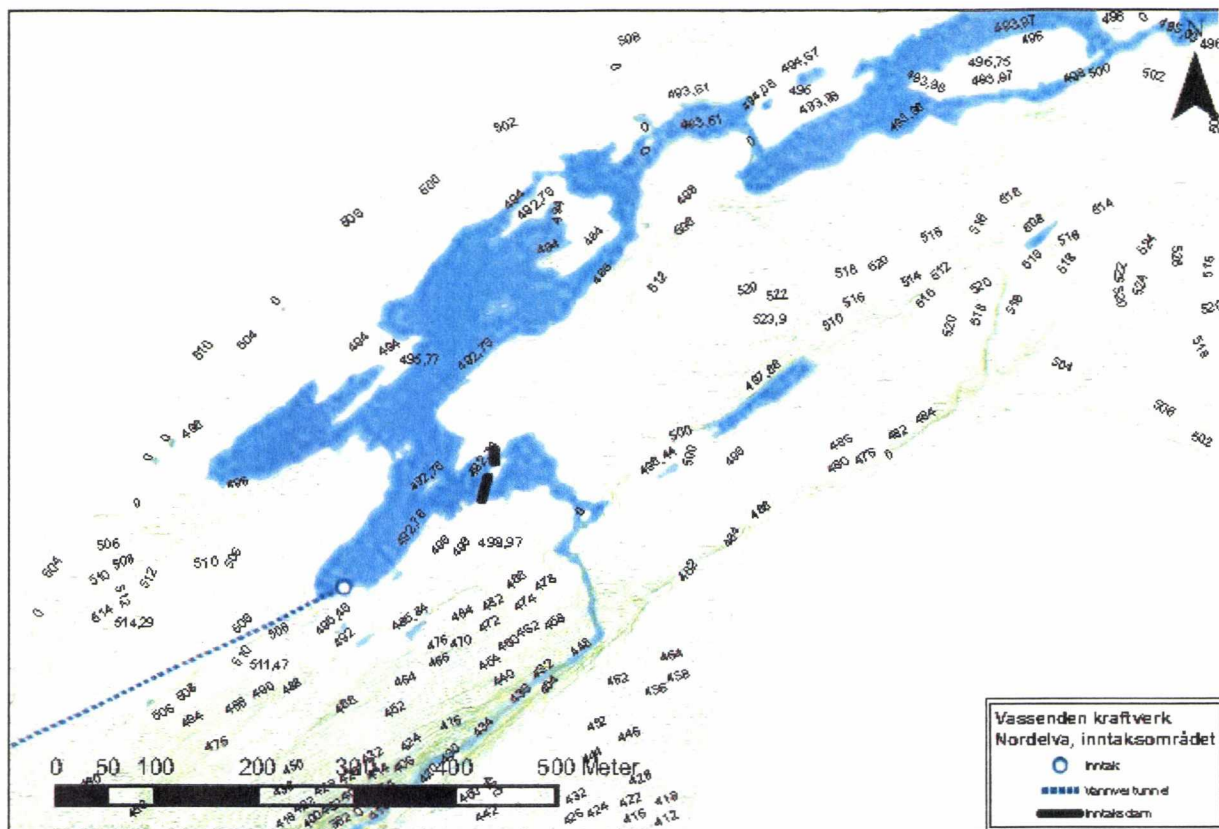
- 1: Oversiktskart over planområdet
- 2: Detaljerte kart over utbyggingsområdet
- 3: Kart over landskapsområdene
- 4: Forslag til konsesjonsvilkår

Vedlegg 1: Oversiktskart over planområdet

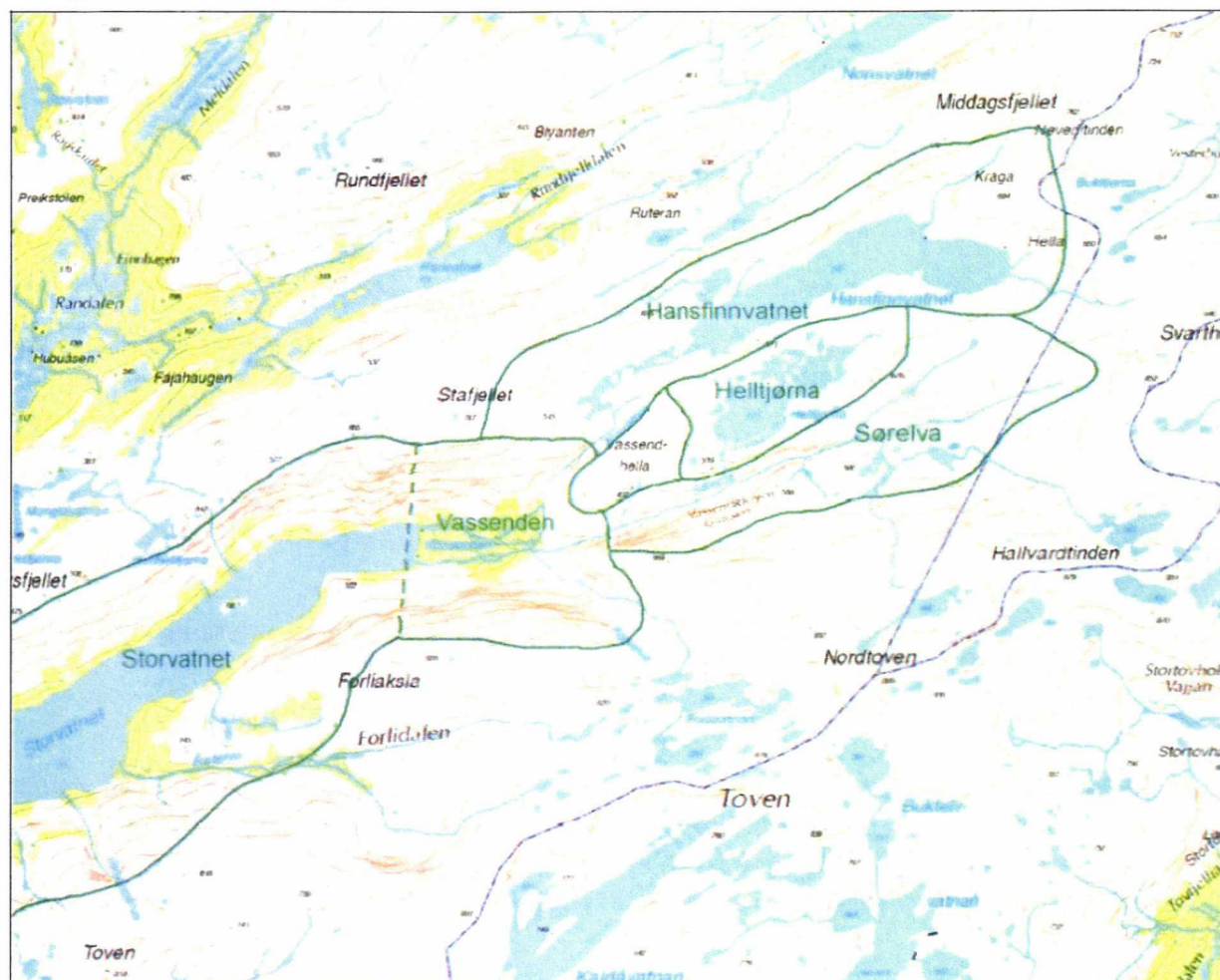

Vedlegg 2: detaljerte kart over utbyggingsområdet

Vedlegg 3: Kart over landskapsområdene i influensområdet

Vedlegg 4: Forslag til konsesjonsvilkår etter vannressursloven for Vassenden kraftverk

1. Vannslipping

I perioden 1/4 – 31/6 og 1/9 – 30/9 skal det slippes 50 l/s i Nordelva og 60 l/s i Sørrelva.

I perioden 1/7 – 31/8 skal det slippes 130 l/s i Nordelva og 160 l/s i Sørrelva.

I perioden 1/10 – 30/3 skal det slippes 30 l/s i Nordelva og 30 l/s i Sørrelva.

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Kraftverket skal til enhver tid kjøres etter tilsiget, alle endringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

Kraftverket skal utstyres med omløpsventil med en minste dimensjon på 1 000 l/s, for å unngå plutselig tørrlegging.

Ved inntaksdammen skal det etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE ved forespørsel.

2. Bortfall av konsesjon

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1 tredje ledd. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes på forhånd og i god tid.

4. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Detaljplanene skal være forelagt representanter for reindriften før de oversendes NVE for godkjenning.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Fylkesmannen

- a. å sørge for at forholdene i Storvatnvassdraget er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Fylkesmannen å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Fylkesmannen å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Fylkesmannen å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7. Ferdsel m.v.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8. Terskler m.v.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9. Hydrologiske observasjoner, kart m.v.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

10. Etterundersøkelser

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

11. Luftovermetning

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

12. Varslingsplikt

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE godkjenne overdragelsen i forkant.

13. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

10. Merking av usikker is

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.